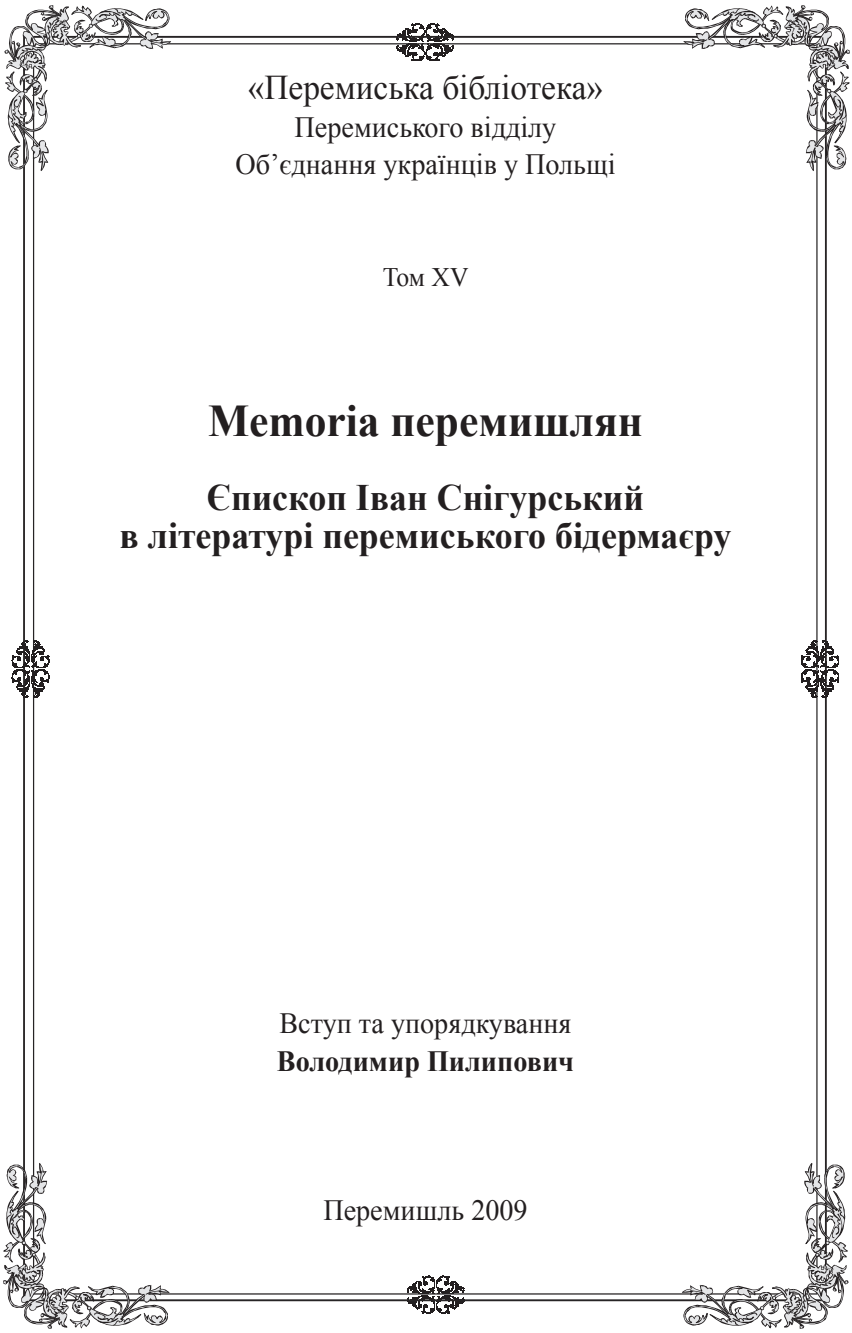

Меморіа перемишлян

Єпископ Іван Снігурський
в літературі перемиського бідермаєру

«Перемиська бібліотека»
Перемиського відділу
Об'єднання українців у Польщі

Том XV

Меморіа перемишлян
Єпископ Іван Снігурський
в літературі перемиського бідермаєру

Вступ та упорядкування
Володимир Пилипович

Перемишль 2009

Вступ та упорядкування:
Володимир Пилипович

Проект обкладинки:
Андрій Кісь

Видавець:
Перемиський відділ ОУП

ISBN 978-83-921954-8-1

© Вступ, упоряд., В. Пилипович, 2009

Іванно Епс

Виходів у світ збірника *Меторія перемішлян*. Єпископ
Іван Снігурський в літературі перемиського бідермасру,
посприяв пан Петро Грицак, голова
Товариства «Переміщина» у ЗДА

Вступ

Теоретичний доробок українського літературознавства у дослідженнях над бідермаером є незначний, хоч ще на початку 40-их років ХХ ст. це питання було дискутоване в українських літературознавчих кругах у Празі – в Українському Вільному Університеті та Українському Історично-Філологічному Товаристві. І саме у Празі вийшли друком праці присвячені цій проблемі. Першим, хто застосував термін бідермаер у дослідженнях української літератури був Микола Гнатишак (нар. 1902 р. в Перемишлі, помер 1940 р. у Лібштаті в Німеччині) у виданій після смерти вченого *Історії української літератури*¹. Пропонуючи нову періодизаційну схему розвитку української літератури, М. Гнатишак виділив у ній десять стилів, призначивши бідармаеру місце поміж *псевдокласикою* та *романтикою*. Вчений мав надію, що *може оця спроба нової періодизації бодай причиниться до зрушення з мертвої точки цієї переважної проблеми українського літературознавства та дасть спонуку до дальшого шукання ліпших і досконаліших періодизаційних схем*. Хоч, щодо самого бідермаеру, то М. Гнатишак не вважав його ідею, патос і навіть стиль близьким *нинішнім українським поколінням*², і про сам стиль не написав спеціальної праці.

¹ М. Гнатишак, *Історія української літератури*. Книжка перша. Прага 1941. Проте першим в українській науці дослідником, що застосовував це поняття був музиколог Борис Кудрик. Стилістичні параметри музичного бідермаеру на галицькому ґрунті представив він у працях присвячених композиторській творчості Михайла Вербицького та Івана Лаврівського. Див.: Борис Кудрик, *Огляд історії української церковної музики*. Львів 1937 (друге вид. Львів 1995); Bogus Kudryk, *Dzieje ukraińskiej muzyki w Galicji w latach 1829-1873*. Przemyśl 2001 (книжкова публікація докторської дисертації із 1934 р.). Ширше про це питання див.: В. Пилипович, *Літургійна творчість о. Михайла Вербицького (спроба огляду)* // «Калофонія». Науковий збірник з історії монодії та гимнографії. Число 4. Видавництво Українського Католицького Університету. Львів 2008. С. 180-194.

² М. Гнатишак, *Історія української літератури*. С. 27.

Ще того ж 1941 року, у Празі з'явилася розвідка Івана Панькевича *Літературний бідермаєр в галицько-українському письменстві*³. Іван Панькевич на той час був уже відомим дослідником українських говорів Закарпаття, натомість як літературознавець ставив по-суті перші кроки⁴. Вчений був примушений, у якійсь мірі, зацікавитися літературознавством із причини функції, яку отримав 1939 р. на Карловому університеті у Празі, а саме, після смерті Олександра Колесси зайняв він катедру українознавства, на якій крім мовознавчих кваліфікацій вимагалися теж літературознавчі. Його стаття, побудована на теоретичних працях австрійських та чеських літературознавців 30-их років, у досить хаотичній формі презентувала головні положення їхніх досліджень. Користуючись методологією Бістака (W. Vietak) та Їрата (V. Jirát), І. Панькевич пробував застосувати її для аналізу творчості галицьких письменників Маркіяна Шашкевича, Якова Головацького, Миколи Устияновича та інших, але ця стаття не стала переломною у дослідженні українського бідермаєру.

Культурна ситуація в Європі після другої світової війни не сприяла дослідженням над бідермаєром, – на Заході повоєнні ліві історики та критики оскаржили цей стиль у «інспірації» та «підтримці» фашистської ідеології, – натомість на Сході, бідермаєр як стиль «буржуазії» не мав ніяких шанс на формальну увагу літературознавців⁵. Щоправда Дмитро Чижевський у класичній вже нині *Історії української літератури від початків до доби реалізму* (Нью Йорк 1956), виділив бідермаєр у окремий підрозділ⁶, але, посилаючись на І. Панькевича, підкреслив, що *була спроба (І. Панькевич) ввести розділ «бідермаєр»*

³ Стаття надрукована у збірнику: *Праці Українського Історично-Філологічного Товариства в Празі*. Том третій. Прага 1941. С. 109-114. Передрук у збірнику: «Шашкевичіана». Вип. 3-4. Львів-Вінніпег 2000. С. 431-439.

⁴ 19 жовтня 1936 р. І. Панькевич у листі до Івана Зілінського писав, що крім мовознавства, йому треба буде займатися теж літературознавством. Див.: Іван Зілінський, *Праці про говірки Лемківщини (від Попраду до Ослави)*. Горлиці 2008. С. 210.

⁵ Найповажніша праця, яка останніми роками з'явилася в українському літературознавстві, це по-суті плагіат статті І. Панькевича, див.: Н. Колісниченко-Братунь, *Бідермаєр в українській літературі // Другий міжнародний конгрес українців: Доповіді і повідомлення*. Літературознавство. Львів 1993. С. 163-168.

⁶ Див.: Екскурс В. «Бідермаєр» та «натуральна школа» на Україні // *Історія української літератури від початків до доби реалізму*. Нью Йорк 1956. С. 488-490.

і до історії української літератури – і далі заявив, що *вважаю за непотрібний спеціальний розділ про «бідермаєр» в історії української літератури. Не лише тому, що до нього потраплять нечисленні та невизначні письменники, але головне, що й ці письменники не дуже для «бідермаєру» характеристичні*⁷. Цей різкий тон визначного дослідника можна пояснити незаперечним фактом, що Д. Чижевський не досліджував галицької літератури середини XIX ст., і його знання цієї літератури не виходило поза творчість «Руської Трійці».

Словесна культура перемиського бідермаєру не була досі предметом наукових зацікавлень літературознавців, подібно як численні «бічні» сюжети історії української літератури, якої елементом *є творчість не дуже примітних «лірваків з-над Сяну»*⁸ (фраза харківського дослідника Леоніда Ушкалова, що виникла, як нам здається, після ознайомлення з першим томом «Перемиської бібліотеки», збірником *Лірвак з-над Сяну. Перемиські друки середини XIX ст.* Перемишль 2001). Термін *словесна культура* має ширше значення чим *художня література*, і обіймає жанри, що сьогодні не вважаються літературними, напр. проповідь або науковий трактат, бо й у таких жанрах працювали перемиські творці епохи бідермаєру.

Значення перемиського інтелектуального осередку першої половини XIX ст., як піонерського в Галичині, відмітив Осип Маковей⁹. Його характерною рисою дослідник назвав зв'язок з Віднем, який слід персоніфікувати з Вартоломеєм Копітарем, на відміну від львівського осередку, який підтримував зв'язки з Росією (читай – Погодіном), що згодом відбилося там на буйному розквіті москвофільських ідей. Саме Маковей окреслив параметри перемиського

⁷ Там само. С. 489.

⁸ Л. Ушкалов, *На ризтованнях історії української літератури* // Його ж, *Сковорода та інші. Причинки до історії української літератури*. Київ 2007. С. 92.

⁹ О. Маковей, *З історії нашої фільольгії. Три галицькі граматики. (Іван Могильницький, Йосиф Левицький і Йосиф Лозинський)* // Записки Наукового Товариства імени Шевченка. Т. LI. Львів 1903. С. 51-58.

гуртка й надав йому цю назву, яку пізніше прийняли й інші дослідники Василь Щурат¹⁰, Ян Козік¹¹ та Володимир Мокрий¹².

Кружок названих попереду людей (його б можна з певним правом назвати віденсько-перемиським кружком) перший почав працюю коло відродження галицької Русі і підготував сей ґрунт, на котрім потім смілійше виступив львівський кружок (Руська Трійця). Історія львівського кружка більше відома і тому її поминаю. Одно тільки піднесу: зносини його з російськими ученими, чого у перемиського кружка ми не бачили¹³.

Визначення Маковея має характер не тільки географічний, але у ньому виразно прочитується також культурно-цивілізаційні координати.

Осмислюючи головні ідеї літературознавчих праць німецького дослідника бідермаєру Фрідріха Зенгле (Friedrich Sengle), Яцек Кубяк зауважив, що властивістю епохи бідермаєру було продовжування, – понад гамором революційних доктрин й всупереч галасливим програмам та демонстративним мистецьким експериментам романтизму. Бідермаєр перекинув міст до традиції бароко понад (або скоріше прокопав тунель під) недавньою традицією романтизму, класичности та ідеалістичної філософії¹⁴.

Типовим для Перемишля прикладом міцних зв'язків з епохою бароко є видавнича діяльність. В друкарні сп. І. Снігурського, яка згодом стала власністю Капітули, перевидано у 30-60 рр. XIX ст. цілий ряд почаївських видань василіянського бароко: *Пісні набожння з Бого-*

¹⁰ В. Щурат, *При церкві св. Варвари у Відні // Його ж, На досвітку нової доби*. Статті й замітки до історії відродження гал. України. Львів 1919. С. 65.

¹¹ J. Kozik, *Ukraiński ruch narodowy w Galicji w latach 1830-1848*. Kraków 1973, зокрема розділ: *Antecedencje. Działalność kola przemysko-wiedeńskiego w latach 1815-1830* (С. 81-91).

¹² W. Mokry, „Ruska Trójca”. *Karta z dziejów życia literackiego Ukraińców w Galicji w pierwszej połowie XIX wieku*. Kraków 1997. С. 21-23.

¹³ О. Маковей, *З історії нашої фільології*. С. 56.

¹⁴ Див.: Jacek Kubiak, *Wstęp // Spory o biedermeier*. Wybór, wstęp i opracowanie Jacek Kubiak. Wydawnictwo Poznańskie. Poznań 2006. S. 57. Покликання на праці німецьких та австрійських дослідників бідермаєру цитуємо із цієї знаменитої антології, в якій зібрано основні праці про цю епоху. (Далі: *Антологія*).

гласника Почаєвського (1834), *Nabożeństwo różne, od Ojców św. złożone* (1835), *Літургікон* (1840), *Esphonetata liturgii greckiej* (1842). Навіть славетні *Життя святих* Дмитра Туптала були використані о. Григорієм Гинилевичем у його *Житенисах святих* (Перемишль 1860) та о. Антіном Добрянським в *Житі знаменитих в році угодників Божих* (Перемишль 1865)¹⁵. Такий прояв бідермаєрівської культури Гінтер Вейдт (Günther Weydt) назвав «збиранням і плеканням»¹⁶. Цю давню барокову культуру плекала перемиська інтелігенція доби бідермаєру завдяки книжковим зібранням єп. І. Снігурського та крилошанина о. Івана Лаврівського, що стали основою славетної Bibliotheca Snigursko-Ławtovsciana, заснованої у 1830 р.

Іншим проявом цієї бідермаєрівської настанови були мовознавчі і лексикографічні праці діячів перемиського осередку першої половини ХІХ ст. Ці зацікавлення були викликані відродженням риторики й розбудженням мовної свідомости, що знову спричинилося до мовних та стилістичних експериментів, зокрема, до використання діалектів та архаїзмів (Фрідріх Зенгле). Мова перемиських авторів, на наш погляд, є продовженням мовно-граматичної практики ХVІІІ ст., – користуючись бароковою українщиною, вони оновили її лексику запозиченнями із народної мови, а точніше з надсянського говору. Прикладом може слугувати напр. мова трактату *Відомість історическа о язичі рускім* чи *Катихисму малого* о. Івана Могильницького (Перемишль 1834).

1830 р. у Львові о. Й. Левицький перевидав анонімно славетний *Лексикон славеноросский* Памви Беринди (Київ 1627), у його супраській переробці¹⁷, під заголовком *Приручний словарь славено-польский или собраніе неудоб разумительних обрѣтающихся в книгах церковних на язык польський толкованих*. Видно, що питання мовної культури було пекучою проблемою того часу (церковнослов'янська мова була літургічною), якщо у 1851 р. знов з'явилася подібна лексикографічна

¹⁵ Див.: Теоктист Пачовський, «Книга Житій Святих» Дмитра Тупталенка-Ростовського // Львівська Медієвістика. Вип. 1. *Дмитро Туптало у світі українського бароко*. Гол. ред. Б. Криса. Львів 2007. С. 262-264.

¹⁶ Див.: *Антологія*. С. 109.

¹⁷ *Лексикон сиріч словесник славенскій іміющ в себі словеса, азбучния, посемже польскія...* В Типографії Монастиря Общежительнаго супраськаго. Року Божія 1722.

публікація іншого перемишлянина о. Якова Досковського, але тим разом з поясненнями українською мовою¹⁸. Варто навести і той факт, що хрестоматія літературної українщини, яку о. Йосиф Левицький помістив у своїй граматиці руської мови, складена в основному із текстів українського бароко¹⁹.

Герман Понгс (Hermann Pongs) вважав, що головне, чим відрізняється бідермаєр від романтизму, це відхід від демонічності, натомість будівництво понад персональних порядків сполучає його з класицизмом²⁰. Отож і вся публіцистика перемиських авторів з перших місяців «Весни народів» витримана у рамках дотримання існуючого конституційного порядку; автори протестують проти застосування сили і наголошують на потребі збереження громадянського порядку. Саме пошана до існуючого порядку дозволяє їм, в рамках цього ж порядку, домагатися національних, релігійних і культурних прав для українців Галичини²¹. Про стосунок священства Перемиської єпархії до революційно-романтичної «гарячки» 1848 року свідчить така ось увага, що вийшла з під пера, як можна припустити, о. Григорія Тураша, пароха в Буневі Яворівського деканату:

Нагадав бо я собі перешлий рік [1848 – В. П.], як то молодь зведена безвірними ворохобниками, по улицах викрикувала слова ненависти ко інноплеменникам, і навіть свій власний рід безбожно ганьбила, а вправляючися в оружю цілому світови війну видавала – а нині наші руські діти, тії цвіти народа нашого всі єдиноголосно піснь спокою співають і славу голосящи Богу желают мира

¹⁸ Я. Досковскій, *Церковний словар содержайщий перевод і ізясненіє стародавних славенських і иноязических реченій в писаній святюм і книгах церковних находящихся*. В Перемишлі, письмеами русскої Капітули. 1851.

¹⁹ Див.: Joseph Lewicki, *Anhang zur ruthenischen grammatik // Його ж Grammatik der ruthenischen oder klein russischen sprache in Galizien*. Przemysl 1834.

²⁰ Див.: *Антологія*. С. 161, 171.

²¹ Бідермасрівський політично-культурний проєкт перемиської інтелігенції представлений у збірниках «Перемиської бібліотеки»: *Лірвак з-над Сяну*. Перемиські друки середини ХІХ століття. Перемишль 2001 (зокрема у розділі *Публіцистика 1848 року*); *Дух і ревність*. Владика Снігурський та інші перемишляни. Перемишль-Львів 2002 (у розділі *Публіцистика*); *Готель «Під Провидінням»*. Репертуар українського театру в Перемишлі 1848-1849 рр. Перемишль 2004; *За віру, нарід і права*. Руські Ради Надсяння 1848-1849 рр. Перемишль 2005.

на землі і якби годили (мирили) народи повасненії кажуть «во чє-ловіціх благоволеніє»²².

Для Пауля Ключогна (Paul Kluchohn) головною рисою релігійної постави бідермаєру є віра у кінцеву гармонію світа²³. На перемиському ґрунті найяскравішим прикладом такої постави є поетична творчість о. Антона Лужецького зі збірки *Плач вдовиці* (Перемишль 1853).

Душе моя, веселися,
І ку небу ся май,
Як будь Бог дасть – не журися,
Все єго величай²⁴.

В бідермаєрі міщанська людина не падає вже з такої висоти, як герої Шіллера (Герман Понґс), бо, як переконає заголовок одного з оповідань надрукованих у журналі «Домова школка» – *Щасливий, перестаючий на малім*²⁵.

Крім мовознавчих праць, які в міру широко досліджені, перемиські літератори залишили певен корпус літературних спроб у ліричних жанрах, адресованих еп. І. Снігурському. Самі ж автори свої твори написані у жанрі панегірику називали по-різному: *желаніє, почтеніє, стих* (Й. Левицький); натомість у жанрі епіцедії – *Іза, слеза* (Т. Кміцикевич, Й. Левицький, Т. Леонтович, А. Лужецький), *вінец* (А. Лужецький)²⁶. За поетичною обдарованістю, їх творців можна б назвати *віршувальниками* або *стихотворцями* – тих два визначення знайдемо у працях найповажніших українських словників XIX поч. XX ст. – галичанина Євгена Желехівського та наддніпрянця Бориса Грінченка. І так Є. Желехівський лексему *стихотворець* пояснює німецькими

²² Г. Т. Лист з Перемишля дня 6/18 юлія // «Зоря Галицка» 1849, 15/27 березня. Ч. 25.

²³ Див.: *Антологія*. С. 149.

²⁴ Антін Лужецький, *Потішенє сироти* // *Лірвак з-над Сяну*. Перемишль 2001. С. 97.

²⁵ Журнал «Домова школка» видавався у 1854-1856 рр., як додаток до віденського «Вісника для русинів австрійської держави». Вважаємо, що він є взірцевим прикладом українського літературного журналу епохи бідермаєру, призначеного для молодого читача.

²⁶ Іван Левицький надав їм такі жанрові визначення – ода і елегія, див.: И. Е. Левицкий, *Галицко-руская библиография XIX-го столітія*. Том I. Львів 1888. *Елегії*, стор. 139; *Оди*, стор. 149.

відповідниками – *Versemacher, Poët, Dichter*²⁷. Натомість для Б. Грінченка *віршувальник* це те саме, що по-російськи *Произносящий поздравительные стихи*²⁸.

Панегірично-епіцедійна творчість галичан у ХІХ ст. за обсягом є досить велика, і хоч би тому, повинна зацікавити істориків літератури і культури. Відносно тривала популярність таких форм віршування показує, якою сильною в галицькому суспільстві була бідермаєрівська чеснота пошани для представників верхів суспільства того часу – цісаря, владик, представників вищого духовенства та влади, визначних громадсько-культурних діячів тощо. Темою для цієї творчості ставали інколи події місцевого значення, як напр. посвячення новозбудованої церкви чи дзвона (див. інші видання). За нашими підрахунками ця літературно-видавнича продукція мала таку ось динаміку²⁹:

Роки видання	Панегірики	Епіцедії	Інші видання	Всіх видань
1818-1852	39	13	4	56
1853-1861	64	3	2	69
1862-1870	31	17	1	49
1871-1886	22	7	1	30

Підсумовуючи, за 68 років видано друком 156 панегіриків, 40 епіцедій та 8 інших видань, що разом дає 204 одиниці. Етичну настанову авторів, щирість їх почувань щодо об'єктів панегіричної пошани, перевіряла очевидно смерть даної особи й поява, або теж ні, епіцедії. Ось велемовний приклад – статистика друкованих панегіриків та епіцедій, адресованих провідним церковним діячам Галичини цього періоду³⁰:

²⁷ Див.: *Малоруско-німецький словар*. Львів 1886. Т. II. С. 920.

²⁸ Див.: *Словарь української мови*. Київ 1907. Т. I. С. 240.

²⁹ Див.: *Репертуар української книги 1798-1916. Матеріали до бібліографії*. Том 1. 1798-1870. Львів 1995; Том 2. 1871-1886. Львів 1997.

³⁰ Там само.

Особа	Панегірики	Епіцедії
Єп. Іван Снігурський	5	7
Митр. Михайло Левицький	16	–
Митр. Григорій Яхимович	43	12
Митр. Спиридон Литвинович	18	–
Єп. Тома Полянський	11	–
Єп. Йосиф Сембратович	11	–
Єп. Юліян Пелеш	3	–

Досі, не говорилося про ідейну невдачу раннього романтизму на галицькому ґрунті (культ Маркіяна Шашкевича зародився в наступній культурній епосі). Зміна на початку 50-их років мовно-культурної орієнтації головних його представників Я. Головацького (на російську) та І. Вагилевича (на польську) виникла, мабуть, у великій мірі з неготовності читацького загалу сприйняти романтичну ідеологію. Вдруге спроба зацепити романтичну поезику мала місце на початку 60-их років (Володимир Шашкевич та інші) й тісно пов'язана з зародженням культу Шевченка, але й це покоління не вповні досягло читацького успіху. З нашої перспективи, перемиський, як і цілий галицький бідермаєр, не має особливих естетичних досягнень, проте притягнув він до себе набагато більше творців, чим романтизм, й це є також певним культурно-соціологічним фактом. Для його опису можна послужитися визначенням Ієремії Айзенштока, який у листі до Миколи Зерова творців-літераторів початку ХІХ ст. назвав *чудовим зразком «активного читачівства»*³¹. На перемиському ґрунті яскравим представником такого активного читачівства був зокрема о. Йосиф Левицький.

Снігурський *honorificus**

Панегірично-епіцедійна творчість перемиських авторів зосереджена в основному на постаті єп. Івана Снігурського (1784-1847), – найбільш

³¹ І. Айзеншток, *Автобіографія. Вибрані листи (1910-і – 1920-і роки)*. Київ 2003. С. 44.

* Повен честі, пошани (лат.).

заслуженої особи для релігійного, культурного і політичного розвитку українців Перемишля і Надсяння у 20-40-роки XIX ст. За життя єпископа з'явилося три панегірики написані о. Йосифом Левицьким – один залишився в рукописі, два вийшли друком у Львові та Перемишлі.

Першим з них є рукопис панегірику *Оказанє іскреннійших желаней Єго Преосвященству Господину, Господину Йоану Снігурському*³². На кінці панегірику автор помістив *Ізясненє нікоторих річей* – а в ньому 11 авторських приміток до тексту³³. На передостанній сторінці рукопису (арк. 188 зв.) Й. Левицький помістив список священників та питомців, що виводилися родом із перемиської спархії й на час написання панегірика перебували у Відні:

Децезани перемиські в Відню года 1825 живущіи. Преп[одобний] Паславський Петр із Лазів, помощник при храмі с. Варвари, священник світский. Богослови четвертаго года: Г[осподин] Хорощакowski Петр, Г[осподин] Гарбинський Иван, Г[осподин] Криницький Михайл, Левицький Йосиф із Баранчич. Третьяго года: Г[осподин] Бачинський. Вторяго года: Жукотинський. Перваго года: Г[осподин] Криницький Стефан із Лабови, Г[осподин] Лозинський Иван із Гурка.

Варто сказати кілька слів про тих людей, з якими доля звела Йосифа Левицького, і так отець Петро Паславський з Лазів – це згодом відомий проповідник, парох церкви св. Варвари у Відні. Петро Хорощакowski нар. у 1800 р. після висвячення у 1825 р. був парохом в Яловому, де помер у 1875 р. Михайло Криницький нар. 1797 р., після висвячення у 1825 р. став парохом у Тиляві на Лемківщині, де й помер у 1862 р. Згаданий у списку Бачинський це мабуть Антін, нар. 1803 р., висвячений у 1826 р., був парохом у Старяві, де й помер у 1860 р. Наступний питомець – Жукотинський, мав на ім'я Теодор, нар. у 1806 р., висвячений у 1831 р., був парохом у Маковій, де й помер у 1882 р. Останній, якого вдалося ідентифікувати, це Стефан Криницький із Лабової

³² Рукопис зберігається у відділі рукописів Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаніка НАН України. Фонд 2 (Народний Дім у Львові), IV, арк. 180-189.

³³ Там само, арк. 188.

на Лемківщині, нар. у 1805 р., висвячений у 1829 р. Парох в Маластовій декан біцький на Лемківщині. Помер у 1857 р. Не вдалося мені знайти інформації про Івана Гарбинського та Івана Лозинського із Гурка (Вірка), може це старший брат о. Йосифа Лозинського, відомого граматака, фольклориста і автора першої біографії єп. Снігурського. Здається, що він не закінчив навчання у Відні, бо його особа не відзначена у шематизмах перемиської єпархії.

Рукопис закінчується інформацією, що його *Напечатано в Відні у Ормянів, года 1825*. Цього заміру Й. Левицькому очевидно не вдалося реалізувати, книжка мала бути надрукована у друкарні вірменських монахів оо. Мехітаристів.

Другим панегириком о. Левицького є невеликий друк *Оказаніе Високаго почтенія Его Преосвященству Господину Г[оспо]д[и]ну Йоану Снігурскому*, що був виданий друком у Львові 1829 р. На останній сторінці подано інформацію, що *Музику до сей пісни на сопран соло і четири голоси в хорі, сочинив Алоїс Нанке живий в Перемишлі*. Бути може, що так як і написано, ця хорова композиція виконувалася у Валяві 8 травня 1829 р. хористами співочої капели владики, яку провадив Алойзій Нанке. Музика на жаль не збереглася.

Третім твором Йосифа Левицького є панегирик *Стих во честь Йоану Снігурскому*, що був виданий друком у Львові 1837 р. Він цікавий як змістом, так і використаним до друку шрифтом, бо, як ще зауважив Іван Омелянович Левицький – примітки до тексту надруковані вперше у Львові гражданським шрифтом, при чому вжитий у тексті кириличний шрифт значно наближений до гражданки³⁴. Тут треба додати, що Левицький для передачі йотованих не скористався із кириличних букв ю, я, є, але передав їх через комбінацію латинського j з кириличними у, а, е, що потім стало основою т.зв. «драгоманівки» – правопису запропонованого Михайлом Драгомановим. Панегирик присвячений особі перемиського владики цікавий тим, що у його тексті не виступають німфи й наяди, звичні для цього поетичного жанру, але місцеві русалки, які співають пісні понад Дністром. Мимо волі виникає тут запитання, чи

³⁴ І. Е. Левицький, *Галицко-русская библиография XIX-го столітія*. Том I. Львів 1888. С. 15. № кат. 167.

ця текстуальна збіжність із *Русалкою Дністровою* «Руської Трійці» річ випадкова, чи ні? Чи Левицький скористався із концепцій Шашкевича, адже про вихід *Русалки Дністрової*, як сам признає, довідався з рецензії у львівській газеті «*Rozmaitości*», натомість саму книжку вдалося йому випадково купити щойно у 1841 р., коли за інтересами приїхав до Буди³⁵. На жаль у своїх *Листах про руську літературу в Галичині* о. Левицький ні словом не згадав про ці паралелі. Те, що відрізняє цей панегірик від попередніх віршованих спроб о. Левицького, то напевно мова; в *Стиху во честь Йоану Снігурському* використовує він народні мовні форми, питомі для надсянського говору, такі як: *бистровокій, вострі, ворле, воко, злітілися, віце-кріль, цимало, теперка* тощо. Для читацького ока і вуха цей твір набагато приємніший від попередніх, в яких автор змагається з мовною нормою, що її по часті успадкував від барокової епохи, а почасти запозичив від російських поетів епохи класицизму (як можна судити із мотт, були ними Іполіт Богдановіч і Петров). Того ж самого року, панегірик цей вийшов друком у Перемишлі у авто-перекладі на німецьку мову під заголовком *Gedicht. welches zu Ehren dem. Hochw. Iohann Śnigurski*³⁶ та на польську *Wiersz na cześć Jaśnie Wielmożnego Jana Śnigurskiego*³⁷.

Рѣссалѡчки ! що кь карпáтахъ,
Всюды рѡјомъ кидно кáсь;
Люди кáждтъ по есьхъ хатахъ,
Же нѡчний вамъ милый чáсь.

Я то чáсто вызираю,;
При лѡнѡчѣхъ надъ Днѣстрѡмъ;
Но хотѣ кáсь не кидáю,
Прѣцѣ чѣю пѣсней грѡмъ.

Тѣи пѣсни зѣ пѡдъ кáлины,
Прерикаює солокѣи;
По надъ гѡры и долины,
Пѡльню кáшихъ мелѡдїи.

Вѣсаджайте, нѣнѣ прѡшѡ
О Рѣссалки ! кы менѣ:
Прѣзникъ сѣбѣтлый кáмъ голѡшѡ,
Кѡжда нáй вѣнцѣи пáстѣ.

³⁵ J. Lewicki, *Listy tyżące się piśmiennictwa ruskiego w Galicji*. W Przemysłu 1843. С. 3.

³⁶ Див.: И. Е. Левицкїй, *Галицко-русская библиографїя XIX-го столїтїя*. Том I. Львїв 1888. С. 14. Ч. 165.

³⁷ Див.: Anna Siciak, *Druki przemyskie 1754-1939*. Przemysł 2002. S. 349. № 2127.

Панегірик Левицького привітав закарпатський поет Олександр Духнович віршем *Одвіт Йосифу Левицькому, пароху Школьському*, він написаний у 1838 р. Духнович радіє, що *русалочки заспівали слабкую пісню над Дністром*, й радить Левицькому, щоб він *провадив «Русалки» на Неву і на Волгу сиву*. Чи це можна кваліфікувати, як *пряму підтримку Шашкевичевої справи, про наслідування її на Закарпатті*, навряд, але так принаймні вважає Михайло Шалата³⁸.

Й. Левицький має теж у своєму доробку низку перекладів, головню із Шіллера. Ці переклади сприймалися сучасниками з явною нехиттю, щоб згадати вже хрестоматійну епіграму Евзевія Черкавського *Шілер дуже засмутився, що звін єго в Шклі розбився*³⁹. Проте серйозного вивчення тих перекладів досі немає й не ідеться тут про визнання їх за вершинне осягнення українського перекладацтва поч. ХІХ ст., але про елементарне вивчення мови, техніки й місця перекладів Й. Левицького в структурі галицької літератури першої половини ХІХ століття. На повноцінні переклади поезій Шіллера український читач мусив чекати аж до середини ХХ століття, бо ж сьогодні навіть переклади Франка належать вже до історії українського перекладацтва. Соломія Павличко аналізуючи переклади Ігоря Костецького вжила термін «жахливий переклад», який проте не має оціночного значення. Переклади Йосифа Левицького належать саме до цієї категорії і, мабуть, ініціюють її в українській літературі.

Вони [переклади І. Костецького – В. П.] належать до певної традиції жахливих перекладів, яку, наприклад, утілюють переклади з Шекспіра Пантелеймона Куліша. [...] ця жахливість [...] зумовлена станом української мови й неопрацьованістю техніки перекладу. Ця жахливість не перекреслює культурного й лінгвістичного значення перекладу Костецького, як і значення перекладацтва Куліша⁴⁰.

³⁸ М. Шалата, *Вічна шана, вічна любов // Вінок Маркіянові Шашкевичу*. Поезії, статті, виступи, хроніка. Київ 1987. С. 9.

³⁹ Цитую за запискою на останній сторінці друку з примірника перекладу *Дзвона*, що зберігається у Науковій бібліотеці ім. В. Стефаника.

⁴⁰ С. Павличко, *Дискурс модернізму в українській літературі*. Київ 1997. С. 327.

Від себе додамо, що ця «жахливість» також не перекреслює перекладацького доробку о. Йосифа Левицького.

Іншим рукописним твором Йосифа Левицького, про який варта розповісти, є віршований памфлет *Слеза над Слезію надгробною з причини смерти М. Гарасевича Барона від Найштерн і проч[ая]: іменем питомцей Семинарії Львівської на світ виданною творенія Устияновича*⁴¹. Рукопис недатований, як видно із самого заголовку є він відповіддю на епіцедію *Слеза на гробі Єго Високопрепод. І Всечестнійшаго Господина Михаїла барона от Neustern Гарасевича* (Львів 1836), що була першим друкованим твором Миколи Устияновича. Можна отже припустити, що Й. Левицький написав свою відповідь десь у 1836 р. зразу після виходу книжечки М. Устияновича. Причиною до критики був очевидно правопис, яким Устиянович скористався, а який не сходився з граматичними принципами Й. Левицького. За епіграф до свого вірша (*Під Галичим небом Язык руский гасне*) Левицький використав епіграф М. Устияновича відповідно обігравши його⁴². Зрештою цілий текст Левицького є в'їдливою насмішкою й пародіюванням першої поетичної спроби М. Устияновича. Щоб підкріпити свою версифікаторську незграбність, Левицький згідно з вимогами «Руської Трійці» посилається на *яворівську синтаксис*, тобто на народну говірку (надсянську) села Шкло біля Яворова, в якому був тоді парохом. Тут варто зауважити, що Левицький вперше вжив у цьому тексті латинське *j* замість кириличного *й*, подібно як у надрукованому 1837 р. у Львові панегірику *Стих во честь... Йоану Снігурському*. Можна припустити, що зміна ця сталася саме під впливом правописних правил «Руської Трійці», застосованих нею у *Русалці Дністровій*. У панегіриках виданих Й. Левицьким у 1838 р. цього нововведення вже немає, проте в рукописі незавершеного перекладу *Слова о полку Ігоревім – Піснь о полку Ігоревім зложенная при кінці XII віка*⁴³, що був написаний у 1839 році, він знов використовує латинську букву *j*. Граматичні війни Й. Левицького з противниками, сар-

⁴¹ Рукопис зберігається у відділі рукописів Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України. Фонд 2 (Народний Дім у Львові), IV, арк. 167-168.

⁴² *На галичм небі Нова зоря згасла // Твори Маркіяна Шашкевича, Якова Головацького, Миколи Устияновича, Антона Могильницького*. Руска Письменність. Т. III. Львів 1906. С.173.

⁴³ Рукопис зберігається у відділі рукописів Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України. Фонд 2 (Народний Дім у Львові), III, арк. 109-113.

кастично підсумував анонімний дописувач «Зорі Галицької», як можна судити зі змісту статті був ним о. Йосиф Лозинський:

Як імя почтенного сего мужа писатися має, не знаємо; ібо і сам почтенний сей муж правопись імени свого літами перемяняє: в році 1822 писався Левіцкій, в р. 1829 Левицкій, в. р. 1837 Лѣвицкій, а в р. 1838 і 1847 Лѣвицкій. Котораяже правопись із сих всіх єст злая, которая добра, а которая найліпша? Як про тоє може Преподобний Отец Левицкий своего соіменного упрекати, що підписатися не уміє, єгда сам хотя сочинитель трох грамматик русских, з іменем своїм ради дати си не може? «Врачу ізцілися сам!»⁴⁴.

Священик Антін Лужецький є автором єдиного, відомого нам поетичного ляменту, адресованого до єпископа Івана Снігурського, вірш *Do J.S.B.P.* написаний польською мовою у 1837 р.⁴⁵ У кінці 1836 р. А. Лужецький опинився без засобів до життя, тому і звернувся до владики Снігурського з проханням надати йому фінансову допомогу⁴⁶. Здається, що лямент і був художнім додатком до офіційного звернення. Подібні особисті проблеми презентовано владиці Снігурському, назагал, у формі листів⁴⁷.

Інший віршований твір о. А. Лужецького *В память напечатаня первой книги церковной Леітургікон (Служебник званої) р. 1841 в типографіі Єп[иско]пській в Перемишлѣ*⁴⁸, мав характер оказіональний і був спеціально ілюстрований перемишльким художником Іваном Вендзиловичем (1807-1885). Оригінал твору здається не зберігся, в кожному разі сучасні каталоги Державного архіву у Перемишлѣ не фіксують такого рукопису, його спрощену версію о. Лужецький записав на прохання бібліографа Івана Левицького. Як можна судити з авторського опису, рукопис мав оригінальну, витриману в бароковому стилі графічну форму:

⁴⁴ Єден іменем многих, *Перемишль дня 20-го марта* // «Зоря Галицка» 1850, 15/27 березня. Ч. 25.

⁴⁵ Рукопис зберігається у відділі рукописів Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України. Фонд 167, оп. II Лвц, п. 62, арк. 8.

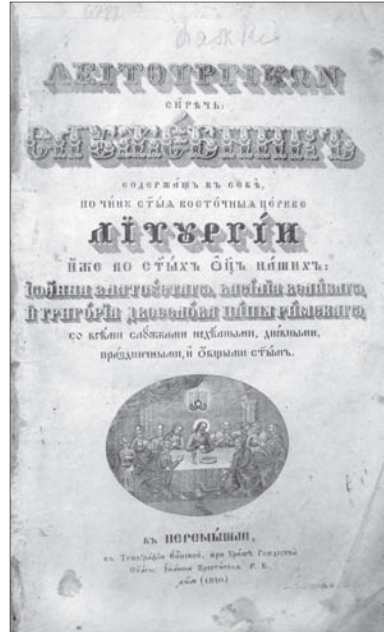
⁴⁶ Див.: А. Лужецький, *Автобіографія // Дух і ревність*. Перемишль-Львів 2002. С. 212.

⁴⁷ Див. лист о. Гавриїла Паславського до єп. Снігурського // *Дух і ревність*. Перемишль-Львів 2002. С. 449-451.

⁴⁸ Рукопис зберігається у відділі рукописів Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України. Фонд 167, оп. II Лвц, п. 62, арк. 7.

Стих сей бив кирилицею іскусно написан і украшен Йоа[ном] Вендзиловичом, доручен Айтал[ови] Витошинському крилош[анинови]. Хранится до тепер яко памятник в бібліотеці Собора в Перемишли в дрожайшим переплеті в Вені зділаним.

Наглавіє сего стиха било іскусно украшенне Митрою Еп[ископскою] со написею за [Григорія XVI⁴⁹] Папи Рим[ского], Державного Кесаря Фердинанда⁵⁰, а на листі: Йоана Снігурского Еп[ископа] Переми[ского], а всі тогданні крилошане уміщенні били на убочних вінетках, перший Селецькій Архипрезб[ітер] а послідний Др Гинилевич, проч[иїх] не тямлю.

Іван Вендзилович був також автором титульної сторінки до згаданого Літургікону та гравюр св. Йоана Златоустого, св. Василя Великого і Григорія Двоєслова, скопійованих ним із гравюр Івана Филиповича з львівського Літургікону 1759 р. Перемиський Служебник насправді вийшов друком у 1840 р. і був передруком із почаївського видання 1791 р.

Отець А. Лужецький відмітив у вірші особливі заслуги еп. Снігурського, як фундатора перемиської друкарні та ініціатора культурного та національного відродження, назвав також прізвища його співробітників – перемиських крилошан Івана Селецького, Григорія Гинилевича та Айтала Вітошинського, а проч[иїх], як сам признався – не тямлю. Проте на наступній сторінці згаданого рукопису автор зробив таку заувагу:

⁴⁹ Видно, отець Лужецький забув ім'я тодішнього папи Григорія XVI (папа у 1831-1846 рр.).

⁵⁰ Фердинад I (1793-1875), цесар Австрійської імперії у 1835-1848 рр.

Однакож наведений стих не єсть комплетним, бо ту входят два лица яко убочні ділателі в напечатанім первім Служебнику р. [1]841 а то Діонізи Парилович і Яков Голембйовский.

Мова йде очевидно про двох друкарів, які склали Літургікон, а саме о. Діонізія Париловича (1810-1877), префекта друкарні і коректора, та Якова (Якуба) Голембйовського, управителя і попереднього власника друкарні.

Снігурський *memoria**

Меморія перемишлян, щодо особи владики Снігурського проявила-ся зразу після смерті владики у формі епіцедій написаних Теофілом Кміцикевичем, о. Йосифом Левицьким, о. Антіном Лужецьким та Теодором Леонтовичем, а також книжки біографічного характеру о. Йосифа Лозинського, з бароковим заголовком Житє Йоана Снігурського, владики Перемиского, Самбірського і Сяноцького, Єго ц.к. Величества дійственного тайного Совітника, Св. Богословія Доктора, вислуженого Декана Факультета Богословного Віденьського, Директора ц.к. Інститута філософійного Перемиского, Предсідателя Комісії Інститута убогих і пр. (Львів 1851). Йосиф Левицький звертаючись до учасників З'їзду руських учених у Львові 26 жовтня 1848 р. запитував:

І хто ж стався творителем, каменем угольним того так великого зданія народного (української літератури в Галичині – В. П.), без котрого помочи воно било до сего совершенства так борзо не прийшло. От я вам миліі братя скажу: покойний преосвященный Йоан Снігурский єпископ перемиский. Він то своєю вообщє знаною добротою і любовію ко отечеству підкріпив всіх вище

* Це латинське слово має багато значень: пам'ять, здатність згадування, спогад, час, історія, могила мученика, місце переховування його мощей.

впоменутих сили, ко его розпоряджень служащимим средствами. Тому то нинішній плід уміня нашого ему приналежится⁵¹.

Постійне нагадування Левицьким новому перемиському владиці Григорієві Яхимовичу про особу і заслуги єп. Снігурського, скінчилося тим, що єп. Яхимович відправив о. Левицького на парафію до гірського села Нагуєвичі.

Незабаром після смерті єп. Івана Снігурського (пом. 24 вересня), Теофіль Кміцикевич, під псевдонімом *Wogumiń z Wetlina*, видав друком у Перемишлі епіцедію присвячену владиці під заголовком *Łza poświęcona zwłokom Jana Śnigurskiego*. Епіцедія Кміцикевича вийшла друком у двох версіях, що відрізняються застосованим шрифтом, перша – оздобним, друга – простим. Бути може, що причиною того була популярність цього твору серед читачів з Перемишля і єпархії. Твір складається із 12-ти восьмирядкових віршів, що їх початкові букви складають акростих **JAN ŚNIGURSKI**. Автор епіцедії називає основні здобутки владики на церковній, громадській, культурній і національній нивах; вираховує його чесноти як пастиря і Батька народу (чи не вперше, саме у творі Кміцикевича, маємо такий приклад величання галицького діяча). Його констатації доповнюють інформації подані у примітках, зокрема про діяльність започаткованого єп. Снігурським вдовичого фонду.

Про близькі контакти творців зв'язаних з Перемишлем може свідчити такий факт, що недовго після опублікування епіцедії Теофіля Кміцикевича, були надруковані три українські переклади цього твору, правдоподібно всі у Перемишлі. Першим перекладом презентованим у нашій публікації є твір о. Йосифа Левицького *Слеза посвященна пам'яті ЄГО Превосходительства Преосвященного Кир Йоана Снігурського*, із завіткою *З польского на галицко-руській язык перевів Йосиф Лвицький з Грушової*. Друк вийшов у Перемишлі, але без подання року. Другим перекладом є *Слеза над гробом Єго Преосвященства і Превосходительства Кир Йоана Снігурського* Теодора Леонтовича, із завіткою *Із польского через Боголюба з Ветлина переведенна Теодором*

⁵¹ Див. Й. Левицький, *Слово говорене Йосифом Левицьким на общем засіданю зе зїзду учених руских дня 26-го жовтня 1848 р. н.ч. у Львові // Дух і ревність*. Перемишль-Львів 2002. С. 325.

Л[еонтовичем], без місця і року видання. Третій переклад зробив о. Антін Лужецький *Слеза посвящена памяти Єго Превосх. Йоана Снігурського*, із завіткою *через Богумила з Ветлина, перевів із польського*, без подання місця і року видання.

Антін Лужецький опублікував теж власний твір *Надгробний вінец во память Єго Превосходительства Йоана Снігурського*, без місця і року видання. Епіцедія побудована у формі діалогу мирян (*вірних*) і священства (*клеру*), що у віршованих «вінцях» вираховують різні заслуги покійного владики. Одною з них, було напр. поширення освіти серед широких верств населення:

Той варт хвали у почтивих;
Лиш хто добив здрій мудрости
Для омлілого Народа,
Той вікує в потомности
Од рода – даже до рода.

Діалог завершується сумним прощанням з владикою від імені всього народу:

Зоре ясна русской мати
Вже нам тебе не видіти
Возлетівесь спочивати
Там до світа над всі світи...

Така творча співпраця, а заодно й творче змагання, не мало досі свого аналогу в галицькій літературі, попри те, що автори перекладів жили тоді поза Перемишлем – Й. Левицький в Грушовій біля Дрогобича, Т. Леонтович у Львові, натомість А. Лужецький у Скопові над Сяном. Бути може, що ініціатива видання трьох перекладів належала самому Теофільові Кміцикевичу. Як вище сказано, у епіцедії написаній Т. Кміцикевичем прочитується акростих *JAN SNIGURSKI*, натомість у перекладах він не збережений. Метою цієї культурної та видавничої акції могло бути прагнення показати з одного боку особливий пієтет до померлого владики, якому автори чимось завдячували, а з другого –

перекладацькі можливості всіх авторів перемиського гуртка, і це якби підтверджує факт його існування. Крім тих чотирьох поетів треба ще згадати особу о. Йосифа Лозинського, якого біографія еп. Снігурського вписується у цей проєкт. Й. Лозинський згадує про ці поетичні твори у заключній частині нарису про перемиського владика.

Про давню приязнь А. Лужецького і Т. Кміцикевича, ще з навчання у перемиській гімназії, знаємо зі звітів австрійської поліції, в яких мовиться про їхню участь у підпільному гуртку перемиської шкільної молоді⁵². Крім А. Лужецького та Теофіля Кміцикевича, його учасниками були теж три брати Теофіля – Микола, Юліян⁵³ та Лев⁵⁴. Канікули проводили вони разом у селі Ветлін біля Ярослава, де їх батько о. Теодор Кміцикевич довгі роки був парохом. Про їхні юнацькі ігри з того часу згадує А. Лужецький у вірші *Pieśń studencka*⁵⁵:

Śpiew radosny, śpiew wesoły
Niech się ścieli po Wetlinie,
Dobra klasa, niema szkoły,
Każde licho niech zaginie.

Kto sierocie łzę osuszył,
Kogo ludzkość ojcem woła,
Kto niewoli pęta skruszzył,
Ten niech staje tu do koła.

Kto tysięcy w handlu zyskał,
Kto niewinność pomścić zdoła,
Lub kto dziewczę swe uściskał,
Ten niech staje tu do koła.

⁵² Див.: J. Kozik, *Ukraiński ruch narodowy*. Kraków 1973. С. 59.

⁵³ Нар. 1812 р. – пом. 4. IX 1882 р., священик перемиської єпархії, висвячений 1836 р. Від 1842 аж до смерті парох у Монастирі біля Ярослава.

⁵⁴ Нар. 1817 р. – пом. 1889 р., священик перемиської єпархії, висвячений 1842 р. Від 1848 аж до смерті парох у Малнівській Волі біля Мостиськ.

⁵⁵ Вірш публікується за авторським рукописом, що зберігається у відділі рукописів Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України. Фонд 167, оп. II Лвц, п. 62, арк. 5.

Z laty kiedyś w późnej dobie,
Gdy starości wiek nas schyli,
Mile Bracia wspomniem sobie,
Żeśmy zwawi chłopcy byli.

Choć po polsku dziś śpiewamy,
Bo nas ciężka przemoc gniecie,
Jednak ruskie serca mamy,
Podołamy lichu przecie.

Антін Лужецький перебував теж у родинних зв'язках із Йосифом Лозинським, – дружина Лужецького, Кристина була рідною сестрою Лозинського. Йому теж А. Лужецький присвятив вірша *Józefowi Łoz[iańskiemu] z powodu powrotu do zdrowia po ciężkiej niemocy 1841*⁵⁶.

У 1851 р., в чотири роки після смерти владики, у Львові вийшла друком невелика книжечка о. Йосифа Лозинського *Житє Йоана Снігурського, владики Перемиского, Самбірського і Сяноцького*. Це один з перших біографічних творів у галицькій літературі. Лозинський написав його у Яворові, почавши свою працю 3-го вересня 1850 р., про що інформує читачів на кінці своєї передмови (*Предслово*). Рішення написати цю біографію, автор мотивує у бідермаєрівському дусі:

Уцтвості все ся честь приналежит, а повинностей теперішности ест заховати ей память від загибелі і переказати ю потомности до наслідования. Муж, которого жите описати рад бим, так богатий во всі уцтвості і заслуги, же Єго біографія годна ест труду і найдоскональшого історика. Но понеже досій никто еще не покусився о тое, я ідучи за потягом сердца мого, которое Єго добре знало і високо читло, беру неудольною рукою за перо, аби хоть в части ус-

⁵⁶ Автограф вірша зберігається у відділі рукописів Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України. Фонд 167, оп. II Лвц, п. 62, арк. 5-5 зв.

покоїти желаніє серця моего і приладити матеріал для пізнійших писателів⁵⁷.

Деякі факти з біографії владики Снігурського були добре відомі о. Й. Лозинському, бо як признав:

Сам знавем Го добрі, і від часу як Владикою зістав, все недалеко Перемишля перебувавем, інні річи довідававемся від людей, которі о них певну відомість мали і віри годни били, прото за правду тих черт і сам ручити могу, і на свідоцтво своїх ся відкликую, що Го гаразд знали і еще живють, а которії мому описаню лжи дійстно не закинут⁵⁸.

У своїй праці автор використав також письмові джерела, що *находяться в Книгозборі руского Собора Крилошанів в Перемишлю*. То ж у творі, читач натрапить на ряд цитат із листів та всяких документів, що стосуються особи покійного єпископа, написаних латинською та німецькою мовами. Основний текст праці збагачують численні посторінкові примітки, в яких автор подав додаткові інформації та коментарі. Біографічні дані, зібрані автором, доповнено текстом заповіту владики Снігурського (*Послідня воля*) із 13 вересня 1847 р., який о. Лозинський переклав українською мовою.

Через рік від появи *Житя Йоана Снігурського*, його скорочену версію передрукував Василь Ковальський у хрестоматії *Руска читанка для нижшої гімназії* (Часть I. Відень 1852. С. 272-284). Це видання не було помічене дослідниками західноукраїнської літератури, – мабуть тому, що Іван Омелянович Левицький у своїй славній біографії не подав його змісту. Тим часом публікація підготована В. Ковальським є чи не першою спробою визначити літературний канон західноукраїнської літератури першої половини ХІХ ст. У хрестоматії надруковано твори таких відомих галицьких письменників як Маркіян Шашкевич, Яків Головацький (Я. Балагура), Микола Ус-

⁵⁷ Й. Лозинський, *Предслово* // *Його ж Житє Йоана Снігурського*. Львів 1851. С. 5 н.н.

⁵⁸ Там само.

тиянович, Антін Могильницький, Іван Наумович (І. Н. Бужаненько), Іван Гушалеви́ч, Йосиф Левицький, але й менш відомих літераторів як Лука Данкевич (Лука з Ракова), Василь Ковальський, Василь Зборовський, Михайло Малиновський, Михайло Козаневич, Михайло Тимяк, Антін Добрянський, Яків Геровський, Лев Трещаковський, Гриць Кукурудза (?). У читанці поміщено теж твори закарпатців Олександра Духновича, Олександра Павловича (Чарнян Маковицький) та буковинця Василя Воляна. Зібрані у підручнику тексти представляють популярні літературні жанри: поезію, байку, приповідку, анекдот, оповідання, нарис, наукову розвідку, в яких передано основні ідеологеми бідермаєру пов'язані з дидактичними ідеалами епохи. Тут варто підкреслити, що саме дидактизм був важливим естетичним елементом бідермаєрівської літератури.

У заключному фрагменті біографії єпископа Снігурського, Й. Лозинський зробив ще таке зауваження: *Грiб Єго виглядає достойного Памятника, i тепер уже дiються складки по Епархiї в тiй цiлi*⁵⁹. Проте пам'ятник на могилі владики Снігурського не з'явився так скоро, бо ж через два роки після видання біографії інший перемиський автор о. Антін Добрянський у першій історичній монографії міста Перемишля писав: *Первий з владик руских [Іван Снігурський – В. П.] лежить він погребений на тім цвинтарі, а памятника на гробі своєм дочекатися не може. Чи і ми так довго ждати мусіли, еслисьмо покійного оцо просили?*⁶⁰ Отже, після п'яти років від смерті єп. Івана Снігурського, на його могилі не було надгробного пам'ятника. Вкінці, очевидно, він там знайшовся, але нам не вдалося уточнити дати його поставлення, – сталося це, мабуть, десь біля 1855 року⁶¹. У січні 1857 р. віденський «Вістник для русинів австрійської Держави» писав, що *замовили в Кракові у Г. Галлі бившого професора іскуства різби при всеучлищи, для престольної церкви Перемискої памятник із чороного мра-*

⁵⁹ Там само. С. 36.

⁶⁰ А. Добрянський, *Відомість історическая о місті Перемишли*. Перемишль 1852. Передрук див. у збірнику *Лірвак з-над Сяну*. Перемишль 2001. С. 254.

⁶¹ Про невідрадий стан пам'ятника на могилі єп. І. Снігурського писала 1891 року львівська газета «Галицкая Русь» (ч. 198), друкуючи допис *Из Перемишля*, підписаний криптонімом М. И. Л.

мора 5 і ½ локтя висоти і сорозмірної широкости в тотическім виді з погрудієм високого Покійника і владичими отличіями, як з приличним золоченим надписом⁶². Але це не був надгробний пам'ятник, а епітафійна таблиця, яку вмуровано в стіну собору св. Івана Хрестителя, і яка після перебудови святині у 60-их рр. ХХ ст. була знищена новими господарями.

Після смерти владики І. Снігурського, в друкарні перемиської Капітули надруковано польсько-мовну клеписдру. На примірнику, який зберігається у Перемиському державному архіві у колекції давнього єпископського архіву⁶³, о. Теодор Лукашевський, перемиський крилошанин і останній сповідник єп. Івана Снігурського, написав латинською мовою: *Requiescat in Pace! Pro perpetuo Memoria*⁶⁴.

Літературна творчість перемишлян 30- поч. 50-их рр. ХІХ ст. зродила й зафіксувала міт єпископа Снігурського, його збереження і плекання стало згодом викликом для наступних поколінь перемишлян⁶⁵.

* * *

Зібрані у цьому збірнику тексти, рукописні і друковані, публікуємо із примірників, що зберігаються у Львівській науковій бібліотеці ім. В. Стефаника Національної академії наук України та у приватній бібліотеці упорядника, що і зазначено при кожному із текстів. В оригіналах, україномовні тексти написані або надруковані етимологічним правописом, в нашій публікації подано у фонетичній транскрипції, зі збереженням лексичних і граматичних особливостей галицького варіанту української літературної мови середини ХІХ ст. Примітки авторів поз-

⁶² Допис *Краків в Січню 1857* // «Вістник для русинів австрійської Держави» 1857, 9 (21) січня. Ч. 1. С. 3.

⁶³ Archiwum Państwowe w Przemyślu, ABGK, sygn. 3585. Опис друку, див.: Teresa Mrozek, *Afisz, plakaty i druki ulotne z terenu Przemyśla w zasobie archiwalnym Archiwum Państwowego w Przemyślu. Inwentarz zespołu archiwalnego 1833-1989*. Перемишль 2001. С. 493. № 3585. Формат клеписдри – 39 X 50 см. Упорядник помилково зазначила, що текст клеписдри надрукований українською мовою.

⁶⁴ Нехай спочиває у мирі! На вічну пам'ять (лат.).

⁶⁵ Автор готує розвідку про перипетії з пам'яттю про єп. Снігурського перемиської інтелігенції 90-их років ХІХ ст.

начені зірками, від упорядника – цифрами, або у квадратних дужках. Тексти латинською і німецькою мовою, що виступають у *Житті Йоана Снігурського* спеціально для нашого видання переклав Андрій Ясіновський.

Упорядник вдячний Дирекції Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника Національної академії наук України за дозвіл на копіювання і передрук зібраних у цій книжці текстів.

Слова признання належаться також моїм львівським приятелям Юрієві Ясіновському і Олегові Павлишину за допомогу і сприяння.

Володимир Пилипович

JEGO EKSCELLENCYA

JAŚNIE WIELMOŻNY KSIĄDZ

JAN ŚNIGURSKI,

Biskup obr. gr. kat. Przemyski, Samborski i Sanocki, Jego C. K. Apostolskiej Mości rzeczywisty tajny Radea, ś. Teologii Doktor, przeżywszy lat 63., opatrzony śś. Sakramentami przeniósł się dnia 24. Września r. b. o trzy kwadranse na szóstą po południu do wieczności.

Eksportacja do Cérkwi katedralnej tutejszej nastąpi dnia 27. Września r. b. o godzinie 4. po południu, a dnia 28. Września r. b. o godzinie 8. z rana odprawi się nabożeństwo żałobne, po którym zwłoki odprowadzone zostaną na Cmentarz powszechny.

Kapituła tutejsza obr. gr. kat. po zgonie swego najgodniejszego Pastérza w głębokim żalu pogrzążona, zaprasza pobożnych chrześcian na ten Alt pogrzebowy.

Przemysł dnia 24. Września 1847.

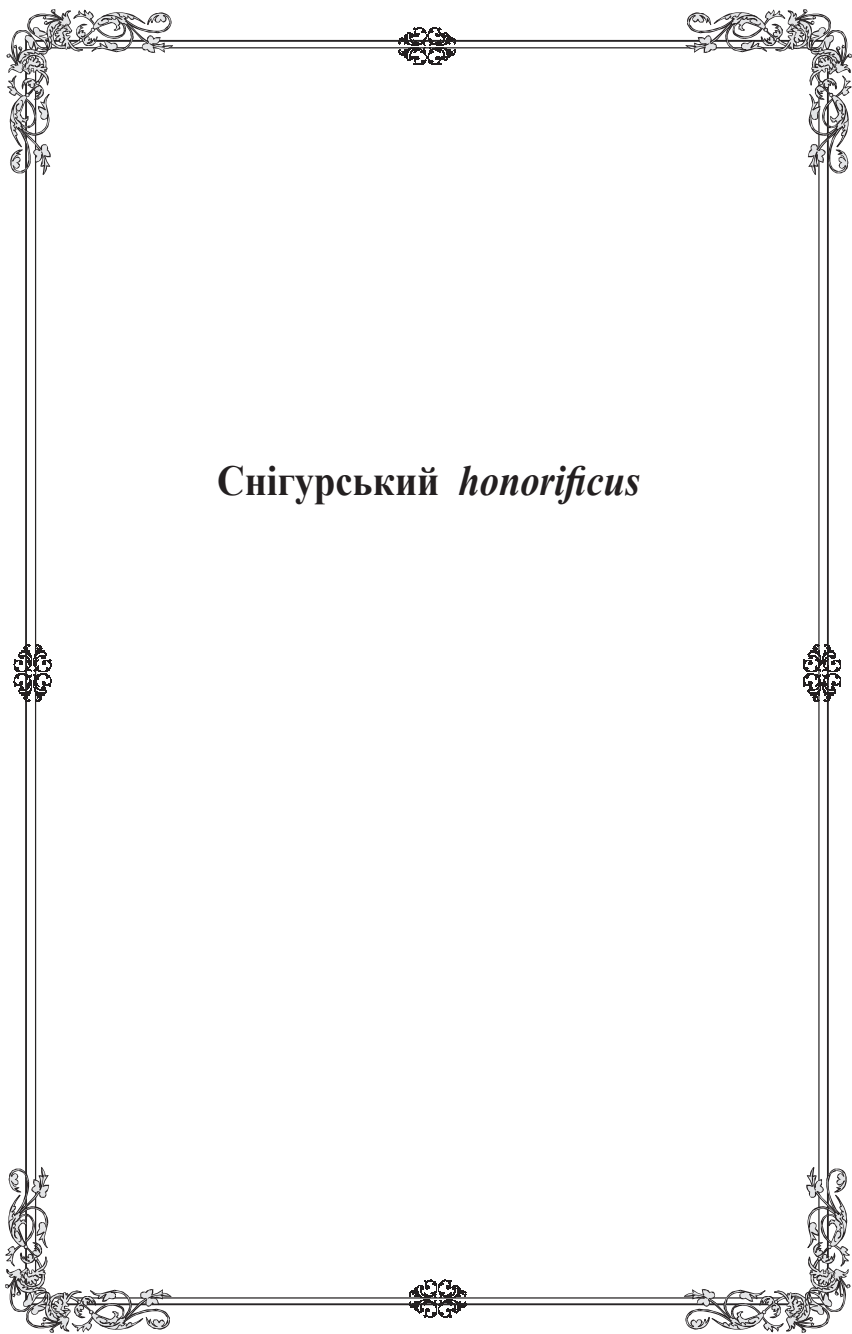
Requiescat in pace!

Pro perpetua Memoria.

Samborski

394/3585

D.M.H.

Снігурський *honorificus*

Оказанье

Искреннейшиѣ Желанней,
Его Пресвященству
Пасходану, Господицу,

ІОАННУ

Снугурскому,

Святицу Перемисльскому, Самборскому, Селони,
Своякатору Св. Богослову, ^{Равно}былому Декану сра
кунтася Богословаго при Всеугашица
Вѣнскѣ, его же клену и да милосерднѣишму

Злагодаемю —

Въ день Св. Іоанна Богослова, како въ день Его святѣи
ишѣ Менаѣ, иже сѣдѣ 8 Мая,

Сергеѣ

Богослова въ Архиепископѣ Перемисльскомъ въ свѣтѣ сущи
въ любовь гайдѣишѣ Благого свѣтѣишѣ

Текст публікуємо за авторським рукописом, що зберігається у відділі рукописів Львівської наукової бібліотеки імені В. Стефаника Національної академії наук України. Фонд 2 (Народний Дім у Львові), IV, арк. 180-189.

о. Йосиф Левицький

Оказанє іскреннійших желаній з глубочайшим благоговінієм

Тужит, сітуєт Вієнна,
Тобой давно оставленна,
Сітуєт сонм честних друзей.
Не зрит¹ особи Твоєй,
Башня Стефана, древній град,
Дунай ріка, Йосифа сад.
Класи, бастіон ні пратер,
Ні прекрасной бельведер.

Тужит стонет і обітель
Де мешкала добродітель.

Оказанє іскреннійших желаній Єго Преосвященству Господину,
Господину Йоану Снігурскому,
Епископу Перемиському, Самборскому, Саноц[кому],
Доктору С. Богословія,
билому² декану факультета богословскаго при Всеучилищи
Віденском,
єго же члену & & милостивійшому Благодателю.
В день С. Йоана Богослова,
како в день Єго світлійших іменин, місяця 8 Мая.
Через Богословів Дсцезії Перемиської в селі сущих
з глубочайшим благоговінем

¹ Вище дописано слово *видит*.

² Слово виправлене на *бывшому*.

Люблень, всѣмъ драгій во вѣкъ³,
 Тебѣ радъ каждой человѣкъ.
 Люблень, всѣмъ драгій на всякъ часъ,
 Бо Ты щедрый, благій для насъ.

Внѣйшній блескъ... переходить такъ какъ дымъ...
 Но красота души свой образъ сохраняетъ,
 Всегда влечеть умы, всегда сердца плѣняеть.

Богданович.

Високопреосвященний Владико! От всѣхъ почтенний,
 От всѣхъ люблен і желанный⁴,
 Бо Ти для всѣхъ щедрый, благий.
 Ясна звѣзда в народі,
 Жиєш во надсянськѣмъ городі.
 Сіяєт везді благія лучи,
 Щоби ізчезли мрак і тучи.

Возмогут ли пїть красоту
 Душі Твоей і доброту?
 Дїла Твоя всі прославит,
 Како примір всімъ представит.
 Щоб могли бить люди честні,
 Злетїт о! духи небесні,
 Прийдїт слабимъ намъ на помощ.
 Ах! укрїпїт нашу немощ⁵.
 Пїть! – пїть ли в язиці рускїмъ?
 Живя в городі ракускїмъ!!
 Ах! не в інномъ только во онномъ,

³ Вперше написано *на віки*.

⁴ Вперше написано *всімъ драгий*, і перекреслено.

⁵ Внизу сторінки дописано:

Слабимъ намъ на помощъ прийдїт.
 А немощъ нашу укрїпїт.

Будь то тут в Бечі (1)⁶, іль над Доном.
Русин всюду⁷ де говорить,
Хвалит Бога⁸, стихи творит⁹.
Бо яркий, древній, милий,
В нем много, много сили¹⁰.

Щастливіє Берестяни (2)
І ті¹¹ смиренни стіни,
В которих виховався
Муж, кой великим стався.
Православних правд учитель,
Нуждних людей благодітель,
Отец, прибіжище сирот.
Кто ж не дознав Єго щедрот?

Тужит, сітуєт Вієнна,
Тобой давно оставленна,
Не зрієт більше чоловіка¹²,
Сад Йосифа (3), Дунай ріка,
Бастіон, класи, ні пратер (4),
Ні прекрасний бельведер,
На котраго всі смотрили
Котрому все ради били¹³.

⁶ Внизу дописано *в Відні*.

⁷ Вперше написано *в храмі*, і перекреслено.

⁸ Вперше написано *Книги тишет*, і перекреслено.

⁹ Вище написано два рядки, які закреслено:

Всюду, куда зайдут ноги
Рускі, хот... вороги.

¹⁰ Знизу сторінки дописані два рядки:

Бо он коренной, древній, мил,
Яркий, в нем много, много сил!

¹¹ Вперше написано *тия*, і перекреслено.

¹² Поруч дописано слово *велика*.

¹³ Два останні рядки перекреслені.

Тужит, стонет храм Варвари (5)
Котрой соблюдают цари,
Бо не видит священника,
Милійшаго ученика,
Спасителя Ісус Христа.
В котрім жиет душа чиста.
Тужит также і обітель,
Де мешкала добродітель¹⁴.

Также і ми, Децеязни,
Через Тебя в Беч посланни,
Де ставится нам пред очі,
Конец наш і день і в ночі,
О которім размишляя,
Скутки его разсуждая,
Тужим часто і вздыхаєм,
Бо Пастиря невидаем.

Однакож когда надходит
День Йоана, уж приходит,
Веселість, радість, удобність,
Бо імієм всі способність
Тебя Владико величатъ,
Желаня наша оказать,
В день Твоего Імені,
Ніт лучшаго нам времени¹⁵.
Долгоденьствіе веселое, честь.
Щасте, що миле всім естъ,

¹⁴ Внизу сторінки дописано:

Сіует [*Смутится*, слово перекреслене – В. П.] сонм честних друзей.
Бо не зрит [*видит больше*, слова перекреслені – В. П.] твари Твоєй
Древний град.

¹⁵ Внизу сторінки дописано:

В день времен іменин Твоїх
З нами весь священський чин.

Различноє¹⁶ іміне,
Здоровоє¹⁷ владіне,
Що жаль серца ощушают
Благаго, всьо Ти желяют.
Ізvoli бить нашим отцем,
К добродітели владцем.

Дне прелітий! весни милой,
Губиш везді взор унилой,
Древа взяли одіж білу,
Всюду родят вонню милу,
Живо в гору пнесь пшеница,
Ячмень, гречка, сочевица,
Єдина земства надежда,
З того їства, дань, одежда.

Солнце грієт, світит ясно,
В полі, в лісі, везді красно,
Пастир во свиріль іграєт,
На соненько позираєт,
Мило кличет к церкві звонок,
В парю поєт жаворонок,
Скоти скачут, шумят води
Весь ликуєт чин природи.

Всьо ся тепер зеленієт,
Гвоздик, рожа червленієт,
Ти (б) ли в нудности будеш?
О дню Йоана забудеш?
З всього сердця ликуй нині,
В градах, горах і в долині,
Із цвітів вонних вінци плети,
З желанєм к Отцу лети.

¹⁶ Внизу сторінки дописано *различнійшоє*.

¹⁷ Внизу сторінки дописано *Весьма здорове*.

Музи рускі з Карпацких гір,
Скоро миль на Владики двір.
Не знаєте ль що Йоана
Осмаго мая з рана.
Всі будем світло праздновать,
Цілою день вельми ликовать.
Скоро з лютньої прибивайте,
Уже ідете? – витайте¹⁸.

Вдар о! Муза в громкі струни,
При сіяню блідной луни,
Пусть! Да гремят звонко звуки,
Щоб не імів Йоан скуки.
Почніт уже величать,
Гласи милими воспівать,
Благороднаго Йоана,
Істиннаго роксоланна (7).

Співай муза! З Карпат лона,
Да внимаєт Русь Червона,
Да внимают села, гради,
Старец, дитя, поля, сади,
Що імієм мужа слави,
Все ликуєм за держави
Благодатнаго Пастиря!
Дободітлей [?] богатиря!

Ти пастиру, що по горах,
Злачних лугах, диких борах,
З своїм овец ходиш стадом,
Стань ти, твої братя рядом,
Возміт ліри і свиріли
Що ви самі потворили,

¹⁸ Цей рядок перекреслений, внизу сторінки дописано *І ви радость оцущайте.*

Кожний враз весело заграйте,
Так Йоану заспівайте.

Всі сладости сего світа,
І многія літа! літа!
Желаєм Ти, ми простаки,
Гір жителі і всіетаки¹⁹,
Жертвуєм всі цвіт, сири,
Ягня, теля, звуки ліри,
І голубків сих дві пари.
Прийми, прийми наші дари.

Встаньте!, встаньте! ви селянки,
В красних строях роксолянки.
Несіт в руках барвіночки,
Блават, руту і віночки.
Днесь великий день Йоана²⁰,
Да вся знаєт земля сана.
Запівайте всі весело,
Да чуєт град (8), кожде село²¹.

Всі утіхи сего світа,
І многія літа! літа!
Сотворит Бог любленному
Отцу преосвященному,
Кой провадит нас до неба,
Що ж нам більше всім потреба?
Да по смерти зрит Тя в небі,
То желаєм Отче Тебі.

¹⁹ Слово не читається.

²⁰ Над рядком дописано речення *Нині праздник єсть.*

²¹ Внизу сторінки дописано:

Всі співайте весело днесь,
Чуєт город, каждая весь.

Преподобні священники!
Богословські ученики!
От вас живем²² оддалени,
Однакож любвей споедни,
Що за щасте нам досталось,
Же получить нам удалось,
Лучшаго із чоловіків,
На сидилище (9) віків.

Нині видим в музах радість,
В каждой вещи чуем сладость,
Надіємся що і в ваших
Там радости, скілько в наших,
Зложивши желаній вінец,
Учинит ся уже святу конец.
Наше почтене оддаем,
Так Йоану співаєм.

Всі радости сего світа,
І многія літа! літа!
Да получит прелюбезний
Благодітель всім полезний.
Да получит живот вічної,
Де царствуєт безконечною,
Дух везді суц і єдиний,
Ком (10) ніт міста і причини.

Живя²³ в городі²⁴ ракусім (11),
Піть, піть ли в язиці руском?
Он єсть древній, яркий, милий,
Во нем много, много сили.

²² Вперше було написано *Ви живете*.

²³ Слово виправлене на *Живучи*.

²⁴ Слово виправлене на *граді*.

Ах! не в інном тільки в оном,
Будь то в Вені, іль над Доном,
Русин всюду де говорить,
Хвалит Бога, стихи творит.

Високопреосвященний
Владико! От всіх почтенний,
Люблен, всім драгий на всяк час,
Благость Твоя пліняєт нас.
Ти ясна зіззда в народі,
Живеш во надсянськїм гроді,
Сїяєш везді благий²⁵ зрак,
Щоби ізчезли – буря, мрак²⁶.

Преосвященному Йоану многая літа. 1825 года.

*

Ізясненє нікоторих річей

1. Беч у всіх словянів к югу жиющих знаменуєт Відень іли Вен.
2. Берестяни, село в окрузі Самборскім в которім Отец Єго Преосвященства бив парохом і де місто рожденія Єго Преосв.
3. Сад Йосифа разумієтся [далі нерозбірливе слово] через Імператора Йосифа II обществу благодатно гуляня ради (dla spacerów) отворенний.
4. Бастіон суть стіни Відня по которих можно гулять, класи за тіми стінами і за валом около города обшерние луги между городом і древами обсаженни. Пратер славний в цілій Европі, де временах весен-

²⁵ Знизу дописано слово *світлий*.

²⁶ Знизу дописано *ізчезл грубий мрак между нами*.

них весь Відень свої гулянки (spasery) одбиваєт. Бельведер, красний город на передмістю з палацом в которим суть образи зложенни, служит для гуляня.

5. Варвари церков в Відні при котрій Єго Преосв. бив парохом.
6. Розуміється здісь народ рускій в Галиції живуций.
7. Роксолан ілі русин ілі росіян.
8. Перемишль.
9. Катедра Перемиська руска била заложена в 12 віці.
10. Кому.
11. Ракуска земля називають братя наші словяно-чехи Австрію.

Децезани перемиські в Відню года 1825 живуцій.

Преп[одобний] Паславський Петр із Лазів, помощник при храмі с. Варвари, священник світский.

Богослови четвертаго года

Г[осподин] Хорощакowski Петр

Г[осподин] Гарбинський Іван

Г[осподин] Криницький Михаїл

– Левицький Йосиф із Баранчич.

Третьяго года

Г[осподин] Бачинський

Втораго года

Жукотинський

Перваго года

Г[осподин] Криницький Стефан із Лабови

Г[осподин] Лозинський Іван із Гурка.

Напечатано в Відні у Ормянів, года 1825.

О К Я З А Н І Є

Бископаго почтѣнія

Е Г О

Превосвѣщенствѣ Господинѣ Гдѣ

І О А Н Н У

С Н І Г У Р С К О М У

Епископѣ Перемишлякомѣ, Саликорскомѣ,
Санѣцкомѣ, Докторѣ С. Богомѣла, бывшемѣ
Деканѣ факультета богословскаго при Киев-
скихъ Университетѣ, егѣже членѣ, Директорѣ
Института философікаго Перемишлякаго, и пр:

и проч: милостивѣйшемѣ благодарствію.

въ день С. Іоанна Богомѣла.

Дня 8. Мѣсяца Мая, Годѣ 1829, въ Вѣлѣвѣ.

черезъ

Іерѣя Іоанна Левичаго.

въ Канторѣ Типографіи Института Ставропігійскаго.

Публікований друк, виданий *Через срея Йосифа Левицаго.*
В Львѣгородѣ [1829 р.] *Типом Института Ставропігійскаго*, 4 нене-
меровані сторінки, зберігається у Львівській науковій бібліотеці імені
В. Стефаніка Національної академії наук України.

о. Йосиф Левицький

**Оказаніє Високаго почтенія Єго Преосвященству Господину
Г[оспо]д[и]ну Йоану Снігурському
Епископу Перемильському, Самборському, Саноцкому,
Доктору с[вятаго] Богословія,
бывшему Декану факультета богословскаго при Всеучилищи
Вінском,
єгоже члену, Директору Інститута філософскаго Перемильскаго,
і пр[очая] і проч[ая] милостивійшему благодітелю.
В день С[вятаго] Йоана Богослова.
Дня 8 місяця мая, года 1829, в Валяві
Через Іерея Йосифа Левицкаго**

Піснь

К ТЕБІ із града* притікаєм,
Владико! славимий от нас;
Тебе почитити днесь желяєм,
Во сей приятний, драгий час.

Хор

О! радостний, веселий час,
Наш іскренний і щирый глас.

* Із Перемишля до Валяви.

* * *

Зрак ТВОЙ всегда любов ісяет,
Се свойство ТВОЄГО лица;
ТЕБЕ всяк всюду величаєт,
Как благодітеля, отца.

Хор

О щедрий, добр, благий Отец!
Плїнитель наших ТИ сердец.

* * *

Услиши нас о боже світа,
Прошеніє се ісполни;
Придаждь ЙОАНУ многа літа,
Здорові, безпечальні дні.

Хор

Щастливіє благіє дні,
ЙОАНУ Боже низпосли.

* * *

Прийми ж любим Архисрею!
Желанія твого слуги;
Подвиг мій ласкою ТВОЄЮ,
Одобрить нині ізволи.

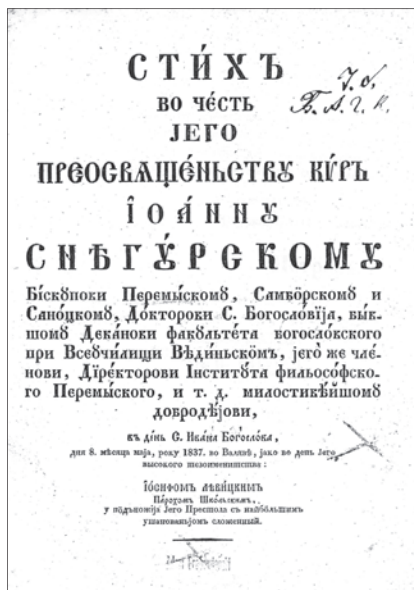
Хор

Преданність, щирість, честь, любов,
Прийми от вірних ТИ рабов.

Многая літа!

*

*Музику до сей пісни на сопран соло і четири голоси в хорі, сочинив
Алоїс Нанке живий в Перемишлі.*

Друк, 10 нумерованих сторінок, примітки на 2 нумерованих сторінках. На задній обкладинці інформація: Друковано в Друкарні Ставропігійській ві Львові. Публікований друк зберігається у Львівській науковій бібліотеці імені В. Стефаника Національної академії наук України.

о. Йосиф Левицький

Архієрею
Кир
Йоану
сотвори Господи
многая літа!!!

Стих во честь Єго Преосвященству Кир Йоану Снігурському
Біскупови Перемискому, Самбірському і Саноцкому,
Докторови С. Богословія, бившому Деканови факультета бого-
словского при Всеучилищи Віденьскім, єго же членови,
Директорови Інститута філософского Перемиского, і т. д.
милостивійшому добродійови, в день С[вятого] Івана Богослова,
дня 8 місяца мая, року 1837 во Валяві, яко во день Єго високого
тезоіменитства:

Йосифом Лівциким
Парохом Школьским, в підножія Єго Престола з найбільшим
ушанованьом зложенний

Тоть ізвергъ естетсва, кто ближнихъ ненавидить;
Тоть малъ, чтобъ честнымъ быть, кто только необид
По правдѣ чловѣкъ, кто всѣмъ благотворить:
Дыханія єго немолчный єсть свидѣтель

Споспѣшна добродѣтель,
Онъ живъ, коль (1) всѣхъ живить.

Петров

Русалочки! що в Карпатах,
Всюди ройом видно вас;
Люди кажуть по всіх хатах,
Же нічний вам милий час.

Я то часто визираю,
При луночці над Дністром;
Но хотя вас не видаю,
Преці чую пісней гром.

Тії пісни з-під калини,
Прериває соловій;
Понад гори і долини,
Повно ваших мельодій.

Вислухайте, нині прошу
О русалки! ви мене:
Празник світлий вам голошу,
Кожда ний вінци плете.

Над Дністром вже за Леона,
Де ми видим церкви днесь;
Два сраха стояло трона,
Нижше місто (2), вижше весь.

Страшевичи веси імя,
З монастирьом, де бив Спас (3),
Розсівали боже сімя,
Роду руского довший час.

Щезла слава в давних віках,
Краям руским різний пан;
Но по бувших ту владиках,
Славн наслідник єсть Йоан!

І ріка, що відділяє
Землі рускі: звем ї Сян;
З віка два престоли (4) має,
Ними правит тож Йоан.

Сей то нинька слава руска,
Видим добра в нім Отца;
І держава Му ракуска (5),
Більша жичит ще вінця.

Кто ж Єго опише з діла?
Зважит сердца красоту?
Много рази таж кріпила,
Цноту, пильність, нищету.

Друки рускі запровадив,
З львівських, пастир Болобан (6);
В Перемишли тож порадив
Перший, і зділав Йоан.

Церков перемиска знає,
Де стоїт владичий трон;
Як Він ї рад прибирає,
Істий руский то Сіон.

Днесь празнує-сь знаменитий,
Свят наперсник ученик (7),
Длянь день тезоіменитий,
Нам же радостний, велик.

Берег вось! крутой, високий,
Се палатка (8) там стоїт;
Де Йоан наш бистровокий,
Часто в літі сам сідит.

Там всі з Перемишля стани,
Зідуться на пишний пир;
Станут в ряду крилошани,
Сянік, Жовков і Самбір (9).

Рускі музи! вже зступайте
З ваших зимних, чорних гір;
Вітрні сивки запрягайте,
Вйо, де валявський є двір.

Місяц світит, в замку (10) втихло,
Но річенька все шумит;
Прибирайтесь всі як рихло,
Зак Владика ще не спит.

Ліру, дудки при звіночку,
Худко всі возміт до рук;
І розставтесь по садочку,
Заспівайте, дайте звук.

Піснь

Війте вітри дубровами,
Лугом, польом і селами,
Від Бескида (11) яж до всходу,
Ко всім землям і народу;
Що у нас ви тутка зріли,
Що б сте красно вивовіли:

Хор

Же смиренний єсть Йоан,
Пастир родом з Берестян (12).

Снуйся Дністре попід гори,
Бер си річки в Чорне Море;
Як ся злучиш там з водами,
І обийдеш берегами;
Скажеш людям і водицям,
Всім морским звірям і птицям:

Хор

Же предрогий нам Йоан
Пастир родом з Берестян.

Ти річенько дост глибока (13),
Що шумиш к нам від Санока,
Нивоньки тя чорнії стисли,
Крутиш ся як мож до Вісли;
Як ся здиблеш з мором білим,
Скажеш правду словом смілим:

Хор

Же любезний нам Йоан
Пастир родом з Берестян.

Журавленьки! де ви били?
Що сте ко нам прилетіли;
Ходите по руских нивах,
А як буде при засівах,
Всі ся від нас заберете,
В чужиноньці так речете.

Хор

Же побожний наш Йоан
Пастир родом з Берестян.

Ви же горденької буськи,
Що живлять вас краї руськи,
Наші часто видят люди,
Вострі в роді вашім суди (14);
Як ся вернете на Спаса,
Нех то чує Галі Паша (15):

Хор

Же є справедлив Йоан
Пастир родом з Берестян.

Ти крилатий ворле сивий,
Будь хотя раз так щастливий,
Вибий ся в гору високо,
Щоб тебе не взріло воко:
Там скажи звіздам, планітам,
Солнцу, місяцу, зенітам (16):

Хор

Же премудрий наш Йоан
Пастир родом з Берестян.

Зазуленько наша мила,
Де ж ти нинька рано жила?
Чи тудий єсь не літала?
Жесь в садочку не ковала;
Завтра сонце вийде ясно,
Ти ковай же ту прекрасно:

Хор

Же старанний наш Йоан
Пастир родом з Берестян.

* * *

Піснь складали русалочки (17),
Чорних Татрів (18) паніночки;
Вже теперка повертают,
Щастя, чести всі желяют,
Скажут всюди, док є світа,
Щоб здоров жив много літа!

Хор

Кроткий, добрий наш Йоан
Пастир родом з Берестян.

*

Примічання

1. Коль, вмісто коли.
2. Галич, давнійше головне місто князей Галицких, теперка вільне місто на правім березу Дністра, в циркулі Станиславівскім.
3. Сельце теперка Спас, де з мурів найдавнійшого в наших сторонах монастиря, вистроєна фервальтерія спаска, три чверти милі від Старогоміста, в циркулі Самбірскім над Дністром.
4. Перемишль і Сянік, тиї два міста лежат на берегах Сяну і від них пишешя біскуп Перемиский і Саноцкий.

5. Ракуска, то єсть Австрійска, від замку Ракуз, Ракез, тепер Рец (Rötz) в нижшій Австрії.
6. Геден Болобан, біскуп Галицький, Львівський і Каменьця Подільського, причинився до вистроєння друкарні Ставропігіянської 1585, тажже Крилоскої, Стратинської. Арсеній Желіборський 1645, Йосиф Шумлянський 1688 – біскупи львівській строїли друкарні. Зри *Historyczne badania o drukarniach rusko-słowiańskich w Galicyi przez Dyonizego Zubrzyckiego*. Lwów 1836.
7. То єсть Святий Іван Богослов.
8. Двір валявський, дві милі від Перемишля, по лівій стороні ріки Сяну, стоїт 200 сажній від берега.
9. Береса тутка тиї міста за цілії циркули головнійшій рускої дієцезії Перемискої, то є, де більша часть русинів жиє; понеже Решів, Ясло і Сандец тільки єднов сторонов підхватили русинів, для того яко меньшую часть русских в собі поміщающій во поемі не зважаються.
10. Двір валявський старанністю Єго Преосвященства красно року 1835 вистроєний, стоїт на пагірку визвищеннім, котрий то пагір на воколо так крутий і обкопанний, же єсли би місця тиї замкнув, куда входить, трудний бив би вхід і заїзд, хотя би і плота не било, – для того справедливі замком назвати го мож.
11. Бескид в жителей гір (гірняків) означає Карпатскія гори.
12. Берестяни, село в циркулі Самбірскім, де усопший Йоан Снігурський, отец Єго Преосвященства, бив парохом руским.
13. Розумієся ріка Сян (Сан).
14. Люди галицькії розмаїто розказуют о буськах, як на Спаса вибераются і як межі собою судятся. Повідають, же єдного разу підложили хлопці єйце гусячое на гніздо, вилізло гуся, буськи злітілися і самицю роздерли.
15. Галі-Паша, віце-кріль землі Єгипетской, куда буськи на зиму тягнут; в цимало галичан «ш» вимавляєся так як «с» то є *Паса*.
16. Зеніт, точка в мисли на небі означенна, противу полагаємая точці на землі назначенній. Зеніту на небі противу лежит надир на землі. Тутка же береса тоє слово за самия тіла небесния, котриї не маючи окромих імен, однаковож при зенітах знаходяться.

17. Русалки, воднії і ліснії Німфи, Наяди, Дрияди; в нікотерих сторонах Галиції звуг їх Богинями, або Княгинями, і мислят же в ночі найбільше доказують, їздят, співають, хусти перут, а часто і діти міняють. Дітина така називається *вітміньча*.

18. Татри в жителей гір розуміються гори Карпатскія.

Do

A. I. B. P.

Nabrana ruka, gdy jest breg za nami
Bez wody spoczynku, moje progi,
Dalej wiedz Panu, gdy mojej pochwie
Z protera, pod Twoje smiem bielic nogi.
Cierpiec, a duszniej, mojej boli jest znosni;
Do grech moje sy wplywy wodric;
Ale uciepic, bez własnej pokwiny
Dla uldnej tylko pokrzywy
W najpierwszym rycia nawodric
Jest onnetnie - mielitosni

Wrodnicze marzenia, nadzieje zwolna
Lym się spodziewat, ze wlopm podobn stanit
(Kamniat podobnej) szelcyz
Mam ten Kielich gorzicy
Mychili! az do dna
Lta się nic nieczortuni!

Ogasta dla mnie xoria boga,
Le co droge wskazać mieli
Mielitosni i nieczuli
Spokojnosci moja katweli
Przemo szwagocia mi przecieli
Dwa zeicli wstap sopidli
Daz przedi sieplm powiem Bogaz

Pod Twoje arzyeta uciemam się Panie
Tchoi jestem wrogiej ngdry,
Nie mbram nabraia ni pionnydry
Tui cheo wragidoci ni tilosoi,
Dednej tylko sprawiedliwosci,
A helidza moje thanie

Bo gdy pioraz, który sjeje
Z wnebrimosci moje pali
Szulomi smierci szaraz dmuclni
Wacieny ogiet w gore buclnie
Kto od kgyby sunie ocali,
Mur imoz wsebrzei jiaz nadaseje

W stanis wieher od potnozy,
Caclyzy stopce i szlednijsze,
Pienito szyloni
Gard szwimisiu
Szudodnie się xasnijsze
He jied durza w jego moc.

15
kto w tej starszy niezaszję dobie
Mujj straty się urali
Jedony tony, choi uromi
Wronajzy dawon kadrowni
Pogrzebony lampy, napali
Zportawi na mym grobie

Jedna tylko, jedna kopa
W imię Boga, w imię Bocy
Do czystego niebios towa
Wmieszcie modły za kabozy,
1884

Do Lyna,*

Ну винуваті тебе,
Богі, хто ти єси, зроче
А хто ти єси, зроче,
Уперці вірні
Лявує сь віде;
Тге душі шрани
Нема поумані
Медо мю боче,
А робю воя
Лягана побоя
Лобавая перепрани;
Шанр дупт вівана,
То вст осі шван
Доро не шрани,
Точи гнесь шрані, вие,
Дем шрані шрані
Завара швані,
Треща швані
Ланногого чедо
Него швані,
Алево швані
Вор швані,
Мі швані швані

Woj lumen ad strumit sif po pona
szwimisiu ma dyp p 345 w Nowe
szkole szwimisiu.

Текст публікуємо за авторським рукописом, що зберігається у відділі рукописів Львівської наукової бібліотеки імені В. Стефаника Національної академії наук України. Фонд 167, оп. II Лвц, п. 62, арк. 8.

о. Антін Лужецький

Do J. S. B. P. [Do Jana Śnigurskiego Biskupa Przemyskiego]

Wezbrana rzeka, gdy jest brzeg za niski,
Rozlewa wody, sąsiednie myje progi,
Daruj więc Panie, gdy moje pociski
Z pokorą pod Twoje śmiem ścielić nogi.

Cierpić, a słusznie miej boli, jest znośnie,
Bo grzech myje się w kary wodzie,
Ale cierpić bez własnej przewiny,
Dla cudzej tylko przyczyny,
W najpierwszym życia zawodzie
Jest okrutnie – nie litośnie.

Zwodnicze marzenia, nadziejo zwodna
Czym się spodziewał, że w tym świętym stanie
Zamiast pobożnej słodyczy,
Mam ten kielich goryczy
Wychylić aż do dna,
Aż się nic nie zostanie!

Zgasła dla mnie zorza błoga,
Ci co drogę wskazać mieli,
Nielitośni i nieczuli,
Spokojność moją zatruli,
Pasma szczęścia mi przecięli
I wtrącili w głąb topieli,
Jak przed sądem powiem Boga.

Pod Twoje skrzydła uciekam się Panie,
I choć jestem w ciężkiej nędzy,
Nie żebram wsparcia ni pieniędzy,
Nie chcę względów ni litości,
Jednej tylko sprawiedliwości,
A utulisz moje łkanie.

Bo gdy pożar, który tleje
I wnętrzości moje pali,
Duchem śmierci naraz dmuchnie,
Wściekły ogień w górę buchnie,
Kto od zguby mnie ocali,
Martwą wskrzesi już nadzieję.

Wstanie wichur od północy,
Zadrzy słońce i zblednieje,
Piekło błysnie,
Czart zaświeśnie,
I radośnie się zaśmieje,
Że jest dusza w jego mocy.

Kto w tej strasznej nieszczęść dobie,
Mojej straty się uzali,
Jedną łezkę choć uroni,
W konający dzwon zadzwoni,
Pogrzebną lampę zapali,
I postawi na mym grobie.

Jedna tylko, jedna żona,
W imię Boga, w imię Trójcy,
Do czystego niebios łona
Wzniesie modły – za zabójcy.

о. Антін Лужецький

За [Григорія XVI] Папи Рим[ського],
Державного Кесаря Фердинанда,
Йоана Снігурського Еп[иско]па Переми[ського]

В пам'ять напечатання першої книги церковної
Лейтургікон (Службеник званої)
р. 1841 в типографії Еп[иско]пській в Перемишлях

Темна, німая, мертва без руха,
Пред людским оком в укритю білам.
Умча то штука вляли в мя духа,
Нині раз первий світло узрілам.
Витай дне милий! ти сонце ясне,
Ви житодавци витайте мої!
Най ваша пам'ят во віки не гасне
За подягії труди і зної;
Не мало води до моря вплило,
А ви складали зерно до зерна.
Не мало также вічне спочило,
Нім-ем зістала чім єсьм теперка.
Але во істні, щосьем почула,
Що не та рука, що мя зложила,
Оживним духом явно надтхнула,
Висша заправду буде то сила.
Хотя притомнам уже душею,
Зважити трудно, – але ось праві
Щось мя оживив Архiereю,
Тепер вже бачу, коби на яві!..
О бись щастливий многа жив літа,

Всюди жичливість дознавав щиру,
А жесь ми ясність дав зріти світа,
Самая я себе несу в офіру;
Бо садовину хто всадив яку,
І своєв руков єю годовав,
Тому належить, аби про вдяку
Первійший овощ, первий коштовав.

Дух Йоана всюди чинний,
Щоби добру клира било,
Надтхнув житем металъ зимний,
І мертвое промовило.

Що в час сієм – незагине,
Все ся лихої надіяти,
Нині зерно уже цвине,
Колись овощ даст богатий.

Кто свим хлібом нищих живит,
Сушит слези нещастливих,
На неправість зрак свій кривит,
Той варт хвали у поцтивих.

Днесь являє нам науки
Розмаїтими язики,
Всьо то даром щедрої руки,
Вікопомного Владики.

А так будут наші внуки
І рід вдячен по них цілий,
Споминати тиї руки,
Що зернятко посадили.

А хто добив здрій мудрости
Для омлілого народа,
Той вікує в потомности
От рода – даже до рода.

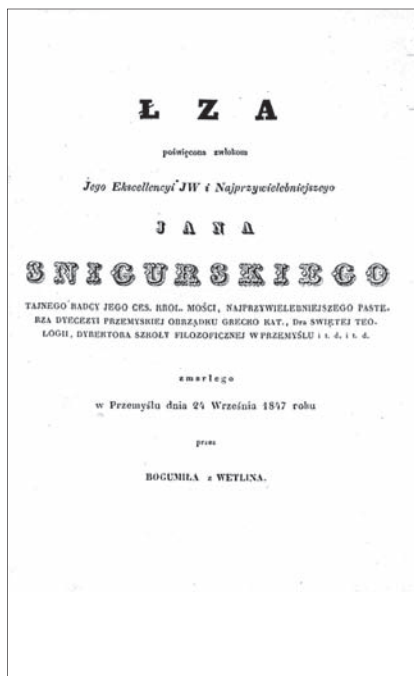
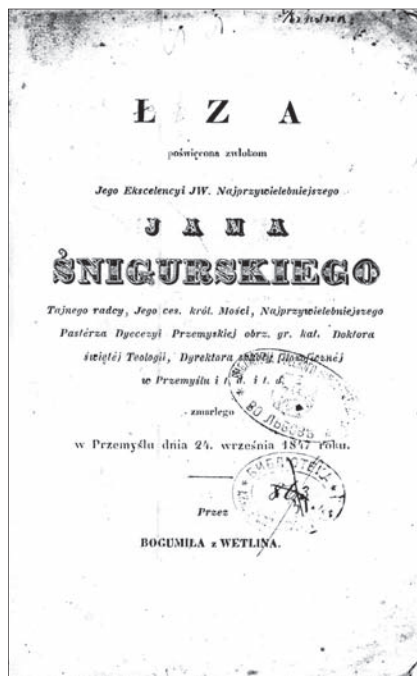
Йоан Сєлецкий

Ар[хипрезбітер] п[еремиский]

Др Гинєлевич

Снігурський *теторія*

Друк, 7 нумерованих сторінок, без місця і року видання, імовірно у Перемишлі 1847 р. Надруковано дві версії, що відрізняються шрифтом, перша – оздобним, друга – простим. Публікований друк зберігається у Львівській науковій бібліотеці імені В. Стефаника Національної академії наук України.

Теофіль Кміцикевич

**Łza poświęcona zwłokom Jego Ekscelencji J. W. Jana
Śnigurskiego
Tajnego Radcy Jego Ces[arskiej] Mości, Najprzewielebniejszego
Pasterza
Diecezji Przemyskiej obrz[ądku] gr[ecko] kat[olickiego],
Doktora Świętej Teologii, Dyrektora Szkoły Filozoficznej
w Przemyśle itd., itd., zmarłego w Przemyśle dnia 24 września
1847 roku**

Kto z życia wielkie zostawił dzieje,
Tego sławy śmierć nie rozwieje.

B[ogumił] K[micykiewicz]

Jak strzał piorunu ognistym prądem
Uderza w ziemię – roztrzaska skały,
Przestrach rozsyła zamętą rządę,
Krwawe całuny rzuca w świat cały:
Tak czułe serce Ruskiego ludu
Trafia wieść nagła o zgonie JANA
Co zawsze z Bogiem – dobry jak z cudu –
Piękne dał wzory świętego kapłana.

Ach Boże wielki! święte zamiary
Wskazałeś światu w JEGO osobie,
ON zawsze pierwszym obrońcą wiary,
ON wzorem cnoty na naszym globie!
Któż ciebie Boże lepiej miłował?
Któż czulej nędznych cisnął do łona?

Któż bożą służbę świetniej sprawował,
Gdy Go Chrystusa zdołała korona?

Niechaj się smuci każde stworzenie,
Niech staną grona smutnych orszaków,
Bo zgasło słońce – znikło zbawienie –
Równie dla świata, jak dla rodaków!
Każdy to czuje, ile stracono,
Krwawemi łzami płakać GO trzeba,
Co tyle szczęścia w nasze lał grono,
Jakby dobroci uczerpał z nieba,

Sieroto biedna! W żebraczej szacie
Rozsyłaj jęki i łzy po świecie,
Bo ojciec zasnął w Nii* komnacie,
A ciężka ziemia pierś gniece,
Już nie odwiedzi twej nędznej chaty,
Już nie wyciągnie ręki z podarem,
Nagie ciało nie okryje w szaty,
Bo sam pod nędznym spoczął ciężarem,

Nieszczęsna wdowo! każdego ranku
Zwołaj twe dziatki do czulej ręki,
Na JEGO grobie płacz bez ustanku,
Niechaj w głąb nieba dojdą twe jęki.
Naucz je wcześniej zginać kolana,
Niemowlą ręką błagać jałmużny,
I znosić wzdargę srogięgo pana,
Bo los was czeka ciężki – i różny**.

* Nia, Ninwa, Nijola jest bogini śmierci podług mitologii słowiańskiej.

** Najhojniej bowiem wspierał sieroty i wdowy, i był pierwszą pobudką do zawarcia towarzystwa dla wsparcia wdów i sierot pozostających po ruskich księżach, widząc, że te klasy ludu są zwykle naj-nieszczęśliwsze nie mając z niskał rotocy. [Див. послання еп. І. Снігурського у справі відкриття вдовичого фонду: *Дух і ревність. Владика Снігурський та інші перемішляни*. Перемишль 2002. С. 99-103].

Iak gdyby słońce zasnute chmurą,
 Rozlało obszar grobowej ciemni,
 Tak wszędzie głucho – wszędzie ponuro –
 I smutno wszędzie w halickiej ziemi.
 Nikt wesołego nie wzniesie oka,
 Nikt pogodnego nie wskaże lica,
 Jak ziemia ruska piękna – szeroka –
 Wszędzie grobowa lampa przyświeca!

Gorące modły wnieście kapłany,
 Żalobnym kirem skryjcie ołtarze,
 Niech JEMU pokłon będzie oddany,
 I wieczna pamięć w świętej ofiarze!
 Niech jęczą dzwony – smętno – ponuro –
 Żalobne pienia wstrząsą świątynie,
 Niech żal serca złączon z naturą
 Zwiastuje smutek w całej krainie!

Uczcie się bracia miłować Boga,
 Wspierać bliźniego jak swego brata,
 ON wskazał jasno, kędy ta droga,
 Jak zyskać laury całego świata.
 ON odkrył skarbiec ludzkiego serca,
 W nim że rozświecił lampę tak jasną,
 Tyle brylantów wszyl do kobierca,
 Że jego światła nigdy nie zgasną!

Ruska matrono! poszczyć się śmiało,
 Żeś twemi piersi karmiła JANA,
 Co cnotą serca zdoła Ruś całą,
 Dostał tronu świętego kapłana.

Komuż nieznana ta dobroć złota?
Te wiekopomne święte zakłady?*
Gdzie mnogo dozna ulgi sierota,
A nędzarz wsparcia – i błogiej rady.

Sroga Wielono!** zwróć tą ofiarę,
Otwórz podwoje ciemnego grodu,
My MU podamy wdzięczności czarę,
Ojcu naszemu – ojcu narodu!
My tak żałośnie zanucim pieśni,
Tak GO oblejem naszemi łzami,
By zmiękły ściany grobowej cieśni,
A ON na chwilkę zamieszkał z nami!

Kochany ludu! daremna twa rada,
Co raz wieczności skryły podwoje,
Tego śmiertelny żaden nie zbada,
Ani grobowe przerwie zawoje.
I nie dziw temu – wszak ON z powicia
Miał do wieczności list wierzytelny,
Tak był cnotliwy – tak świętego życia –
Że się stał wieczny – i nieśmiertelny!

Jakim wawrzynem uwieńczym CIEBIE,
Gdyś wieczne laury uzyskał w niebie?
Więc smutną mową – tęskną, grobową –
Rozniesiem żale – ku TWOJEJ chwale;
W TWOJEJ dziedzinie – w ruskiej krainie –
Zapłaczem głośno – smutno – żałośnie –
Zanucim dziennie – zawsze, niezmiennie:

* Tak za życia czynił wiele, jako też w rozporządzeniu ostatniej woli bardzo piękne i zbawienne zrobił zapisy dla ubogich.

** Wielona, Wellona, Welli-dewa (Wielon) bogini wieczności i nadzorczyni dusz (zmarłych) podług mitologii sławiańskiej.

„Niechaj wszędzie, w każdym względzie,
TWOJA sława wieczna będzie!!!
Niechaj wszędzie, w każdym względzie,
TWOJA sława wieczna będzie!!!”

С Л Є З Я

посвященна пам'яті

Є Г О

Превосходітелства Преосвященнаго

Кіръ

І О А Н Н Я

С Н Ъ Г Ъ Р Є К О Г О

Тайного Совѣтника Его Импер. кор. Величества,
Епископа Перемишлскаго, Салемборскаго и Ганюц-
каго, Доктора святаго Богословія,
Директора Школы Философской
въ Перемишлѣ и т. д.

оусобишого въ Перемишлѣ $24/12$ Септемвриа
1847 року.

Съ Польскаго на Галицко - Русскій языкъ перевѣлъ

І О С И Ф Ъ Л Ъ В І Ц К І Й

зъ Грѣшови.

Друк, 7 нумерованих сторінок: 3 польского на галицко-рускій язык перевів Йосиф Лівичкий з Грушової. На останній сторінці подано місце друку: Печатано в Перемишлѣ, імовірно у 1847 р. Твір є перекладом епіцедії Теофіля Кміцикевича *Łza poświęcona zwłokom Jana Śmigurskiego*. Публікований друк зберігається у приватній бібліотеці упорядника.

о. Йосиф Левицький

**Слеза посвященна пам'яті ЄГО Превосходительства
Преосвященного Кир Йоана Снігурского
Тайного Совітника Єго Імп[ераторско] кор[олівського]
Величества,
Єпископа Перемиського, Самбірського і Саноцького,
Доктора святого Богословія,
Директора Школи Філософської в Перемишлі і т.д.
усопшого в Перемишлі 24/12 серпентврія 1847 року**

Кто великий за життя лишив діла,
Того славі не доїде смерть кінца.

Б[огумил] К[міцикевич]

**Яко гром, що огненнов стрілою
Бе на землю, скали дре, палит,
Ляк, тревогу ширит перед собою,
Кривавий блеск розводит на весь світ:
Так вість о ЙОАНА вже кончині,
Люто рускія разит сердца,
З Богом ВІН всегда, благий єдині,
Дав нам красний образ Пастиря.**

**Боже вічний! ти святи совіти
Світу показав в ЄГО лиці
ВІН за віру бив готов терпіти,
Образом бив цноти на землі!**

Кто ж Тебе сердечній міг любити?
Нищих милій, хто горнув к собі?
Службу, хто як ВІН умів служити
В митрі з патерицею в руці?

Няй сітує кожде сотворене,
Няй ся сходит смутний лик панів,
Бо зайшла зірда, – пішло спасене,
Так для світа, як для Русинів.
Кто ж не чує той великой втрати?
Плачмо за НИМ із цілою души!
Бо ВІН много щастя знав в нас ляти,
Як зачерк би в небі доброти.

Бідна сирото! в подертій шаті,
Слези лій, та гірко голоси.
Бо Отец уснув в Ній* комнаті,
Де-то під землев ніт тху груди.
Вже не прийде до твоїй ВІН хати,
Вже не витягне з грошом руки,
Голе тіло не превдіє в шати;
Бо сам юж лежить в серій земли.

Нешасливая вдово! що рая
Скликуй діточки твої до се,
На ЄГО могилі плач без встаня,
Стогін твій няй аж до небес взійде.
Вчи їх завчасу кланялись низко,
Витягати руку для гроша,
Щоби верг що, деякий паниско,
Бо вас ждає доленька гірка.

* Нія, Ніва, Нійоля єсть Богиня смерти по мітології древних Славян.

Як коли бись соннце хмаров вкрило
Розляло гробову темноту,
Всюдика тихонько, то унило,
Дуже сумно в Галицкім краю.
Нихто там не виясняє ока,
І лиці весела не явит,
Руская земля як єсть широка,
Всюди смертна лямпа там горит!

Теплії мольби взнесіть ієреї,
Чорно преодійте храм, престіл,
Щоби каждый МУ в святій надії
Вічну память при хвалі запів!
Звони няй звучат, ревут понуро,
Ликів пінія підвижут храм,
Няй сердечний жаль злучен з натуров
Возвістит печаль всім сторонам.

Вчітсья братя так любити Бога,
Ближнього як брата вспоможіт,
ВІН всказав куда іде дорога,
За що мир сей лаврами платит.
Много брилянтів до митри вправив,
Звідав сердца людского тайник,
В нім преясну лямпу ВІН поставив,
Звіздочки ЄГО пребудут во вік!

Руска мати! славиєся ЙОАНОМ,
Же твої щастливі груди ссав,
А засівши трон святим капланом,
Цнотов сердца на всю Русь сіяв!

Кто ж ЄГО не знає заведений?
Що за безконечна доброта?
Де убогий зменшит си терпіній,
А лготи доступит сирота!

Велоно!* верни офіру нам,
Вже відсунь хатойку темную,
Ми МУ вдячності піднесем чашу,
Батенькови, народа Отцу!
Заспіваєм МУ сумні пісоньки,
Та слезами облієм ГО там,
Щоб гробові змякли всі стіноньки,
А ВІН хоть на хвильку вийшов к нам.

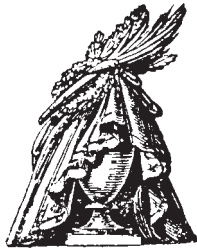
Добрі люди! що ви загадали?
Що раз вічності заперла дверь,
Того смертній ще ту не вгадали,
Ніхто вязів смерти не роздер.
І не див тому, – бо ВІН з дитини
Лист до вічності при собі мав,
Так ся вічним, та безсмертним став!

Яков Тя коруною звінчаєм,
Доступивши в небі юж вінца?
От при гробі тяжко заридаєм,
Скажем з рода в род твої діла;
Няй то знає, руская родина,
Та заплаче в голос на весь світ;
Же перестала нам цвісти калина,
Вянув вже їй прекрасний цвіт.

Няй же всюди, по меж люди,
ЙОАНА слава вічна буде!

Вічная МУ память!!!

* Велона, Веллона, Веллі-дева (Віольон) Богиня вічності і надзирательниця душ (покойних) у древних Славян.

С Л Ъ З Я

НАДЪ ГРОКОМЪ

Иго Превосвѣщенства и Превосходительства

К И Р Ъ

ИЮАННА СНѢГУРСКОГО

Епископа Перемыскаго, Самборскаго и Саноцкаго, Иго
И. Ц. Апостольскаго Величества дѣйствительнаго тай-
наго Секретника св. Богомолка Доктора, Отдѣ-
ла филозофическаго въ Лицеѣмъ Перемыс-
скомъ Директора и проч. и проч.

оумершого дня 12/22 Времена 1847 рокѣ.

ИЗЪ ПОЛЬСКОГО ЧЕРЕЗЪ БОГОЛЮБА ЗЪ ВЕТИННА

ПЕРЕВЕДЕННА

ТЕОДОРОМЪ Л . . .

Друк, 7 нумерованих сторінок: *Из польского через Боголюба з Ветлина переведенна Теодором Л[еонтовичем]*, без місця і року видання, імовірно у Перемишлі 1847 р. Твір є перекладом епіцедії Теофіля Кміцикевича *Iza poświęcona zwłokom Jana Śnigurskiego*. Публікований друк зберігається у Львівській науковій бібліотеці імені В. Стефаніка Національної академії наук України.

Теодор Леонтович

**Слеза над гробом Єго Преосвященства і Превосходительства Кир Йоана Снігурського
Єпископа Перемиского, Самборського і Саноцького,
Єго І[мператорско] Ц[ісарского] Апостольського Величества
Дійствительного Тайного Совітника
Св[ятого] Богословія Доктора,
Отділу Фільзофіческого в Ліцеум Перемискім Директора
і проч[ая] і проч[ая]
умершого дня 12/24 вересня 1847 року**

Як гром огненным з неба ударом
Встресе землю – розірве скали,
І цілу землю обліє жаром,
Жаром кровавим: – так о печали!
Чувственни сердца руского люда
Нагла вість смерти кир ЙОАНА,
Смутком тяжелим покрила всюда!
Вість бо то смутна – несподівана!

Боже великий! святія ціли
Явилесь світу в ЄГО особі;
ЩОН вірі твоєй віддав всі сили,
Бив примір добра на нашем Гльобі!
Хто ж тебе Боже чтив сердечнійше?
Хто бідних чulyше тулив в своїм лоні?
Хто службу твою повнив світнійше?
Як ОН! слуга твій і Христа короні?

О засмутися всьо сотворіня!
Ми ся в жалобни товпи збираймо!
Бо згасло соньце – зникло збавліня –
Гірко ах гірко всі зарідаймо!
Нехай світ знає – щосьмо страдали,
Кровави слези літи нам треба;
Бо вже доброти ЄГО устали,
Котори якби почерпав з неба.

Сирото бідна! в жебрачей шаті
Розсилай вопли по світі білом,
Бо отец уснув в Ніі* комнаті,
Земля тяжіє над святим тілом;
Вже не загляне до твоєї хати;
Вже не простерне руки з подаром;
Бідное тіло не вбере в шати,
Бо сам під лихим спочив тягаром.

Нещастна вдово! кожного ранку,
Зберись з дитяти на ЄГО гробі,
І лійте слези там без устанку,
Тільки б потіхи в вашей жалобі!
Вчи їх коліна вчасні згинати,
І наставляти ялмужні руку,
І от презрїня не умирати –
Вчи їх зносити недолі муку!

Якоби соньце хмаров ся вкрило,
І темня гробу вколо ся звела,
Так всюда глухо – всьо заунило –
Смутни галицькі міста і села!
Нікто весело не взнесе ока,
Нікто з радостним лицем не встрітит,

* Нія богиня смерти прежних Славян.

Як земля руска красна – широка,
Всюда гробова лампада світит.

Мольби святія взнесіт іереї
На жертвенниках зложіт офіру,
Бог всемогущий увидит з неї
Приліпленність ко Архипастиру:
Ней колокола звучат понуро,
Жалобни пісни озвітся нині,
З смутком серц наших злучись натуро:
І жаль цілій скажи країні!

Вчитесь братя любити Бога,
В ближнім видіти свого брата!
ОН всказав, куди веде дорога,
Де не менеться з нами заплата:
Отворив скарби людского серця,
Запалив в нем же світло так ясне,
Тильо променей з него ліється,
Же світлість тая вже не загасне!!!

Руская мати! гордися сином!
Бось ЙОАНА видала світу!
Мів ОН остаться правим Русином,
Хоть слави людской достигл зеніту!
Цілоє время живши доброти
Інної мисли не мав при смерти,*
Як тільки – аби бідній сироті,
І бідній вдові – слези отерти!

Жестока Вельо!** серця зо скали!
Отвори браму твого города,

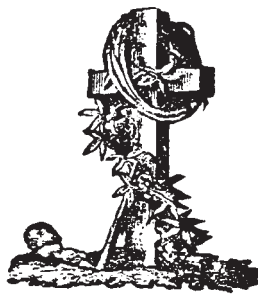
* В записах остатной волі.

** Веля надзирательница покойних у давних Славян.

Бисьмо МУ вдяку нашу отдали
Отцу нашему – отцу народа!
Ми так жалобні МУ заспіваєм,
Ми ГО облієм нашими слези;
Гроб ЄГО для нас станеться раєм,
ЄМУ – проснуться прежности гези. (?)

Годі! всмирися народе милий!
За ким раз вічність брами заперла,
Тому они ся не отхилили,
Ані временність к нему ся вдерла;
Всмирися люду! ОН от повитя
Мав до вічності лист вірительний,
Так бив святого нраву і житя,
Що ся став вічний і не смертельний!

Які ж ляури – ми дамо ТЕБІ,
Колись вічними обдарен в небі?
Ми смутной мовой – тугой гробовой –
Рознесем жалі – ку ТВОЄЙ хвалі –
В ТВОЄЙ отчині – руской країні!
Гіркими слези ми заридасем!
Жалобни пісни ми заспіваєм!
Нехай – поки будут люде,
Вічна слава ТОБІ буде!!!
Нехай – поки будут люде,
Вічна память ТОБІ буде!!!

НАДГРОБНИЙ ВѢНЕЦЬ

ВО ПАМЯТЬ

ЕГО ПРЕВОСХОДИТЕЛЬНОСТИ

ІОАННА СЕНЬГУРСКОГО

Епископа Перемыскаго, Самборскаго и Саноцкаго, Его Императорскаго Величества дѣйств. тай. Совѣтника, Доктора св. Номоканона и т. д. въ Бозѣ dnia 24. Сентября 1847 оутрашного.

Корю вѣли допитѣли,
Стопць свѣтлый Цирквн змѣнѣлъ,
Синѣлъ зъ колю Народа цѣлымъ
И въ рѣчунки свои кланѣлъ.
Чѣмъ вѣтры, вѣйте въ звоны
Чѣмъ зарана ажъ до ночи,
Чѣмъ вѣтѣ каирѣ слізы рони
Чѣмъ же Твоѣ Пастырѣ замкнулѣ очи!
Чѣмъ вы дѣти де карпаты,
Чѣмъ отъ дѣвѣтра и отъ Сана,
Де плачте, плачте тажкой страты,
Чѣмъ плачю ризомъ вѣсѣ ІОАННЯ!
Чѣмъ сліза мѣжа не знижае,
Чѣмъ зриници вѣ озлоба;
Чѣмъ диншъ найкрашомъ са выде,
Чѣмъ оль са нѣе во данѣ оу гроба;
Чѣмъ до тѣ можнѣсть и вѣликъ свѣта,

Ризомъ зъ жытыѣмъ на все ванѣ,
Цнотѣ толькѣ во вѣсѣ дѣти
Нѣ почтѣню позоветѣ.

Днѣ.

То любвизный нашъ Отиць
Сплѣтѣмъ зъ змѣлѣмъ мѣ вѣнѣцѣ
И холодный Его домъ
Свѣзоньками покроемъ.

Каирѣ.

Товѣ мѣжѣ тѣа дѣла:
Где давнѣше пѣсти рѣла
Динимъ дѣлѣтомъ перѣтѣла,
Динѣ вѣнѣомъ на нѣи сѣла

Друк, 3 нумеровані сторінки, без місця і року видання, імовірно у Перемишлі 1847 р. Публікований друк зберігається у Львівській науковій бібліотеці імені В. Стефаника Національної академії наук України.

о. Антін Лужецький

**Надгробний вінець во пам'ять
Єго Превосходительства Йоана Снігурського
Єпископа Перемиского, Самбірського і Сяноцького,
Єго Імператорського Величества дійств[ительного]
тай[ного] Совітника,
Доктора св. Богословія і т.д.
в Бозі дня 24 септемврія 1847 усопшого**

Скоро вісти долетіли,
Же стовп світлий Церкви згаснув,
Зойкнув з болю народ цілий
І в рученьки свої кляснув...
Шуміть вітри, бийте в звони
Від зараня аж до ночі,
Густі клере слези рони,
Бо вже Твій Пастир замкнув очі!
Чи ви діти, де Карпати,
Чи від Дністра і від Сяна,
Плачте, плачте тяжкой страти,
Плачмо разм всі ЙОАНА!
Слеза мужа не знижає,
То зірниці є оздоба;
Лиш найкрасшов ся видає,
Коль ся несе во дань у гроба;
Бо ту можність і блеск світа,
Разом з житем на все вяне
Цнота тільки во всі літа
Ку почитеню позістане.

Люд

То любезний наш Отец
Сплетім з заслуг му вінец
А холодний Єго дім
Слезоньками покропім.

Клер

Тобі Мужу тая хвала:
Де давніше пуста ріля
Диким хвостом порастала,
Днесь будучное на ній зіля
Вдячним цвітом бавить око,
І вонями повіває
Так далеко так високо
Аж небеса доганяє;
Віддаливесь наємники
Власний пастир свої водит,
Ні пригода ні звір дикий
Уже стаду не пошкодить;
А для душной овец страви
Чи край плаский, чи гористий,
Богатії родит трави,
І здрій води точит чистий;
Чи худоба всього має,
І челядка нічної пори,
Такой світит і чуває,
Обїжджавесь сам обори;
Хоть сквар соннца і спекота
Упалами докучала,
Хоть бурлива на Тя слота
Неприятно дощі ляля;
І як гарна господині,
Хотяй хатка марна, лиха,

Коль ся гостий надіває,
Рада єю приберає,
Так Ти Божий святині
Рад приберав для Жениха.

Люд

О бись за то в день великий
Коли вишня буде сила
Людский чини важила
Херовимів учув лики.

Клер

Также Твій ум всюди чинний,
Щоби добру клера било,
Натхнув житем метал зимний,
І мертвое... промовило!
Днесь являє нам науки
Розмаїтими язики
Всьо то даром щедрой руки;
Вікопомного Владики.
Що в час сієм, не загине,
Все ся лихви надіяти,
Нині зерно уже цвине
Колись овоц дасть богатий;
А так будут наші внуки
І рід вдячен по нас цілий
Споминати тиї руки
Що зернятко посадили.

Люд

Кто свим хлібом нищи живит,
Сушит слези нещасливих,

На неправість зрак свій кривит,
Той варт хвали у почтивих;
Лиш хто добив здрій мудрости
Для омлілого Народа,
Той вікує в потомности
От рода – даже до рода.

Клер

Инші люде учат піти,
Би бавили свої уха;
Кто вицвічив малі діти
Над духами щоби Духа
Вдячним гласом вихваляли,
На то датку не жалує,
Той пред Богом досконалий
Той правдиво го милує,
Гудит голос, тремтит, гне ся,
То ся губит і конає,
То знов в гору стрілов пнеся,
Вишних світів доганяє,
І як вода, і як ріка,
Верхом легку несе піну,
Так уносить чоловіка
В Духів країну.

Люд

Хоть органа скусний глас
Хвалит Бога і є мил,
Сто раз мильше коли враз
Поєм Творца з власних сил;
І не кождий і не все,
Глас органів вознесе,
Чисте серце жива грудь
Дасть Му хвалу коли будь.

Клер

Світло правди і науки
Возбудили Єго руки
Щіп Народа діти малі,
Возрастають к Божій хвалі,
Груба темність глухой ночі
Вже не мрачит селян очі.

Люд

Люда щастє кто буде,
І по смерти той вікує,
Діти дітей для свой хвали
Будут єго споминали.

Клер

Днесь не плаче вже вдовиця
Ні сирітка нарікає
Тись їм отерл слези з лица
Тись їм Отцем – кто ж не знає

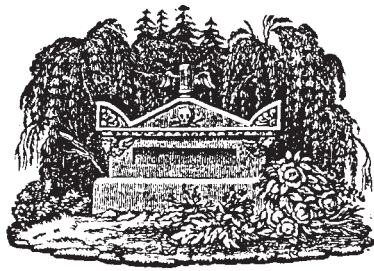
Люд

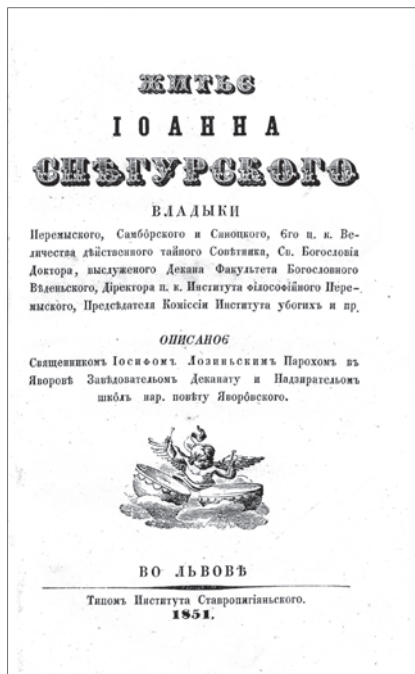
Добру люда жив не собі;
Чи богатий чи убогий,
В кождім часі, в кождій добі
Сміло в Єго йшов пороги.

Всі

Зоре ясна руской матери
Вже нам тебе не видіти
Возлетівесь спочивати

Там до світа над всі світи...
Покинувесь мдлу повлоку
Вязи душі тіло тлінне,
І вознесся ку облоку
Там, де щастє неодмінне...
Прийми, прийми тиї слези,
Що зриниця вдячна ронит,
За маль втихне звін на вежі
Наше сердце няй Ти звонит,
Няй Ти звонит неустанне
І голосит гіркі жалі,
А ти вічний житя Пане
Вмісти душу в своєй хвалі...

Друк, 46 сторінок, виданий *Во Львові. Типом Інститута Ставропігійського. 1851.* Текст передруковано з примірника, що зберігається у приватній бібліотеці упорядника.

Інший відомий нам примірник (з приватної бібліотеки єп. Константина Чеховича, ч. 533), знаходиться у бібліотеці Національного музею перемиської землі.

о. Йосиф Лозинський

**Житє Йоанна Снігурского
владики Перемиского, Самбірського і Сяноцкого,
Єго ц[ісарско]к[оролівського] Величества дійственного
тайного Совітника,
Св. Богословія Доктора,
Вислуженого Декана Факультета Богословного
Віденьского,
Директора ц[ісарско]к[оролівського] Института
філософійного Перемиского,
Предсідателя Комісії Института убогих і пр[очая].**

Описаное

Священником Йосифом Лозиньским Парохом в Яворові
Завідовательом Деканату і Надзирательом
шкіл нар[одних] повіту Яворівского.

*

Пречестнійшому і Превелебнійшому священнику Теодору
Лукашевскому
Крилошанину, Канцліру і Референту Консисторії Перемискої, Дирек-
тору Дому пресвітеріяльного, Предстоятелю Касси Закладу вдів і си-
рїт священнических Епархії Перемискої і пр[очая] і пр[очая].

В доказ високого почтенія і щирої приклонности з радостей жертвує

Сочинитель.

Предслово

Уцтвості все ся честь приналежит, а повинностей теперішности єст заховати єй память від загибелі і переказати ю потомности до наслідования. Муж, которого жите описати рад бим, так богатий во всі уцтвості і заслуги, же Єго біографія годна єст труду і найдоскональшого історика. Но понеже досій никто єще не покусився о тоє, я ідучи за потягом серца мого, которое Єго добре знало і високо читло, беру неудольною рукою за перо, аби хоть в части успокоїти желаніє серца мого і приладити матеріал для пізнійших писателів. Сам знавем Го добрі, і від часу як Владикою зістав, все недалеко Перемишля перебувавем, інні річи довідовавемся від людей, которіі о них певну відомість мали і віри годни били, прото за правду тих черт і сам ручити могу, і на свідоцтво своїх ся відкликую, що Го гаразд знали і єще жиють, а которіі мому описаню лжи дійстно не закинут. Врешті свідоцтва і інніі писменніі жерела, з которих я некоторіі відомости черпав, находятсь в Книгозборі руского Собора Крилошанів в Перемишлю... Ти лиш мужу покійний! Прости моєй неудольности, і будь покровителем вовец твоїх за могилою, так якесь Ним бив тутка за житя!

В Яворові дня 3-го Вересня 1850.

Сочинитель.

Йоан Снігурський родився дня 18-го, а крещенний бив дня 20-го Мая 1784 года в селі Берестянах Округа Самбірського*, в близьоїм сідстві славного для чудесного образа Матери Б[ожої] Болесної села Рогізна, з вітця Івана Снігурського Пароха руского тамошного і з матери Еуфросини з Вербіцкіх. До шкіл нормальних німецьких відданий бив 1792 г. до Самбора, отже в 8-им годі житя свого, і закінчив їх в г. 1795 з превосходнов першов Кляссов, давши заразом докази як найліпших обичаїв**. Там зачав такжей і до гімназіум латиньского ходити, але помочев вітця свого не довгося тішив, бо вотец помер Му 23-го Марця 1799-го года. Так осиротів Він завчасу рікбись же загине і не дасть собі жадної ради, але провідініє Боже чуає і над сиротами, і Він почасті від родини вспомаганій, а почасті власним трудом (научаючи діти чужії яко домовий Інструктор) утримуючися і платячи що гід за живність і помешканє по 20 Золотих польских, скінчив такжей Гімназіум латиньское г. 1800 і то яко перший надгородою увінчаний. Уже тогди пізнанося на Єго талантах і держано Го за молодця на й л і п ш о ї на д і ї і найчестнійших обичаїв, що Му і в свідоцтві виписано***. З тої то причини уже тогди товариші Єго якби предсказуючи Єго пізнійшу судьбу, називали Го Владикою****. На Мудролюбіє (філософію) удався до Львова, гдєся по части зо Стипендіум (запомоги грошевої з фондушу релігійного) яко Кандидат стану духовного, почасті через уділянє Коррепетицій в предметах філософійних (окремо в Математиці) удержовав, жите скромноє провадив і на малим приставав, чоґо і на

* Крещеніє Єго ненаходиться записаное в Книзі уроджених села Берестян, а тая відомість винята з рукописаного Памятника Свящ. Йоана Шафраньского, крилошанина Декана і Пробоша обр. лат. в Мостисках.

** В свідоцтві стоїт: Daß J. S. die Lehrgegenstände mit Erreichung der ersten Klasse mit Borzug erlernt und in seinem Betragen besonders gute Sitten geäußert habe. [Іван] С[нігурський] вивчив з перевагою навчальні предмети із завершенням першого класу і засвідчив особливо добрі манери у своїй поведінці]

*** *Discessurus a nobis ingenuus ac optimaе spei juvenis Snigurski Joannes.. testamur, eum ex merito primo premio dignissime esse donatum. Ad mores quod adtinet, ab iis semper honestissimis optime commendatur* [Свідчимо, що Снігурський Іван, місцевий юнак доброї надії, що має намір віддалитись від нас, заслужено якнайгідніше був обдарований першою нагородою. Що стосується характеру, він завжди найкраще вирізнявся найблагороднішими рисами]. Слова свідоцтва гімназійального.

**** О тим сам говорив на три неділі перед смертев своїов до Крилошанина І. Шафраньского (Винято з єго памятника).

Престолі Владичим не забував, але часто священникам, що ся на недостаток і же дітий за що до школи давати не маюť жаловали, припоминав як то за Єго часів в єдній одежі кілька клясс тра било скінчити і о єдній страві ся обходити. Во вижших школах розвинулися Єго таланта єще більше, а Єго обичайність була всім знакома, прощо від своїх товаришів шкільних дуже бив поважаний і люблений. В годі 1803 закінчив трилітний Курс Мудролюбія зо всіми превосходними Кляссами (*cum Eminentis*) і лиш з історії натуральної мав першу кляссу. Потому удався на Богословіє і поздавав всі предмети першого року навіть і восходний язики з превосходними першими Кляссами (*prima cum Eminentia*), як свідоцтво ученого Профессора Арсенія Радкевича черця Ч[ина] Св. Вас[илия] В[еликаго] года 1804 виданое посвідчає. Укінчивши г. 1804 з так прекрасним поступом перший рік Богословія во Всеучилищи Львівским, подав просьбу до Консисторії рускої Перемиської, аби міг бити до цісарского Конвікту во Відни* на Богословіє а то для більшого ся видосконаліня післанім. В тій просьбі виразив, же єслиби коньчи належало всі предмети богословній во Всеучилищи Віденьским здавати, то готовий той перший рік там повторити, і аби Фондуш релігій не терпів на тим, же і Стипендіюм поберав і тепер другий раз з него удержатися має (хоть Конвікт стояв на фондушу цісарским) на першим році Богословія, обіцяв стипендіюм за рік минувший в многости 75 р. скоро би лиш до стану духовного дійшов, повернути. Уже ту обявив своє ретельное серце!.. Позискавши з Консисторії розвязанє (резолуцію) ведля свого желанія, поїхав до Відня і там 19-го Листопада 1804 г. в Книгу Всеучилища Віденьского (*Album Universitatis*) вписаний зістав. Там своїм наукам приліжнося посвящав і все на публичних іспитах (єкзамен) найкраснійшися виказовав, бо всі предмети з превосходнов першов кляссов (*prima cum Eminentia*) поздавав. Славні бо теж люди были єго профессорами і Директорами: Др. Ян, Д. Тома Доллінер, Д. Райбергер, Др. Райхенбергер, Едвард Мільде, Лянг Директор Конвікту – а Бог дав, же і він на славного вийшов чоловіка. В Конвік-

* До того Конвікту посилала кожда єпархія австрійської держави на рік по двох годованців, так же на штирох літах Богословія все там з кождої єпархії по вісьм било, але той Інститут в р. 1848 уже уничтожений зістав.

ті відзначився зараз першого года через остру обичайність, приємное заховане і докладное виконане приписів Конвікту так дуже, же му яко Підпрефекту надзир над єдним відділом молодших годованьців зо всім задуфаньом поручений бив і которий Він через всі три літа аж до виступлення свого з Конвікту зо совершенним задоволеньом своїх Настоятелів провадив*.

Вже яко годованец цісарского Конвікту по укінченим третим році Богословія р. 1807 через Перемиского Владика Антона Ангелловича, которий тогди во Відни находився, на Під-диякона. І Диякона а небавом і на Пресбітера посвященний зістав. По укінченим четвертим році Богословія р. 1808 зістав духовним помічником (Кооператором) при рускій церкви Св. Варвари во Відни від дня 1-го Листопада 1808. Ту кром своїх довжностей пастирских занемався науками богословними і здаючи з тих же остриї іспити (*Examina rigurosa*), декретом В. Дворової Комісії з дня 21-го Вересня 1811 від публичного розговору (диспути) увільнений, а дня 25-го Паздерника вінцем Доктора Богословія увінчаний зістав. Яко Кооператор посіщав каждого тижня недужницю (шпиталь) ни єно світску, але і головну війскову і уділяв потіху і услугу духовну хорим а то як свідоцтво ц.к. Суперіора пільного І. Алойса Шахтнер виражає, з власної хвалебної охоти і без домагання якої заплати або надгороди. Но під час війни в р. 1809 оглядав всі сім серед черт Відня установленні війскової недужниці**. І там хорим і раненим жовмірам так русинам як і полякам з великим сил напруженьом і посвяченьом потіху релігійну і духовній услуги свідчив. Тое ділав і під час війни в літах 1813 і 1814 уже яко Парох. З Відня ратовав свою матір і посилав єй часто гроші, хоть сам не сила мав; не знаючи єще, же незабавом і сам щасливим буде і своєї родині до щастя допоможе. Потому дня 14-го Мая 1812 станув на іспиті конкурсним

* Слова свідоцтва виданого через Лянга Директора Конвікту і Радника правительства.

** Bech den PP. Augustinern auf der Landstrasse, – in der gräfl. Palbichen Reitschule am Kanale, – im Arbeitshause ob der Laimgube, – beh den PP. Minoritten in der Alstergasse, – in der Dittrichsteinischen Reitschule, – in der Rossau beh PP. Servitten, – in der Judenschule in der Rossau [В отців Августинців на дорозі, – у графській школі верхової їзди на каналі, – у робітничому будинку чи шахті, – в отців Міноритів у провулку Ульфер, – у Дітріхштайнській школі верхової їзди, – у Россаяу в отців Сервитів, – у жидівській школі у Россаяу].

во Відни, а кажучи з катедри і катехизуючи, судом Екзамінатора Архиепископского і трох Профессорів Всеучилища Віденьського, найліпшої кляси (*calculus valde bene*) получил*. А коли Парох при Церкви Св. Варвари Йоан Ольшавский на Крилошанина в Мукачю посунений зістав, представив тойже крилосови Архиепископскому Віденьському за свого наслідника, Йоана Снігурського свого Кооператора, і приліжно о тую Парохію для него просив**.

* Так звучит свідоцтво конкурсове з дня 15-го Мая 1812.

** Вот слова того представлення:

Extractus Repraesentationis ad V. Capitulum Archi-Episcopale Viennense, relate ad successorem Parochum nominandum.

Ne meam conscientiam onerarem, neve quidquam susciperem, quod positivae scientiae aut intimae convictioni meae daversaretur humillime praesumo meum hucadusque Cooperatorem Reverendum Ioannem Snigurski virtutibus modestia, humanitate, vero Religionis zelo et prudentia a natura etiam supra aetatem praepremissis qualificatum, sed insuper morum quoque integra probitate multis aliis aetate etiam maturioribus viris si non superiorem certo aequalem, verbo qualitatibus viro Ecclesiastico dignis adamussum instructum ideoque non solum parochianis, sed et extraneis gratum et acceptum pro successore et munere parochiali ad S. Barbaram enixius ac intensius proponere et recommendare, prout etiam Reverendissimi ac Venerabilis Celsissimi Principis Archi-episcopalis Consistorii gratias, favores et patrocinium pro hoc digno et genuine Viro Ecclesiastico impensius exorare ac supplicare conscientiose sustineo, tanto quidem a fortiori quod idem Ioannes Snigurski jam inde ab anno 1808 in qualitate Cooperatoris spirituali Officio, indefesso zelo, alacriter et prompte defungeretur, et in Nosocomiis Civili et Militari tam quoad ritus graeci quam et latini Polonicae dialectus fideles aegrotos et moribundos cum omni assiduitate diligentia Sacramentis provideret, sed etiam tum mihi in Adjuvatorium, praesertim in proximo bello copiosissimis infirmis solatium spirituale, instructionem et Sacramentorum Administrationem cum omni aedificatione adimpleret, adeoque ea ac tanta hic jam merita posuisset, quae quodammodo aequitatis jure supra alios praecedentiam eidem conciliarent, denique ultimo ejusdem ad hoc parochiale munus promotionem illud etiam suaderet, quod longiori tempore spiritualis muneris exercitio hic defungendo, localitatis notitiam obtinuerit et usum, praxim ac consuetudinem seu in nosocomiis seu in Ecclesia divinatorum officiorum plene imberit.

Ioannes Olsavszky

Viennae 22a Decembris 1812.

Cathedr. Ecclesiae Munkacsensis Canonicus.

[Витяг репрезентації до Віденської Архиепископської Капітули стосовно призначення пароха-наступника.

Не обтяжуючи власного сумління і не підтримуючи чогось, що б суперечило моєму суб'єктивному розумінню і внутрішнім переконанням, смиренно рекомендую мого колишнього сотрудника, отця Івана Снігурського, який не лише вирізняється доброчинністю, скромністю, людяністю, правдивою ревністю до релігії та невластивим віковим розумом від природи, а й бездоганною чесністю, що прирівнює його (якщо не вивисує) до багатьох більш зрілих мужів; який наділений якостями, гідними церковного мужа; який бажаний і приємний не лише парохіянам, але й людям іззовні, наступником для парохіальної служби при церкві св. Варвари.

→

І так сталося, дня 29-го Мая 1813 від Єго царского Величества Франца І. на Пароха при Церкви Св. Варвари представлений (*praesentatus*) через Архиепископа Віденьського, Жигмонта Антонія, Князя Держави Австрійської, перед котрим присягу зложив, дня 1-го Липця 1813 г., за Пароха (*sine canonica investitura*) узнаний а через Антонія Ангелловича Метрополита Галицького Архиепископа Львівського, Епископа Каменецького і пр. дня 31-го Липця 1813 г. Парохом поставлений і властвє Пароха приодітий (*institutus et investitus*) зістав. Весь час свого пастирського рядованя посвящав службі Бога, молитвам і наукам, а руских годованьців цісарского Конвікту і слишателів Богословія так яко Кооператор як яко і Парох в пініях церковних і в Типику з власної охоти, бо не маючи до того жадного вижшого наказу, з неутомимов ревностєв* научав. Нарешті за Єго давнійшиї труди по недужницях військових признана Му зістала Декретом Дворової военної ради з дня 10-го Цвітня 1814 г. надгорода зо шістдесять ринських з Віденьської військової Касси. – Хоть во великим місті бо в Столиці Держави австрійської жив, єднако єно від своїх краянів і від давнійших своїх учителів знаний бив, бо єго скромное, побожное і тихое жите не дало Го більши никому пізнати єно Богу, которий скритости і тайни відає і покірних вивишшає, а которий так уцтивного, працювитого і ученого мужа для вижших ступеней присудив. Яко Кооператор працював также з приліжностєв і з добрим пожитком при Канцелярії Архиепископа Віденьського, аби-

Також свідомо зважуюсь наполегливо просити та благати милості святішого і шанованого високого глави архиепископської консисторії за цього гідного та справедливого церковного мужа, тим більше, що той самий Іван Снігурський вже працював від 1808 року на духовній службі як сотрудник з невтомною ревністю, охотою й відданістю і мав опіку в цивільних та військових лікарнях над хворими і помираючими, вірними як грецького обряду, так і латинського, що розмовляють польською мовою, і з усією наполегливістю і стараннією дбав про Святі Таїнства, зокрема надавав мені допомогу як сотрудник. Особливо під час останньої війни давав духовну втіху немічним, навчав, здійснював Святі Таїнства з усією ревністю і робив такі великі благодіяння, які справедливо забезпечують йому перевагу над іншими. Нарешті, що також свідчить на користь його возведення на цю парохіяльну службу, він довгий час здійснював тут духовні обов'язки і пізнав місцеві звичаї й обставини і цілком засвоїв характер та спосіб виконання літургійних обов'язків як в лікарні, так і в Церкві.

Йоан Ольшавський

Відень, 22 грудня 1812 р.

Канонік Мукачівської катедральної церкви]

* Слова свідцтва Директора ц.к. Конвікту Лянга з 27-го Мая 1815.

ся привчив справ Консистерских*. Коли стараньом Михаїла Левіцького Владики Перемиского заведеноє било общество для видаваня книг катехетичних і гомілетичних для предпосуваня правд віри християнської межі людом і для образованя обичаїв, бив і Йо. Снігурський писмом з дня 5-го Паздерника 1816-го г. на члена тогож общества возваний. В р. 1817 бив через Профессорів Факультету Богословного віденьского на Декана тогож Факультету вибраний а дня 19-го Листопада 1817 р. винесений зістав на достойність почесного Крилошанина (Canonici honorarius) Епархії Перемискої. Тепер знову вибраний Духом Св. на Епископа, зістав через австрійского Цісара Франца І. іменованій Владикою руским Перемиским, Самбірским і Сяноцким**, а то постановленьом з дня 30-го Марця 1818 за свою здібність (*Geschicklichkeit*), розтропність, ревність в службі, взоровое жите і так в шкільним як і духовним заводі набитії хвалебній заслуги***. Дня 31-го Липця 1818 г. зложив во Львові на посідженю Губерняльним присягу, а дня 30-го Серпня 1818-го года через Єго Превозходительство галицького Метрополита Михаїла Левіцького в присутствії польского Епископа Перемиского Антонія Голашевского¹ яко Конконсекратора при захованю звиклих торжественних обрядів в престольній Церкві Св. Йоана Крестителя на Владикоу посвященний, помазаний і на Єй Престіл впроваджений бив (*installatus*). Торжеству тому додавало блиску великоє множество вишших Достойників духов-

* ... Eumin Cancellaria Nostra Archiepiscopali negotiorum Consistorialium condiscendorum causa cum industria et bono ptofectu laborasse [... що він працював з працелюбністю і добрим успіхом у нашій Архиепископській канцелярії задля вивчення консисторіальних справ]. Слова свідочтва того ж Архиепископа з дня 12-го Червця 1815.

** Когда по перенесенюся Антона Ангелловича з Владичества Перемиского на Архиепископство во Львів (27-го Вересня 1808) опорожненоє зістало Владичтво Перемискоє, Капелян війсковий Іван Костецкий за покровительством во Відни свою справу розумів так предпосувати же Го Цісар Владикою Перемиским іменовав. Но понеже тоє іменованє не діялося на предложєне Архиепископа, і Костецкий на розмаїтї Єму закіненїї річи не міг ся оправдати, то мусів диплом іменованя зложити, а Михаїл Левіцький тогдашний Крилошанин і Совітник Консистерії Львівської теперішній Метрополит і примас Галицький Владикою Перемиским бив поставлений. А коли по смерті Ант. Ангелловича Михаїл Левіцький на Метрополічий престол д. 31-го Мая 1818 бив перенесений, обяв по Ним Владичество Перемискоє І. Снігурський. Хоть тая річ до біографії сего посліднього не належить, вмистивем ю тутка для відомости пізніших Істориків.

*** Слова цісарского Декрету.

них так руских як і польських, Обивателів сільських, Священиків мирських і Монахів, Урядників світських і старшин військових, тіло учителів і з учениками, Цехи місткії і тьма розличного народа, так жеся до церкви перетиснути не мож било. Під час того обряду святого, чуючи запевні тягар свого нового стану, ронив слези ново-посвященний Владика. По всій відправі відбився великий обід в палаті Владичій*.

Обявши заряд Епархії більшє 800.000 душ числячої, позискав для своєї ділательности просторонное поле, а Престіл Єго окрився небавом променами блестячої слави. Тепер сам не знаю, гдебими зачинати належало..., но, але присунуся ближши до Єго особи, до которої нікому приступ не був взборонений, чито бив пан, чи урядник, чи рільник, чи жебрак, чи дитина; которої достойність не давала нікому на себе довго ждати, бо зараз каждый до неї бив припущений і з которою ні єно зрозуміло і до волі мігся наговорити. Каждого занемала зараз Єго поверховність. Взросту бив середнього, тіла повного, ока сивого, голову покривало серібрное волосє а в чертах лица Єго видно било таку приємність і лагідність**, же ними каждого до себе розсмівив і притягнув; до того несходила з лица Єго ніколи весолість, котора била доказом чистого і спокійного сумнія. Весолість, можна сказати, била навіть природним даром Єго!, і гдєся в товаристві появив, внет било повно утіхи, бо любив і сам забавні річи розказовати і других до того побуджав, і прото любили всі Єго товариство. Уже з молодих літ бив весолим і любив пісни, а зіставши Владикою, запровадив співаків при

* Тутка єще не могу поминути єдного случаю. Ним єще з Відня виїхав, казав свою матір до Валяви села належачого до Владичества спровадити. А коли уже їхав до Перемишля, вступив до Валяви абися на самперед з матерев которої так много літ невидів перевитати. Заїзджає до двора, але ту нікто єго і він нікого незнає, хоче перемовити до єдного урядника але той уважаючи з Ним єно простого Священника і говорити з Ним не хоче. Аж допіро гуменний запитаний гдеби мати нового Владика мешкала, запровадив го до неї. Але тутка узрївши гуменний, як син матери до нїг упав, догадався всього, і духом розніє вість, же новий Владика приїхав. Тоди прибіг і вспомнений урядник, абися зо своєї нечемности вимовити і Владика перепросити, но Той немав гадки гніватися, прияв го надальший обовязок, обсилав го достатками, а з того поступку жартовавси нераз весоло.

** Мимо так приємного лица не хотів єднако дозволити портретоватися і єно за великою намовою свого капеляна (Пречест[ного] Йос[ифа] Левіцкогo) дався відмальовати. Маємо такжеї Єго образи на пару літ перед смертію зроблені; а по смерті вийшли такжеї літографовані портрети Єго.

церкви Престольній, тих оплачував і іскусного для них учителя з Чех спровадив², і аби той Інститут³ николи не устав, купив село Новосільці (дві милі від Перемишля коло Кальварії) за 4000 червенців і тоє на удержанє того Інституту записав. В тим Інституті образуються такожей Кандидати стану учительского і той Інститут бив через Єго Величєство Франца І.⁴ декретом з дня 24-го Серпня 1818-го благоузнаний (*approbatum*). Тії співаки ні єно в церкви при розличних торжественних обрядах, але і для забави гостей під час обідів і при інних обстоятельствах співати мусіли, для того не забув о них такожей при списованю своєї послідной волі і всіх обдаровав. Тота весолість не опускала Го аж до смерти, і коли на кілька дней перед смертию по посвященю Церкви в містечку Хирові бив на обіді у тамошного Священника, где такожей співаки співом своїм собранії гості дуже забавляли, бив надзвичайно весолим, а нікому з притомних гостей не прийшло до мисли, же то вже послідний раз*. Від того Пастиря відходив каждый задоволений, бо Він о кождим добрі судив, нікому не ублизив, каждого честно приймав, а гордостев, которої Єго сердце не знало, нікого не зразив; протю каждый хоть би і не позискав того, чоґо собі желав, єднако приємним Єго приятієм уятій, лишав задоволений поріг палати Єго⁵.

Другоє, що кождому Єго оглядаючому в очи впадало, біла поєдинчєсть в преукрашеню світлиць палати Єго. Покої в которих мешкав і гості приймав, били вправді мальованії, підлога воскована, спряти політерованії; але мальовило било зовсім поєдинчоє, спряти в малим числі і так поєдинчого виду, жебись николи не відгадав, як достойна Особа тії світлиці замешкує. З той сторони не любив Він збитку і виставности, як такожей в одежах і стравах найскромнішим бив. Для того теж не любячи величанія за житя, і на свій погреб мало що записав. Але хоть в дома річами марними величатися не любив, єднако як

² Мова йде про Алойзія Нанке (р. н. і см. невідомі), чеського композитора, автора церковної музики.

³ Мова йде про Дяко-учительський інститут, заснований єп. Михайлом Левицьким у 1817 р.

⁴ Франц І (1768-1835), – імператор Священної Римської Імперії, від 1806 р. цісар Австрії.

* Бо повернувши відтам розболівся, і в кілька дней закінчив житє своє.

⁵ Владича палата, в якій проживав єп. І. Снігурський, знаходилася в двоповерховому мурованому будинку при вулиці Нижне Владичє (тепер вул. Снігурського), на місці теперішньої єпископської палати. Див.: В. Чернецкій, *Звістки о місті Перемишлі*. Коломия 1897. С. 44-45.

заходила потреба виступити з оказалостев, то не бив послідним в тим вигляді і трима в парадній карити і красній шпаконаті коні, а слуги в ліберії виступали. Належит так же знати, же вступаючи на Владицтво так бив убогим, же ані єдної сребрної ложки не мав, а крест знамя пастирское, которий з початку на грудях носив, бив мосяжний єно позолочений*, до того мусівси гроші і на іннії потреби пожичати. Прото досвідчивши недостатку на собі, хотів своїх наслідників від тої нужди охоронити, і всьо сребро столовое (*pro fundo instructo*⁶) для Владицтва Перемиского призначив. Так то бідуючи сам, не хотів аби і другий по Ним подібної дізнавали долі.

Але в чим бив незрівняний, то в доброті сердца свого, котору відразу в Єго натуральних, не неволених і не облудних чертах лица, читати можна било, і если ничого достаточного не опишу, то тутка жадное не вистарчило би перо, аби Єго доброту хоть во важнійших чертах потомности передати. Він рад бив каждому догодити, а без надії від Себе никого не пустити, если не датком, то бодай словом хотів кожного задоволити, а часто волів зо своїх прав для других уступити. Если кого мав поправляти, то глядав на тоє найлагоднійших і найпризвоітших средств. Тою добротою підбив собі сердца і своїх Крылошанів і всього стану священничого і всього народа підчиненого, ба навіт всіх урядників красевих, всіх начальників війскових і всіх людей без взгляду на обрядок або і віру; всі Го єдним голосом Добрим називали, а если кто, то Він си заслужив на імя Вітця всім правом. Що більші, тота доброта сердца на так високим у Него находилася ступени, же го никоторії о надмірність доброты а про тоє і о брак енергії обвиняли, не могучи му ничого інного закинути**. Підданії (тогда еще паньщина не била знесена) не виділи в Ним свого Пана, але свого Вітця, і не називали Го николи иншим іменем лиш Пана в отец, а Він посліднев свойов волев даровав їм всі довги і позосталости чи в чиншах, чи в збіжу, чи в паньщині, чи в инших данинах⁷. Особливо милосердним бив на убогих

* Крестик той даровав бив брату своєму стричному, а той умеравючи (1833) відказав го Церкви Валявській, где ся до нині находит.

⁶ В міру накопиченого запасу (лат.).

** Часом хотячи каждому догодити замотовався в неприємну коллізію.

⁷ Панщину знесено у 1848 р.

і нещасливих. Всіся до Него горнули, ні єно такії, що по улицях слідів Єго пильновали, але і такії що ся явно жебрати встидали. Кождий кто лиш прийшов на страту маєтку, кажда вдова, кажда сирота, мала до него приступ вільний, а Він всіх потішав і щедрою рукою допомагав*. З той причини р. 1839 вибраний зістав на Предсідателя Комісії Закладу убогих в Перемишли, которого повинностями ревнося занемав, і которого фундуш великими датками помнажав, а навіть посліднев волев свойов, свої коні, карити, порцеляни і іннії річи на капітал для того ж фундушу леговав. Коли ішов до Церкви на набоженьство (а діялося тоє кождої неділі і кождого свята), все всходи провадячий до церкви** жебраками густо обсажені били. Він повертаючи з Церкви благословив убогих, а за Ним поступовав слуга роздаючи ялмужну кождому з осібна. В р. 1846 коли великий голод бив, згромадилося все коло полудня великоє множество жебраків коло Єго палати, где всі теплов стравов кормлені били. Він то запровадив такжеї в р. 1840 Комісією закладу вдовиц і сиріт по священниках руских в Епархії Перемискій⁸, которий заклад декретом Правительства з д. 10-го Лютого 1840 благоузаний єст; Сам чував над Єго справами, зазирава до рахунків, і до помноженія того фундушу Самся причинив, записуючи для него посліднею волею своєю 1,000 ринських серебром і всі вина своєї пивниці. Установив єще своєю посліднею волею Стипендія (запомоги) для 15 убогих учеників Епархії Перемискої з добрим поступом до шкіл нормальних⁹ в Перемишли ходячих.

Але ні єно підчинені му вівці, читили і любили Го, Він бив від всіх, которіи Го лиш знали, якої будь били би віри, високо поважаний і люблений. Сосідній обивателі бивали часто у Него, а Він у них, бо зо всіми жив по приятельську, а никоторіи о нич більші Го не просили, лиш аби

* Коли на погребі єго якась невіста перед другою жаловалася, же не могла і кусника сукна з трумни єго на памятку дістати, сказала єї тая: Нащо ти інної памятки, скоротися коли їсти захоче, прийде ти небіжчик на гадку!...

** Катедральна Церков стоїт на високій горі, а просто від Церкви аж наділ до палати Владичної провадили всходи, которіи на кілька літ перед Єго смертию уничтоженні зістали, а на їх місце пороблено теперішній шкарпи зо слимаковими до гори дорогами.

⁸ Послання владыки І. Снігурського у справі утворення інституту надруковане у збірнику *Дух і ревність. Владика Снігурський та інші перемисляни*. Перемишль-Львів 2002. С. 99-103.

⁹ Початкова двоклясна школа, або перших дві класи гімназії.

їх погребав, як на пр. Граф Баворовский з Балич, Граф Цетнер з Бакуньчич, Граф Йосиф Гумніцкий з Вірка (хоть той го пережив) і Вікентій Дверніцкий дідич села Дуньковичок*, которий Великоднов сповідав, перед никим єно перед Владикою ся сповідав. Тую послугу свідчив Снігурский з охотою. Погребав такжей пять Епіскопів польських: Кард[инала] і Архиепископа Гнезна Рачиньского (1823), і Епископов Перемиских: Ант[онія] Голашевского (1824), Яна Потоцкого (1832), Михаїла Корчиньского (1839), і Франца Захаріяевича (1845)**.

Історики приписують Славянам велику гостинність отже і тотя уцтивіст находилася у Него на високом ступени. Гостей у Него повно бивало, а значнійші особи переїжджаючи через Перемишль не опускали спосібности пізнати того всіми любленного Владика і зложити му своє почтеніє. Доступив такжей тої чести і радости, же мав у себе гістьми: Цісаря Франца І., Архикнязя Франца Карля¹⁰ (1839), Архикнязя Фердинанда д. Есте¹¹, і много інних достойників. Притим просив часто гості до себе на обіди, а праві по кождим засіданню консисторским бивали у него на обіді Крилошане єго. Кождога такжей, кто єно прийшов до него на оглядини, чито бив обиватель, чи Урядник, чи який заслужений Священник, лишав у себе на обіді, а при кождим більшим торжестві запрашав до Себе на гостину, так всіх сослуживших Священників, як і много урядників і війскових наставників. Окромішно на Богоявленіє Господне і на родини цісарскіі звик бив великий баль давати, і всі весело опускали дім Єго. Дивна річ, же той чоловік при своїм початковим убожестві і при невеликих приходах а при великій щедроті на убогих, при великим спомаганю кривних, при своєї невичерпаній гостиннос-

* Бив то послідний забиток руских Панів, которий може єно для того, руского ся обрядку держав, же дід єго умираючи наказав, що села єго дідичніи Дуньковички, Трушевичі і Яксманічі єно так довго при Дверніцких бити мають, поки тиї будут русинами, а еслиби они прийшли коли на лат[инський] обрядок, тогди добра тиї до Капітули рускої Перемискої належати мають. Але той Вікентій лишив єно доньку, котора по матери латиньского єст обрядку і видана єст за Г. Шумляньского.

** Чути било, же коли бл. пам. Захаріяевич маючися з Тарнова на перемискоє Епископство перенести, на запросини від Снігурского відписав: хочеш мя там спровадити, абись мя так як моїх предшественників погребав? одповів му Снігурский: Так єще тебе погребаво а потому Сам умру! – і такєя стало.

¹⁰ Франц Карл (1802-1878), – ерцгерцог, батько цісаря Франца І.

¹¹ Фердинанд д'Есте (1781-1850), – ерцгерцог, генерал-губернатор Галичини (1832-1846).

ти, при своїй чулості на всі фундуши і річи потрібнії (н.п. на свій Книгозбір, на запомогу писателів, на складки розличнії і т.п. р[ічи]) і при своїх нещастних случаях (во Вілюничах два рази, во Валяві раз, гумна му згоріли), еще так значний масток лишив, як в списанію Єго послідної волі видимо! Воістинно Божєе благословеніє спочивало на Нім.

Довжності свого пастирського возванія повнив сумінно і з великовревностей, а першєе що на Нім яко на Архиєрею в очи впадало, біла Єго побожність! Ні єно що день молитви відправляв, і службу Божу в Каплиці своїй палати або служив, або читаної через свого капеляна слухав, але кождої неділі і кожного свята на службу Божу, а часом і на Вечірню до Церкви престольної ходив, не зважаючи ані на слоту, зимно, болото, віхор або слизгавицю по взходах. Там сівши на Престолі своїм молився за нарід і посполу з ним поклони бив*. Слухав такжеї бесід церковних з увагою, а єдних казателів похваляв, других поправляв і напроваджав, на захованєся молодших Священників при Богослуженію і інних обрядах церковних дуже бачив, аби в чим тра било, міг їх навчити і вітцєвское упомненіє їм дати. В торжества більшії, сам службу Божу співав, не вилomuючися николи і з під найтяжшого труду, так н.п. водосвятіє богоявленьское з далеким походом на ріку Сян, сам всегда відправляв. Запровадив і установив красний порядок во відправі набоженства в Катедральній Церкві так в будній дні, як і в свята торжественній**, старався о преукрашеніє дому Божого і за Єго при-

* Видячи нарід свого Архипастира хоть на вижшим містци сидячого, а єднако приліжно і в покори до Бога молячогося, чиж міг бити сам обоятним при Богослуженію?..

** Сам Владика Снігурський говорив, же Церков Престольна перед Єго пришествієм до Перемишля, в дуже великим непорядку біла. Службу Божу і інній набоженства правили Рекколектанти [проповідники] і вікарії [заступники пароха], а на великий Праздник сам парох, недільное набоженство відправляно не єдин час, бо єден рекколектант любив рано правити службу Божу, а другій коло полудня, а о науці ані гадки не било. Часом появилєся Владика, мешкаючий звичайно на селі, і заглянув якби по Візиті до своєї Катедрі. Аж допіро покій[ний] Снігурський запровадив красний порядок набоженства і до Єго усталєня власним приміром найбільшися причинив, бо мешкаючи в Перемишли, кождої неділі і кожного Свята посіщав Церков, про що весь Клир Катедральний всегда на набоженство ходити мусів. Дальші запровадив, же крилошане за чергою в неділі службу Божу служат, же по утрєні биває гомілія, а на службі Божій проповідь. Перша держана біла в язичі руским, а втора аж до 1848 р. в польским, але від 1848 р. і проповідь все в руским говоритєся язичі.

чиною царській врата в Церкві Престольній помальовані зістали, много нових одежд Священнических і Архирейских било справлених, много знову направлених. Він дав три книги Евангелія Св. поправляти, з котрих єдного оправа 500 ринь[ских] среб[ром] коштвала. Желанієм Єго било дати Церков ведля взору Костела Університецкого во Відни украсити, але смерть перервала той прекрасний замисл. Запровадив также порядок в закристиї катедральній, а до того фондуш на удерживаніє предстоятеля (*prefectus*) Закристиї, Сповідника і второго Казателя установив. Такто лежала му на серцю Хвала Божа і добро вовец Єго. За Єго пастирства і причиною перелятий бив дзвін великій Іван названий при Церкві престольній Перемискій. Ба ні єно о своєї Престольній Церкві мав старанє, на которой потреби 6000 ринь[ских] среб[ром] записав; але і о Церкві в Берестянах, відкий бив родом, і о пять Церквах по інших владичних селах тямив, записуючи на потреби каждой по 60 ринь[ских] среб[ром]. Крім того записав єще Церкви во Валяві пасіку, аби мала на світло, і віддав ю під дозир і заряд Провізорів Церковних¹². А за житя, коли єно мав службу Божу в Церкві Валявській, не вийшов з неї николи не обдаривши перед щедро скарбони церковной і школярів співавших під час служби Божой. І щож може ліпші відмальовати Єго побожність і Єго воістинно пастирское сердце, як не тоє, же в списі своєї послідной волі, ні єно о своєї душі і душах своїх родителів тямив, але надто єще пять тисящєй риньских сребром на Церков Престольну з тим постановлїньом записав, аби ся каждорічний ріст (процент) того капіталу на відправу служб Божих за всіма душами помочи потребуєчим и употребляв. Вот Пастир добрий! Коли Вікентій Дверницький (о которого похороні споминано) розболівшися в місяцу грудню до Него послав, щоби го приїхав висповідати, то Він перебиваючи тогди в Валяві і маючи до обїда засїдати, і обїд покинув, а взявши Епітрахель і Требник з Церкви Валявскої зо собою, поспїшив до Дунькович, где Дверницкого єще живого застав, висповідав і на смерть приготувив. Щожто за красний примір для душ Пастирей!.. Тогож самого дня закінчив Дверницький жите своє, а Снігурській випровадив третьюго дня тіло єго пішки аж до Церковці, хоть по колїна в сні-

¹² Церковний провізор – член парохіяльної ради.

гу бродив. Пізньо вечером повернув до Перемишля, а на другій день рано приїхав зо Службою Божою, по которій погреб закінчив.

Посідження консисторскії кожного тижня приліжно відправляв і рядованьом свей епархії ревнительно ся занемав, працюючи день і ніч над ей справами і видаючи всі потрібні розпорядження. Коли відправляв Оглядини канонічний, а обїжджав щорік хоть два Деканати, не бачив ані на злу хвилю, ані на злу дорогу, а по горах кудий карита перейти не могла, ішов пішки; каждую церков нісно матерню¹³ але і дочерню¹⁴ оглядав, во всі ей потреби зазиравав, парохиянів вислуховав, добрих пастирей похваляв, злих упоминав, картав, а в потребі і карав*, на обичайність парохиянів дуже бачив, дітгий катехизму слухав, школярів випитовав, добрих часом грїшми часом образками надгараджав; всьо чого било потреба розпоряджав, ради давав; метрики, протоколи і іннії парохіяльніи книги переглядав і підписовав, новиі церкви посвящав, монастирів дозиравав, словом всі повинности свого званія сумінно виповняв. Старався такожей о піднесенє обрядку церковного і о поправу долі Священничества нашого, чого доказом суть писма до Єго царского Величества подаваніи, хоть жадним слідством не увінчаніи¹⁵. Бив то найпрацьовитший Урядник духовний!

Сам науки і іскуства дуже любив, і скоро лиш час мав, трудився читаньом писм часових і інних книг пожиточних; скуповав цікавиі книжки особливо обходячіи руский нарід, крайописи, образи, нумізмата і і[ннії] р[ічи] і згромадив великий і красний Книгозбір, которий на Бібліотеку Собора Крилошанів записав, і річну заплату 100 ринь[ских] ср[ебром] для Священника установив, которий би того Книгозбору доглядав¹⁶, і Історію Владицтва, Катедри, Епархії, Крилоса і ін-

¹³ Матерня церква – парафіяльна церква.

¹⁴ Дочерня церква – церква підпорядкована парафіяльніи.

* Хоть много поблажав, єднако доброта не спияла го бити справедливим на против виступних, а каждый кто завинив, мусів своє відпокутовати.

¹⁵ Відомим свідченням тих старань є протест до цїсаря Фердинанда проти образливого виступу перемиського журналу «Przyjacieł Chrześcijańskiej Prawdy» на адресу греко-католицьких священників, український переклад листа див.: *Дух і ревність. Владика Снігурський та інші перемишляни*. Перемишль-Львів 2002. С. 88-93.

¹⁶ Першим надзирателем бібліотеки був о. Іван Лаврівський.

нії дійствія памяти достойнії списовав¹⁷. Установив такжєй фундуш на скупованє книжок до того книгозбору, прощо він ся тепер все помнажати буде. Врешті записав на руско-Перемискоє Семінарію капітал 1,000 ринь[ских] ср[ебром] аби з єго відсотків часовії богословнії і для годованців придатнії письма скупованії били. Ученії горнулися до Нєго, і надсилали му свої праці, Він куповав, а почести (*honoraria*) щєдрою рукою уділяв, всім охоти додавав, никоторії письма власним видатком печатати давав, і бив для писателів правдивим і на той час єдиним Меценасом!.. Говорив язиком руским, польским, німецьким, латиньским і французким, а в греческим і в так званих возходних язиках, як і в старословєньским дуже вправний бив. Нє опускав також жадної спосібности пожиточной для просвіщенія народного і для того з охотою купив дипльом на Книгопечатню від вдовиці по друкарію Перемиским Голембйовским, котору потому на підставі Губєрніяльного декрету з дня 10-го Лютого 1829, до Ч. 5961, при Крилосі запровадивши і во всьо потребное заосмотривши, своєю грамотою з дня 22-го Серпня 1840 тойже Капітулі на удержанє з єй приходів Канцліра Крилошалного (*Chartophylx Capituli*) записав, а котора вже много овоців видала. Під днем 30-го грудня 1818 визначив бив з доходів дібр своїх для учителів шкіл парохияльних во Валяві і в Страшевичах по 60 ринь[ских] ср[ебром]. Яко любитєль наук прияв на себе Директорат філософійного факультету в Перемишли, которий му в р. 1826 поручено, а занемаючися єго дійствіями ревнительно, ходив всегда на публичні іспити молодежи. В р. 1837 дня 31-го Січня зажадав факультет богословний ц[ісарско] к[оролівского] Всеучилища відєньского від него короткого опису єго житя, аби є міг вписати в книгу, котора в собі містила житя всіх єй членів; що Він зділав. В р. 1845 письмом з дня 15-го грудня до Ч. 1 возванний бив на члена галицкого господарского товариства, но той достоїнности нє хотів прияти, вимавляючи ся (в письмі з д. 26-го Януара 1846), же нє могучи бивати на загальних соборах товариства при кінци Січня для відбиваня дороги в зимовій порі з причини

¹⁷ Бажання владики, уже після його смерти, зреалізував о. Антін Добрянський, котрий на сторінках календаря-альманаху «Перемишлянин» (1852-1858) опублікував працю *Короткая відомість історическая о епископах рускіх в Перемишли* (книжкове вид., Львів 1893).

слабости, а в літі в кінці Червця для оглядин канонічних, не хоче імене і чести члена дармо носити, обіцяючи єднако всегда бити готовим до благопоспінности того закладу по можности причинятися. З ученими і знакомитими (відличними) мужами як н.п. з Копітаром¹⁸ (Кустосом Бібліотеки цісарскої), Плецом¹⁹, Епископом Ціглером і п[рочая] зіставав в писемним відношеню, а на доказ як дуже бив люблений і чтений, приточу винятки з двох листів Епископа Ціглера.

**Illustrissime ac Reverendissime Domine
Episcopo, Frater in Christo Longe
charissime!**

Mitto Tibi libellum viri venerandi Seb. Iob acta plura referentem. Lege-
ris o suavissime Praesul! noveris ex cantu avem notum vetulumque colum-
bum. Addo positiones theologicas, quibus aliquam dedi limam. O quam ego
dolui, Tuam me faciem videre Vindobonae non potuisse. Non licuit arden-
tissimo desiderio satisfacere amicos veteres tam venerandos salutare. Bis
jam paravi iter. Obstitit fortuna minax. Litteras Tuas auro mihi et argento
pretiosiores accepi. Responsum distuli ob impedimentum, quod adjectum
vides. Meo nomine data prima occasione salutem precor dicas Excellentis-
simo DD. Metropolitae Michaeli²⁰ Leopoliensi et Antistiti patri Premisliensi.
Grata mente memoro Vestram charitatem erga me hominem alienigenam.
O utinam videre vosmet et hospitio suscipere liceret Lincij!

Ecclesiam S. I. divino cultui graeci ritus Premisliae traditam fuisse
(щоби тоє значити мало, не мігем ся довідати) magna voluptate ex conc.
regiminis Andreae Rainer percepi.... Vale. Vocat iter ad Danubii ripam va-
stamque illam gurgitem, quam Wirbel et Strudel voccant accolae.

Lincij VIII. Sept. M.DCCC.XXXV.

devinctissimus Gregorius Thomas m. p.

Eppus Linc. antea Tarnoviensis.

¹⁸ Єрней Вартоломей Копітар (1780-1844), – австрійський славіст, словенець за походженням. Сприяв українському національно-культурному відродженню.

¹⁹ Мова йде про др. Плева, редактора віденського богословського журналу “Neue theologische Zeitschrift”, в якому друкувалися інформації про релігійне життя у Перемишлі.

²⁰ Мова йде про львівського митрополита Михайла Левицького.

[Всесвітліший і преосвященніший Владико,
найдорожчий брате у Христі!]

Посилаю Тобі книгу достойного мужа Seb. Iob, яка містить багато відомостей. Прочитай її, найлюб'язніший Владико! Ти пізнаєш знайомого птаха зі співу і старого голуба. Додаю теологічні положення, яким я надав певної форми. Як я страждав, коли не міг бачити твого лику у Відні. Не слід задовольнятися пекучим сумом, але вітати старих і таких шанованих друзів. Вже двічі я готувався в дорогу. Перешкодила грізна доля. Я отримав Твої листи, цінніші для мене від золота і срібла. Відповідь відклав через перешкоду, яку Ти бачиш в додатку. Прошу, коли буде перша можливість, щоб Ти передав вітання від мого імені Його Ексцеленції DD. Митрополиту Львівському Михаїлу і братові первосвященнику Перемиському. З вдячною душею пам'ятаю Вашу ласку до мене, чужої людини. Якби ж можна було Вас побачити і виявити гостинність у Лінці!

Я дізнався, що церкву отців єзуїтів у Перемишлі передано для відправ у грецькому обряді (*щоби тоє значити мало, не мігем ся довідати* – Й. Л.) з великої прихильності і під керівництвом Андреаса Райнера. Бувай здоровий! Дорога кличе до берега Дунаю і тої пустинної безодні, яку місцеві мешканці називають Wirbel і Strudel [круговерть і водяний вир].

Лінц, 8 вересня 1835 р.

Цілковито відданий Григорій Тома власною рукою,
єпископ Лінца, раніше Тарнова]

**Reverendissime Illustrissime Aestimatissime
Frater in Christo!**

Salvere Te jubeo paucis saltem verbis Optime praesul! ut scias apud animum meum jugem Tui memoriam vigere. Mitto hujus Dioeceseos Elenchum et pagellas nonnullas, ex quibus patet, quae me vexant adversitates

haereticorum molimina maximopere..... Vale Excellentissimum Metropoli-
tam Tuum et honoro et amo. Fratrem nostrum Zachariasiewicz²¹ saluta meo
nomine et qui me norunt.

Lincij XVII Martii 1841.

devinctissimus Frater et servus

Gregorius Thomas Eppus.

[Преосвященніший, Всесвітліший
і Найдостойніший брате у Христі!

Вітаю Тебе небагатьма словами, найкращий Владико! Щоб Ти
знав, що в моїй душі живе постійна пам'ять про Тебе. Надсилаю
список цієї дієцезії і ще деякі сторінки, в яких зазначено, що мене
дуже тривожать напружені суперечки єретиків.

Бувай здоровий. Я дуже шаную і люблю Твого Верховного Мит-
рополита. Вітай від мого імені нашого брата Захаріяевича і всіх,
хто мене знає.

Лінц, 17 березня 1841

Цілковито відданий брат і слуга

Єпископ Григорій Тома]

Царю бив вірним і Єго Правительству прихильним, прото теж для
своїх заслуг в році 1843 винесений бив на тайного Совітника (Радника)
Єго Царского Величества і одержав титул Прево с х о д и т е л ь с т в а,
може не так зо свойов, як з великов радостей цілого народа руского; бо
Він далекий бив від всякого величання, всея в покорі держав, і мимо
свого достоїнства і чести, яку у всіх мав, часто чужій гордості усту-
пав, і на первенство ся не садив. Але теж за то від всіх хоть і найвиж-
ших Урядників високо чтений і іскренно люблений бив.

Як Сам бив Русин ом душею і серцем, так і о руску народність
як найбільші дбав, всьо що рускоє найбільші го обходило і наймиль-
шоє Му било, для того руских писателів дуже любив, охоти їм дода-
вав і за посвященні собі діла, все щедро їх дарив. Цілий Двір его і вся

²¹ Мова йде про перемиського єпископа латинського обряду Антонія Захаріяевича (1839-1845).

служба мусіла з Ним межи собою по-руски говорити; тим язиком розмавлявся зо своїм слугами, хоться где в гостині на дворах польских Панів находив; а наймильші му било, если Священники приходячі до Него в своїх справах і потребах по руску до Него говорили. Милуючи так дуже свою народність установив тестаментом содержание на учителя Грамматики, Історії і Писменности языка церковно-русского і на Профессора Богословія пастырского в язиці руским. Річ великої ваги на той час, коли Русини і їх язик еще упосліджені били!.. Він запровадив такжей еще наперед, аби Слишателі Мудролюбія і Богословія в Перемишли, побераючиі запомогу (*stipendium*) з фондушу релігійного училися Грамматики языка церковного, і установив на тоє учителем Йоа[на] Лавровского²², а по нім Ант[онія] Добрянського²³ Пароха з Валяви. Пізнійше постарався о тоє у В[исокого] Правительства, же того языка публично в школі раз на тиждень учено. Учителем (Дру. Гинілевичу²⁴, Проф. Полянському²⁵) платив по 100 ринь[ских] сребром з власної Касси.

Знаючи Єго любов ко русині складав Му свої желанія вісьмолітний хлопчина Александер Завадзкий (син Доктора і Профессора Фізики в Перемишли) в день Єго імянин 8-го Мая 1847 в руских стихах і такіі на письмі зложив, которіі і тутка виписую:

²² Іван Лаврівський (1773-1846), – священник перемиської єпархії. 1798 р. закінчив львівську духовну семінарію. З 1834 р. архидиякон перемиської капітули, від 1831 р. директор Дяко-учительського інституту. Для парафіяльних шкіл уклав буквар (вид. у Перемишли 1838 р.).

²³ Антін Добрянський (1810-1877), – священник перемиської єпархії. 1834 р. закінчив віденську духовну семінарію, т.зв. «Барбареум». З 1835 р. аж до смерти був парохом у селі Валява. Для потреб студентів перемиської духовної семінарії уклав граматику старослов'янської мови (1-ше вид. Перемишль 1837, 2-ге – Перемишль 1850).

²⁴ Григорій Гинілевич (1809-1871), – священник перемиської єпархії. 1834 р. закінчив віденську духовну семінарію, т.зв. «Барбареум». 1840-1844 викладач у перемиській духовній семінарії, а з 1860 р. її ректор. В епоху «Весни народів» провадив активну політичну діяльність. Автор *Життєписів святих* (Перемишль 1860).

²⁵ Тома Полянський (1822-1886), – священник перемиської єпархії. 1845 р. закінчив віденську духовну семінарію, т.зв. «Барбареум». З 1846 р. викладач у перемиській духовній семінарії. В епоху «Весни народів» член управи перемиської Руської Ради, автор статей на політичні теми.

Єго Превозходительство!

В день Святого Богослова!
З сердця мого прийми слова!!

Як природа вся красеньким
Весні майом процвітаєт,
Птиц голосом солоденьким
Должну Богу честь оддаєт;

Так Пастирю! днесь витаю
В Весні житя молодого
Тя радосьно – і сплітаю
Вінец милий сердця мого:

«Жий в найдовші для нас літа,
Будь здоровий як вода,
Славний на край всего світа
А веселий як весна!!»

Александр Завадзкий.

Тое Го невисловно тішило, стискав і ціловав мальчика, радовався цілою душею – но то били уже послідній Єго Імянини!

О своєї родині дуже памятав; матери єще з Відня яко Кооператор і Парох тамошний гроші посилав, взяв ю до себе і велику о ній мав старанність, але вона тим щастем не довгося тішила, бо р. 1821 дня 3-го вересня о 3-ій годині дідня перенеслася до вічності в Страшевичах. Заявся такжеї вихованьом своїх трох сестриниць, держав для них до науки Губернантку і повидавав їх всі три за муж. Всі кривніи хоть і най-дальшіи находили у него притулок і поміч²⁶; єдних при собі містив надаючи їм службу в палаті своєї або в добрах своїх; других до шкіл

²⁶ Тут варто згадати про допомогу, яку єп. І. Снігурський надавав своєму своякові Михайлові Вербицькому.

давав, інших в кожній потребі допомагав. Свої замужніє три сестриниці ні єно допомагав і в добрим состоянню лишив, але і посліднов своїов волев всі в палаті Перемискій і по фільварках (футорах) лишившиїся річи як: меблі, білизну столову, образи, сребра, начиня столовіє, кухенніє і господарскіє, весь добиток і пр[очая] їм записав. Такто Він сам від бідної родини нічого не беручи запоміг ю і ушастливив своїх прац пожитками.

Зо слугами лагідно і ласкавося обходив, і звикле тіє саміє слуги по кільканадсят літ Гося держали; але бо теж Єму лацно било догодити, бо Він ні злости ні гримасів не знав. Зато теж слуги так дуже до него привязаніє били, же нераз в дорозі на нічлігу мимо закаузу під дверми Єго світлиці спатися клали, аби на каждое Єго закликанє готовими били, і над безпеченьством Єго чували. Не забив Він о них і при писаню своєй послідной волі.

Звикле мешкав в Перемишли; а працями своєго Возванія так ревнительнося занемав, же часом хоть і недужий бив, єднако від своіх повинностей ся не ухияв, а і на постелі грамоти консисторскіє підписовав і оглядини в справах єпархияльних приймав. Для здоровля і розривки мав звичай виїхати в кариті за місто, там вилізши з неї, троха пішки походити. В зимі єсли му ся знакомитіє случили гості, сїдав з ними до карт, не для своєй але для їх забави, бо в жадній ігрі не мав залюбленя.

В день своіх імянин 8/20 Мая* виїжджав до села Валяви хотячися ухилити від натиску желаній, бо никто не мав так много щирожичливых приятелей як Він. Такжеє перший тиждень великого посту відправляв во Валяві, уникаючи гомону міста а глядаючи тишини сельскої, як і для того аби не бив коли приневолений через гості зломати піст, которий Він все заховав.

По оглядинах канонічних звик бив кілька дней во Валяві або Страшевичах для спочинку забавити, а потому вертав знову до Перемишля. На кілька літ перед своєй смерті їздив з порученя лікарів до мінеральной купелі в Трускавци (як н.п. в л[ітах] 1845, 1847), котора му служила.

* Послідного року (1847) служив сам Леітургію і Сам всіх сповідавшихся причащав, а же тогди випав Йовілей то било вижшіє ста причащающихся. Не ухияв Він ся перед жадним трудом.

Любив також товариство, і чи до своїх дібр, чи до которого сосіда, чи єно на перевітренєся виїжджав, все єдного зо своїх Крилошан зо собою брав.

Єдним словом сказавши, жите Єго било без змази, повное праці і трудів, богате в заслуги і доброділанія, полученое зо всяким посвященємся для повинностей стану свого. На укріпленє тих послідних словес, лиш єден примір приточу. Коли в р. 1831 недуга холера по перший раз ся в Перемишлі появила, і жителей міста таким страхом набавила, же кто єно міг з Перемишля утікав, що і нікаторії з Клиру катедрального ділали²⁷, Він без боязни остався на своїм місци, наганяючи дуже тих Священників, що в хвилях посвященя так слабого духа ся оказали, а додаючи відваги тим, которії ся посполу з ним на своїх полишали місцях²⁸.

Вносячи з Єго здоровья і сил і з Єго кріпкости, бо Він рідко слабав, можнася било як найдовшого житя надівати, тим часом Бог інакші судив! В 63-тім році житя свого, мусів лишити виноград Христов і прощатися з любими вівцями своїми. В понеділок дня 20-го Верєснєя 1847 на праздник Рідства Прєсв[ятої] Богородици посвящав (консекровав) нову Церков в місточку Хирові, на обіді через тамошного Пароха Залєского²⁹ для Нєго, содійствовавшего Священничества і для інних достойних осіб справлєним, бавився в найвеселїшим умислі, там і нічліг відправив; ві Второк в тїй ново посвященнїй церкви єще служби Божої через свого капєляна³⁰ читаної слухав, і на обід до Перемишля повернув, а в середу розболївся*. Бити може, жеся напрасно остудив, бо зопрївши зовсім під час посвященя церкви, скоро до дому прийшов, зараз білизну на собі відмінив, і то била може перша причина єго хорови. В середу заслабши більші, положився до ліжка і зараз

²⁷ Тоді владика залишив його капелан о. Йосиф Левицький, за що був позбавлений своєї посади.

²⁸ Автор має на увазі свою особу.

²⁹ Іван Залєський (1795-1848), – священик перемиської єпархії, висвячений у 1818 р. Від 1828 р. аж до смерті був парохом у Хирові.

³⁰ Капєляном єп. І. Снігурського був о. Тедор Лукашевський (1805-1881), катедральний проповідник і префект прєзвітерського дому.

** Понеже кілька рази через Хирів їхав а все Муся якийсь випадок случив (раз муся коні сполосили, то ся знову мало з каритою не вивернув), то повернувши відтам і розболївшись, спімнув собі, же той Хирів все го нещастєм витає, а може мав і якос предчувство смерти.

прикликано лікаря, але недуга так борзося взмагала, же уже в пятницю рано (дня 24 Вересня) не било жадної надії на довше жите. Чуючи Сам зближаючуся смерть, відправив сповідь перед Крилошанином Преч[естним] Теод[ором] Лукашевским, прияв Св. Еухаристію, і бив через тогож Крилошанина св. Елеом помазаний. По полудню згромадилися коло Єго постелі Преч[естний] Крилошане, Преч[естний] П[ан] Староста окружний Саар, нікаторії Священники, приятелі і домовники. Офіцира від Жандармерії русина Барусевича просив о жандармів на неділю (которой не дожив) до присутствія при посвященю Церкви в селі Радичах, а на послідок говорив до притомних тиї слова: Я уже умираю..., таке то жите чоловіка!.. По тому зачав щось еще незрозуміло говорити, відвернув ся від окружаючих Єго постелю..., і о трох чвертях на 6-ту годину по полудню дня 24-го Вересня 1847. по недовгим але болесним терпленю, закінчив своє повное уцтвности і діяельности жите. Вість найсумнійша розлетілася швидкостев блискавиці по місті і цілій околичности; а не било серця (без взгляду на віру, стан або інній свойства осіб), котрое биши тим смертельним громом не чуло пораженим, котрое биши не почуло жалю і хоть єдної не уронило слези; ... ах! ботеж і Він каждому осушив слези, ктося лиш зближив до него. Незабаром зойкнули всі дзвони Церкви Престольної і всіх костелів Перемиских найплачливим звуком і рознесли по воздусі найболеснійшу вість для сердца руского. Гук дзвонів розлігаючийся серед вулиць міста всьо приглушив, але жалю і стоґн сердц руских не міг приглушити. Через три дні било тіло єго приодітоє во всю одежу Архиерейску і всі знамена Владичіи в домовині (трумні) червоним маншестром і золотими Гальонами обитій, в покою Єго палати серед многого світла до оглядана виставленое, где Крилошане і зо Священниками Церкви престольної що день Парастаси відправляли. Від рана до вечора тиснув ся многочисленний нарід, аби еще по раз послідний оглядати лице того найдостойнішого і всіми полюбленного мужа, котрое хоть тіло Єго не било бальсамованое і хоть в тим покою від тіжби народа і палячогося світла дуже душно било, ещеся і четвертого дня не било змінило, а що особливша, же навіть жадної гнилизни чути не било. В понеділок дня 27-го Вересня о 4-тій годині по полудню польський Епископ Перемиский Преосв. Франц Ксавер Вержхлей-

ский при содійствованно до того обряду цілого Крилоса так польского як руского, много численного Священничества світского і монашеского обох обрядків, так місткого як і сільского, в присутствію всіх Урядників окружних і Магістратских, і безчисленного множества людей, відправив посмертноє пініє; по чим наші Крилошане і зо Священничеством Панахіду відспівали. Тепер взяло шість Священників трумну з милим тягаром на рамена свої, і всьо згромаджине з предидущими місткими Цехами і хоругвами, такжей предмісткими брацтвами і хоругвами, а з послідствующим шістькінним жалобним возом, рушило в торжественним поході з палати, і обніши дорогії мощі при міняючимся пінію Священничества руского з польским і з музикою військовою навколо міста*, внесли їх до Церкви Престольної і там їх на високо устросним приладженю (катафальку) серед многого освітлення поставили. Тогди вийшов на Амбону Парох і Декан Ярославский Всеч. Йоан Глядишовский³¹ і мав до того смутного обряду примірену бесіду, в которій вичислив заслуги покійного. Панахіда закінчила тот обряд жалобний. На другий день (28 Вересня) зіхалося еще більші Священників руских і польских до міста, которій безпрестанно від дідня при тілі Служби Божій правили, коли тимчасом Крилошане рускіі і зо Священничеством своїм погреб ієрейский співали. О 9-тій годині надіхав польский Епископ Преосв. Вержхлейский і співав Службу Божу жалібну з товаришеньом музики на хорі, а о 10-ій розпочав Архипресвітер і Намістник Епархії Преч. Йоан Селецкий³² торжественну Службу Божу за Усопшого; по Евагелії казав Преч. Крилошанин Анталь Вітошинський³³ чулу бесіду, в которій живими чертами стра-

* т. е. вийшовши з палати проваджено мощі коло Францішканьского костела на середину міста по під Одвах (*Hauptwache*) жомірский на вулицю Львівську, а коло вежи руской Св. Івана оберненося на Францішканьску вулицю, і коло тогож костела до Катедральной Церкви їх занесено.

³¹ Іван Глядишовський (1793-1855), – священник перемиської єпархії, висвячений у 1819 р. Від 1838 р. парох у Ярославі, визначний проповідник. Підчас «Весни народів» очолив у Ярославі місцеву Руську Раду.

³² Іван Селецький (1782-1854), – священник перемиської єпархії, висвячений у 1809 р. Архипресвітер перемиської капітули (від 1834 р.), вікарій генеральний. Після смерти єп. І. Снігурьского управляв перемиською єпархією (1847-1848).

³³ Айталь Вітошинський (1792-1863), – священник перемиської єпархії, висвячений у 1815 р. Схолястик перемиської капітули (1845-1847), ректор перемиської духовної семінарії (1847-1850).

ту Епархії описав, а по укінченій Службі Божій, покропив і покадив вижречений Єпископ польський трумну Усопшого, почім знову Панахида наступила. Коли отворено трумну, аби тіло Єго елеом св. поляти, повстало великое риданіє, а всі тиснулися оглядати по раз послідний лице Єго, котороєся уже било змінило. Замкнувши трумну, несено ю во вчорайшим порядку аж на общий цминтар за місто³⁴, бо тії дві річи в спис своєї послідной волі положив, або Єго тіла не краяно і не бальсамовано. І аби го на общим цминтарю посполу з Єго вівцями в гробі положено. За тілом, котороє Священники несли, поступав віз жалібний тягнений шестю чорним сукном прибраними кіньми Єго, при которим знову служба в жалобі зо смольним світлом (походнями) ішла. За трумною товаришило Покійнику такоє множество обивателів сельских, Урядників, осіб війскових, міщанів і народа сельского, якого єще жаден погреб в Перемишли не скликав, а що єще годнійше уваги, же всі притомнії щирим жальом приникненнії били, і же з уст кожного тії виходили слова: Ах велика шкода того чоловіка!.. Коли початок того походу вже при гробі станув конец єго єщеся в місті при кляшторі Реформатів находив, а то досить далека дорога. Ба навіт і Кагал жидівський, сам Рабін і з множеством жидів вийшов з міста за небіщиком*. При гробі, которий під самою Каплицею серед цминтаря стоячою вимуровано, обдерто трумну зо всім з поволоки, бо каждый радбив хоть кусник з того посмертного строю на памятку того великого мужа собі заховати, а коли трумну до гробу спущено, і молитву: Отче наш... на упокоєніє душі Єго відмовлено, стиснула за серце кожного притомного пісьнь послідня: Вічная память!.. Так скінчився той муж богатий в добрії діла; которими собі вічнотривалий Памятник поставив і которого слава не загине, поки хоть єдноє рускоє серце на світі существовати буде. Грїб Єго виглядає достойного Памятника, і тепер уже діютя складки по Епархії в тій ціли. Страту так заслуженого мужа описали красними стихами, Ант. Лужецькій Парох зо Скопова під написом: *Надгробний вінец во память Є. Превос. І. Снігурского,*

³⁴ Мова йде про неіснуючий сьогодні Благовіщенський цвинтар, який знаходився при сучасній вул. Конарського, поміж вулицями Міцкевича та Дворського.

* З Памятника Крилошанина Яана Шафраньского.

і Теофіль Кміцікевич Практ. при Фіскусі в язиці польским під написом: *Eza*, которий на руский язык через Ант. Лужецкого і Йосифа Лівичкого переведений бив. Яко добрий Християнин тямив Він о смерти всегда і прото списав свою послідню волю еще завчасу, а же той спис красно і всесторонно Єго неоціненое сердце малює, кладу го тутка в цілій повности. Написаний бив власною рукою в язиці польским, а переклад Єго на руский язык так звучит:

Послідня воля.

Во Імя Отца і Сина і Святого Духа. Амін.

Не відаючи часу і години смерти, освідчаю мою волю послідню в слідующий спосіб:

1-ое. Всеобщим (*uniwersalnym*) дідичом цілого моего движимого і недвижимого маєтку постановляю Найпревелебнійший Собор Крилошанів (*Kapituła*) Руско Перемиский з винятком нижші вираженими.

2-ое. З річей в палаті Владичій Перемискій находячихся а) книжки, мапи, портрети, далекоглядні (*perspektywy*) присуджую (*leguję*) і записую Соборови Крилошанів Перемискому рускому для Книгозбору Крилошального, і Ванну мідяну для Церкви Престольної; золотий ланьцух в році 1844 куплений, першому Егзекуторови послідної волі; перстень від б. п. Графа Куропатніцкого дарований другому; а годиновказ (*zegarek*) золотий кишеньковий третьому Егзекуторови послідної волі; що собі всьо без судового вдаваня ся (інтервенції) заберут; б) зо сребра: столових лижок сорок, лижок до кави тридцять, ножів і виделків сребрних тридцят пар призначаю *pro fundo instructo* для Владицтва Руско-Перемиского; в) з маючихся продати коней запряжних, двох карит, повозу і порцеляни столової визолоченої по бл. пам. Епископі Голашевским купленої, сумму грошеву присуджую на капітал для Інститута Убогих Перемиских. г) З одежи (*garderoby*) сукні барви фіолетової і крою священничого з футрами легую і записую мому Свящ. Капеллянови³⁵; а сукні барви і крою

³⁵ Мова йде про о. Теодора Лукашевського.

світського, білизну до тіла, постелю з ковдрами і заголовками, хустки, обува, моїм слугам в палаті. Тії річи для Свящ. Капелляна і слуг визначать Егзекутори послідної Волі і ведля свого мнінія межи всі слуги без інтервенції судової в натурі роздадут. д) Всі іннії річи в палаті Перемиській лишившиїся якто: меблі, білизну столову, образи, решту сребра, начиня столовій і кухенній мідяній, спряти господарскіі і орудія і пр. (винявши вина в пивници і що до Інвентаря Владицтва або до Катедри належат) легую і записую моїм крєвним Анастасіі і Йосифови Плошовским, Евдокіі і Василію Товарніцким, Маріі і Йосифови Полянским. Егзекутори послідної Волі поділят тії річи на три рівніі части і вспімененим тром родинам через тягненє льосів без впливу судового в натурі видадут.

3-оє. Понеже містця (*stalla*) в уставах Крилоса Руско-Перемиского не сут всі обсадженіі для недостатку Фундушу, прото обдумавши Фундуш для Крилошанина Канцліра крилошального через заведене Книгопечатні при катедрі, Крилосови перед ще дарованої³⁶; хочачи такжей дальшому недостаткови лиц (*Individuow*) при Катедрі потрібних зарадити, в тій цілі каменіцю (*realność*) в Перемишли Старий Циркул звану під Ч. 36 в ринку положену, з новим будинком, легую і записую Соборови Крилошанів (*Kapitule*) Руско-Перемискому з тим обовязком, аби з приходів тої каменіці слідуючим лицам а) Священнику, которий в Книгозборі крилошальним порядок держати, книжки до читаня *servatis servandis* і Історию Владицтва, Катедри, Епархіі, Крилоса і діла памяти годній (*facta memorabilia*) списовати буде, надгороду (*remuneracye*) річну сто ринських среб. в) Казательови другому заплату річну триста ринських сребрних. г) Покаянними трудячомуся (*Penitencyariuszowi*) заплату двіста пятьдесят ринських ср. д) Предстоятелю Закристіі заплату річну двіста пятьдесят ринських сребр. е) Священнику которий Граматику, Історию і Літературу языка Руско-Словеньского церковного для кандидатів (убігаючихся) стану духовного в тутейшим Інституті науковим викладати буде, надгороду річну сто ринських ср. ж) Учителеви музики голосової (*wokalnej*) которого обовязком буде в Інституті Дяків і Учителів, кандидатів при Катедрі

³⁶ У 1840 році.

рускій, такожей Стипендіантів Добрянського і Могильницького³⁷ і інших в Генерал Бассі, в пінію музичним і гармонійним учити і при набоженстві пінієм дириговати заплату річну двіста ринських сер. з) Учителеви, которий кандидати в Інституті Дяків і Учителів пініе церковное, Ермологіон, Типик, Писане, Числене, Пасхалії ізчислене ведля руки Дамаскина, іннии потрібнии предмети, уділяти буде, заплату річну сто ринськ. сер. або если тиі науки в Інституті Дяків межи двох Учителів поділенії будут, каждому що рік по пятьдесят риньск. серебр. – отже в суммі тисячу триста риньских серебром числячи три сороківці на еден риньский, Крилос Руско-Перемиский щорік виплачовав, а решту чистих приходів з тої камениці під Ч. 36 яко причинок до Новоселец і Staatsschuldberschreibung передше Крилосови відступлених на удержане 24 кандидатів що річно в Інституті Дяків і Учителів при Катедрі Рускій обертав. Прошу такожей високоє Правительство краює, аби над виконаньом тої легації і удержаньом 24 кандидатів в Інституті Дяків і Учителів чувати ізволило.

1.

Увага.

Понеже чинші за камениці під Ч. 36 не сут сталиї і зміні підлігают, протомоя воля ест, аби Крилос чистий прихід з Книгопечатні Владичої при Катедрі заведеної по усталеню заплати річної 800 риньск. сер. для Крилошанина Канцліра крилошального так довго на капітал обертав, поки для лиц під Ч. 3. а, б, в, г, д, е, виражених річний заплати і надгороди на всі случаї і зміни чиншу забезпеченії не будут.

³⁷ Мова йде про стипендії засновані о. Матейом Добрянським (23 січня 1839 р.) та дружиною покійного о. Івана Могильницького – Анною (1 серпня 1832 р.). Оба стипендійні фонди діяли до 1939 року.

2.

Увага

Вишші під 3-им до б, г, д, вспімененії Священники, другий казатель, трудячийся покаянными і предстоятель Закристії будут довжни в Інституті Дяків і Учителів, еден яко Під-Директор дозір держати безпосредственний і тамже Кандидатам методіку в руским язичі давати, другий науку Релігії і Історию біблійну в язичі руским викладати, третий тим Кандидатам з Граматиков Руско-словеньсков перикопи в Книгах церковних від Дяків співатися звиклії толковати і обясняти. Тиї обовязки поділит Консистерія межи вспіменених священників ведля їх здібности і ревности.

3.

Увага

Воля моя єсть, аби місця (*stalla*) і труди (*funkcye*) вишші під 3. до а, б, в, г, д, вираженії від дня опорожнення найпізнійши в другим місяцу обсаджала Консистерія а в случаю довшого опорожнення почавши від третього місяца опорожнення аж до обсадження тихже Крилос буде обовязаний звиклу заплату (*solaria*) до фондушу вдовиц і сиріт священничих Епархії Перемискої³⁸ виплачувати.

4.

Увага

На фільварках находячиіся річи якото: добиток всякого рода, збіже, меблі, начиня, орудія, спряти домовії виявши до Інвентаря Владичтва *pro fundo instructo* вписанії, легую і записую моїм крєвним Анастазії

³⁸ Фонд вдовиць і сиріт по священниках перемискої епархії був заснований еп. І. Снігурським у 1840 р.

і Йосифови Плошовским, Евдокії і Василю Товарницким, Марії і Йосифови Полянським. Всі рiчи на фiльварках подiлят Егзекутори послiдної Волi на три рiвнiї частини i через тягнене льосiв на три реченiї родини, которiї тим подiлом доволнiї бити мають, без Интервенцiї судової в натурi роздадут.

5. Довги i позосталости (*remanenta*) на пiдданих в збiжу, грошах, паньщинi*, чиншах i всiх данинах зовсiм дарую i умерщвляю, прото тiї залiглости вiд пiдданих не будут вимушованiї.

6. Три тисячи ринських ср. силою грамоти з дня 4-го Мая 1836 i три тисячи ринських сребр. Силою грамоти з дня 30-го Сiчня 1839, в суммi шiсть тисячей ринських среб. у Вельмож. Гiпполита Чайковського на добрах Дидятичи, Шептицi i Острiв Декретами ц.к. Судiв шляхоцких Львiвських iнтабульованiї, признаю для Церкви престольної Руско-Перемискої, i хочу виразьно, аби тот Капiтал которим Собор Крилошанiв Руско-Перемиский пiд дозором Високого Правительства красевого заряджовати буде, николи зменьшеним не бив, а вiдсотки (*procenta*) з того капiталу, аби на такiї потреби Церкви престольної Перемискої обертанiї били, до которих залагодженя Патрон, Домiнiюм i Парафiяне не сут обовязанiї. А если таких потреб не буде, аби вiдсотки з кожного року через вкладане до Касси Ощадности або закуплене грамот заставних Галицких на Капiтал обертанiї били, аби тим способом перший Капiтал 6000 ринськ. среб. на всi не предвидiнiї случаї для Церкви Престольної Перемискої нарастав i помножався; в тiї цiли Крилос Руско-Перемиский буде обовязаний помножене першого Капiталу Консистерiї виказовати..

7. Сумму десятитисячей ринських сребр. в грамотах заставних галицких признаю для священника Учителя, которий в тутейшим Институтi науковим³⁹ Богословiе пастирское i Катехетику Кандидатам стану духовного в руским язичi викладати буде, з тим додатком аби такий Учитель рiчний вiдсотки вiд вiспiмненої сумми 10,000 ринськ. сребр.

* Тогди паньщина не била еще унищожена.

³⁹ Мова йде про Богословський Інститут (Studium Theologicum, Богословське Заведенє), утворені 2 жовтня 1845 р. єп. І. Снігурським для підготовки студентів четвертого року перемиської духовної семінарії.

випадаючій яко річну заплату поберав. Если ся віддільний Священник на тоту заплату річну не найде, може тимчасово (*provizorycznie*) єден з Крилошанів або Священників катедральних до уділяня Богословія пастирского і Катехетики в руским язичі за здібного узнаний і від Правительства апплікований, вспімененій відсотки яко надгороду поберати. На случай еслиби Високоє Правительство Богословія пастирского і Катехетики в руским язичі слухати і такого Учителя аппліковати при тутейшим Інституті Богословним не дозволило, моя виразна воля ест, аби вижреченна Сумма 10,000 риньск. серебр. до моїх кривних Анастазії і Йосифа Плошовских, Евдокії і Василя Товарніцких, Марії і Йосифа Полянських в рівній часті належала, і їм яко їх власність без всякої суперечки видана зістала.

8. Сумму пять тисячей риньских сереб. в грамотах заставних галицких призначаю для пятьнадесят убогих Школярів тутейшой Епархії в Перемишли до шкіл Нормальных ходячих і через Руско-Перемиську Консисторию ведля существующих для Стипендистів приписів успособлених, з тим додатком, аби таким 15 школярам по Екзамінах з добримі класами і обичаями відправлених в піврічних ратах з випадаючих від реченої сумми 5000 риньск. сереб. відсотків, каждому в рівній часті запомогу Собор Крилошанів Руско-Перемиський виплачовав. Учеників, которіи тоту запомогу поберати будут, обовязую аби в пінію хоровим і музичним вправлялися і в тутейшій Церкви Престольній Рускій в дни торжественній і неділі на хорі співали.

9. Тисячу риньских сереб. в грамоті заставній галицкій, также вина в пивниці Палати Перемиської легую і записую для Інститута вдовиц і сиріт Священничих Епархії Перемиської. Коммісія того Інститута грамоту заставну на 10000 риньск. сереб. з купонами до своєї касси відбере, вина по моїм погребі лишившиїся без Інтервенції судової продасть і собрану сумму на капітал для вспімененого Інститута оберне.

10. З грамоти заставної галицкої на пятьсот ринь. серебр. Егзекутори послідної Волі без інтервенції судової виплатят на руки Парохів і Провізорів Церковних, на потреби Церквей во Валяві, Вільчу (Вовчи), Велюничях, Страшевичях, Буссовисках і Берестянах до каждой Церкви по 60 риньских сереб. отже разом 360 ринь. сер. а решту з грамоти заставної роздадут на руки Парохів і Провізорів Церковних для Убо-

гих во Валяві, Вільчу, Велюничях, Страшевичях, Буссовисках і Берестянах, до кожного села врівній часті (*kwocie*).

11. Сумма пять тисячей ринь. ср. в грамотах заставних галицких признаю для Катедрі Руско-Перемиської на стипендія служб Божих за душі померших помочи потребующих. Моя Воля виразна ест аби той капітал пять тисячей ринь. сереб. під Зарядом Консисторії Руско-Перемиської і дозором високого Правительства в цілости зіставав, а відсотки річні з того капіталу випадаючі, аби Консистория Руско-Перемииска mezi Священників катедральних або з Епархії прибивших запомоги потребующих на стипендія служб Божих, числячи по сорок пять крайцарів сереб. за службу Божу співану, а по тридцять крайцарів сереб. за службу Божу читану що рік роздавав, аби тим способом, в Катедрі Руско-Перемиській в дні будній Служби Божій за душі померших повсі часи відправлялися. Многість служб Божих з річних відсотків вспімененого капіталу 5000 ринь. сереб. випадаюча, має бити в теченію каждого року відправлена і виказ відправлених повинностей (*obligów*) через Предстоятеля Закристії що рік Консисторії предложений.

12. Сумму двох тисячей ринь. сереб. в грамотах заставних галицких признаю для Семінаріум Руско-Перемиского з тов вимінков, аби той капітал 2000 ринь. сереб., которим Крилос Руско-Перемиский під дозором високого краєвого Правительства зарядовати буде, по всі часи в цілости позістав, а відсотки річні з того капіталу, аби в єдній половині на скуплене писм богословних перйодийних годованцям придатних для Семінаріум Руско-Перемиского, в другій половині на скуплене книжок для Книгозбору Крилошального Руско-Перемиского що року оберганії били.

13. З грамоти заставної галицкої на пятьсот ринь. сереб. Егзекутори послідної Волі без Інтервенції судової видадут для Убогих Перемиских триста пятьдесять риньских для лиц при Катедрі Руско-Перемиській слідуючих якото: для Кандидатів в Інституті Дяків і Учителів сорок ринь. сереб., для двох Реєнтів 20 ринь. серб., для двох Закристіянів 20 ринь. сер., для Дідів катедральних 20 р.с. і для братцтва С. Николая на світло 50 риньских серебром.

14. З грамоти заставної галицкої на тисяч ринь. сер. Егзекутори послідної Волі без впливу судового поділят ведля свого мнінія mezi

співаків музичних при Катедрі рускій сто ринь. ср. такжей виплатят Михайлови Мидзин возьному бившому слузі сто ринь ср., Яцкови Саварин слузі двісті ринь. ср., Яцкови Скочиляс Локайови сто ринь. ср., другому Локайови сто ринь ср. Кухарови сто ринь. ср., візници (*kuczerowi*) сто ринь. ср. Форисьови 50 р. ср. Кухті 50., другому кухті 50 р. ср. і сторожови в палаті 50 р. ср.

15. Граммоту заставну на пятьсот ринь. сер. призначаю на видатки погребніи і обовязую Найпревелебнійший Крилос Руско-Перемиский, а іменно Егзекуторів послідної Волі, аби моім погребом затрудитися хотіли. Желаніе мое ест, аби тіло мое без всякої анатомійної секції (кражня) і без бальсамованя на цментарю общим з моїми вівцями до гробу зложеное зістало.

16. Обязую Крилос Руско-Перемиский, аби Священники вижші під 3-ми вспіmnеніи о моей душі тямили, і каждого року в день моей смерти співану Службу Божу соборну з Парастасом за мою душу і моїх родителей Йоанна і Еуфрозини по всі часи в Катедрі відправляли.

17. Що до пункту вижші під Ч. 3, описаное додаю, же випадаючий з камениці під Ч. 36 Старий Циркул званий, чинш за єдну четверть року винамаю, і тойже призначаю для Йосифа Плошовского, Рядителя дібр Владичих, з причини, же тойже направою і будованьом в старим Циркулі трудився, для того Крилос Руско-Перемиский обовязаний буде чинш з Камениці під Ч. 36 за єдну четверть року випадаючий, Йосифу Плошовскому або єго наслідникам без жадної суперечки виплатити.

18. Даю моім Егзекуторам послідної Волі, аби від граммот заставних галицких в тій послідній Волі під 7-им, 8-им, 10-им, 11-им, 12-им, 13-им, вспіmnених без Інтервенції судової купони за єдно півроче по моей смерти до виплачованя запавшіи відтягли, тиї в Інституті кредитовим Львівским на готовіи гроші виміняли, з тої сумми Св. Капелянови при мні будучому двісті ринь. ср. Івану Кущикевичу Мандатарови Валявскому двісті ринь. ср. виплатили, а решту лишившуюся на дрібніи видатки в часі путешествія по фільварках в ціли увещественія моей Волі послідної при собі задержали.

19. Освідчаю, же до жадних довгів не почуваюся, для того если кромі вижші вилущених легатів і записів по моей смерти яка грошева сумма лишится, воля моя ест, аби Егзекутори послідної Волі без інтер-

венції судової Лікаря і Аптику заспокоїли, такожей в день мого погребу двісті ринь. ср. межи убогих без різниці Релігії роздали, а решту лишившуся межи три родини моїх крєвних Анастасію і Йосифа Плошовских, Василю і Євдокію Товарницьких, Марию і Йосифа Полянських в рівній часті поділили.

20. Егзекутором тої моєї послідної Волі постановляю Найпревелебнійший Собор Крилошанів Руско-Перемиский, которий зо своєї грозди три лица яко Егзекуторів Тестаменту до увещественія тої моєї послідної Волі обере, прошу Високоє Правительство краєвое і обовязую моїх на Владицтві Наслідників і всіх Священників Крилошанів Собору Руско-Перемиского, аби тоє моє розпорядженє доконали. Така ест моя послідня Воля котору власною рукою писавем і підписую.

В Перемишли дня 13-го Вересня (Септембра) 1847.

Йоанн Снігурський.

По перечитанню той послідної Волі, суди Сам честний Читателю! що то за муж бив! і скажи з Псаломником:

*Во память вічную будет Праведник,
От слуха зла не убоїтся!..⁴⁰*

⁴⁰ Псалом 112 (111), 6-7, в українському перекладі: *пам'ять про праведника буде вічна. Лихої чутки він лякатися не буде.* Ця ж сама цитата із 112 псалому знаходиться на цоколі надмогильного пам'ятника еп. І. Снігурського.

Біографи авторів

Теофіл Кміцикевич, псевд. Bogumił z Wetlina, Богумил з Ветлина, рік нар. невід. – пом. 11 червня 1848 р. Поет, автор принагідних епіцедій, писав польською мовою. Дитинство і молоді роки провів у селі Ветлин біля Ярослава, де його батько о. Теодор Кміцикевич був парохом. Вчився у перемиській гімназії, брав участь у підпільному гуртку української та польської молоді т.зв. Сенаті, учасниками якого були теж три його брати – Микола, Юліян, Лев та Антоній Лужецький. Відомо, що в останні роки життя Т. Кміцикевич був практикантом при Фіскусі (Податкової адміністрації) у Львові. Крім епіцедії присвяченої єп. І. Снігурському (*Łza*), Т. Кміцикевич є автором епіцедії присвяченої пам'яті Миколи Нападівича, любителя церковного співу і мецената української культури, надрукованої у Львові 1845 р. під заголовком *Słowo pamiątkę Wielmożnego Mikołaja z Więckowic Napadiewicza*. Т. Кміцикевич помер у Львові, там теж після смерті вийшла анонімна епіцедія присвячена його особі *В память Теофіля Кміцікевича преставленного дня 11 Червня 1848 года*. (Львів, з вільної праси Інститута Ставропігіяньського).

о. Йосиф Левицький, нар. 1801 р. в Баранчичах – пом. 24 травня 1860 р. в Нагуєвичах. Поет, перекладач, критик, мовознавець, публіцист і автор підручників. 1825 р. закінчив віденську духовну семінарію. Після висвячення став капеланом єп. І. Снігурського. У 1829 р. з доручення єп. Сігурського організував в Перемишлі катедральний хор, в якому співали Михайло Вербицький та Іван Лаврівський, згодом відомі композитори. 1834 р. надрукував у Перемишлі першу в Галичині граматику української мови (*Grammatik der ruthenischen oder kleinrussischen Sprache in Galizien*). Автор десятки панегіриків присвячених світським особам (цісарю Франц Йосифу I) та духовним (митр. М. Левицькому, єп. І. Снігурському, єп. Г. Яхимовичу, єп. В. Поповичу). Публікував переклади із Й. В. Гете *Ерлькеніг...* (Перемишль 1838) та Ф. Шіллера *Звін* (Перемишль 1839), *Борба зо смоком і Порука* (Перемишль 1842),

Нурок. Хід до залізної гутти. Рукавичка (Перемишль 1844). У брошурі *Listy tyczące się piśmiennictwa ruskiego w Galicyi* (Перемишль 1843) виступив з критикою *Русалки Дністрової* та мовних і правописних заasad запропонованих «Руською Трійцею». Значну частину його доробку займають праці присвячені мовним та літературним питанням, присвятив їм біля десятка статей написаних українською, німецькою та польською мовами. Для потреб початкового шкільництва уклав молитовник (*Молитвослов для вигоди парафіян*. Перемишль 1840), буквар (*Азбука русская для найменших дітей*. Перемишль 1844), підручник з математики (*Руководство ко рахункам*. Перемишль 1845), граматики (*Грамматика німецького язика* (Відень 1845), *Грамматика язика русского в Галиції* (Перемишль 1849) та *Приручний словар славено-польский* (Львів 1830). Підчас «Весни народів» активно вкловчився у політичне життя, організуючи в Дрогобичі місцеву Руську Раду, його *Бесіда говорена 22 мая 1848 року в Дрогобичи* (Перемишль 1848) належить до кращих політичних виступів того часу. Взяв участь у З'їзді руських учених, що проходив у Львові в днях 19-26 жовтня 1848 р., там виступив з промовою, в якій відзначив особливі заслуги єп. І. Снігурського для українського відродження в Галичині. В лютому 1849 р. став секретарем перемиської Окружної Руської Ради. Від імені Ради запропонував увести українську роту присяги рекрутів австрійської армії, був теж автором відозви до народу руського із 17 квітня 1849 р. про формування корпусу стрільців. У 1849 р. відзначений цісарем Франц Йосифом I Цивільною медаллю за заслуги для збереження миру підчас подій 1848-1849 рр.

Теодор (Богдан) Леонтович, нар. 1812 р. в Щуткові, біля Любачева – пом. 30 листопада 1886 р. у Львові. Поет, публіцист і композитор. Довголітній секретар Ставропігійного інституту у Львові, службовець рустикального банку. У 1847 р. опублікував у перекладі українською мовою епіцедію *Lza* Т. Кміцикевича. Підчас «Весни народів» 1848 р. обраний секретарем Головної Руської Ради, був учасником З'їзду руських учених у Львові 1848 р. Автор публіцистичного твору *Odpowiedź na artykuł o nieistnieniu Rusinów* (Львів 1848), у 1848 р. скомпонував музику до патріотичного вірша о. Івана Гушалевича *Мир вам братя*,

пісня ця стала першим галицьким гимном. У 1855 р. композитор о. Іван Лаврівський опублікував збірку *З пісні народнії уложенїї на чотири мужескоїї голоси*, яку присвятив Богданові Леонтовичу.

о. Йосиф Лозинський, псевд. Гриць Самоука, Л. з Перемиского, І***, нар. 20 грудня 1807 р. в селі Вірко, біля Перемишля – пом. 11 серпня 1889 р. в Яворові. Вчився у перемиській гімназії та перемиській духовній семінарії, висвячений у 1831 р. У липні-серпні 1830 р. був капеланом єп. І. Снігурського. 1834 р. запропонував замінити кирилицю латинським алфавітом (стаття *О wprowadzeniu Abecadla polskiego do piśmiennictwa ruskiego*), що стало приводом т.зв. азбучних дискусій, через рік опублікував латинкою етнографічний збірник *Ruskoje wesile* (Перемишль 1835). У 1846 р. в Перемишлі вийшла його польсько-мовна *Gramatyka języka ruskiego*. Підчас «Весни народів» 1848 р. обраний членом, а згодом заступником голови перемиської Окружної Руської Ради. У квітні 1848 р. на зборах Ради виступив з промовою *Besida o potrzebi rad narodnich*. Від імені перемиської Окружної Ради виготовив два звернення у справі навчання українською мовою та формування вчительських кадрів. Очолив перемиську делегацію на 3'їзд руських учених, що проходив у Львові в днях 19-26 жовтня 1848 р., там теж виступив з промовою. 1849 р. відзначений цісарем Франц Йосифом I Цивільною медаллю за заслуги для збереження миру підчас подій 1848-1849 рр. У 1849 р. в Перемишлі опублікував брошуру *О образованию языка руского*, в якій наполягав на потребі формування української літературної мови на базі народної мови. У статті *О зміні народности*, опублікованій у 1849 р. порушував питання національної тотожности українців Галичини і спроби їх денационалізації. Після смерти єп. Івана Снігурського, спираючись на документи і свідчення сучасників, написав його біографію *Житє Йоана Снігурского владыки Перемиского* (Львів 1852). Цікавили його також економічні питання пов'язані із селянською власністю і спробами великих землевласників заволодіти нею, його брошура *Гадки о власности* (Львів 1862) була конфіскована владою. Опублікував також два томи своїх проповідей: *Науки церковній на неділі цілого року* (Перемишль 1860) та *Науки церковній на торжественній Праздники* (Львів 1865). У 1876 р. на про-

ханья Богдана Дідицького написав автобіографію, надруковану під заголовком *Автобіографіческіі записики*. Писав статті на сільськогосподарські теми.

о. Антін Лужецький, нар. 1 лютого 1807 р. в Старій Лініні – пом. 4 червня 1891 р. в Лініні. Вчився у перемиській гімназії, де почав займатися літературою. Після закінчення перемиської духовної семінарії у 1834 р., через рік був висвячений. Друкуватися почав у 1841 р., коли то у львівській газеті «*Rozmaitości*» з'явився надрукований латинкою його вірш *До луни*. Першу поетичну збірку *Проба стихотворного заводу* підготував до друку ще у 1840 р., але цензура не дозволила її надрукувати. 18 листопада 1840 р. А. Лужецький написав відповідь рецензентові, в якій обстоював свої мовні та правописні засади. Вибрані твори із цієї збірки надруковані були у другій частині альманаху «*Вінок русинам на обжинки*» (Відень 1846). У 1847 р. опублікував дві епіцедеї присвячені особі єп. І. Снігурського. Перша і єдина збірка його поезій *Плач вдовиці*, вийшла друком у Перемишлі 1853 р. До титульного вірша цієї збірки музику написав о. Іван Лаврівський. У 50-тих рр. свої вірші публікував у віденському журналі «*Отечественний сборник*» та у його додатку «*Домова школка*». У 1888 р. на прохання бібліографа Омеляна Левицького написав свою автобіографію

Зміст

Володимир Пилипович, <i>Вступ</i>	7
---	---

I. Снігурський *honorificus*

1. о. Йосиф Левицький, <i>Оказанє іскреннійших желаній... Йоану Снігурському</i>	35
2. о. Йосиф Левицький, <i>Оказанє високого почитенія Йоану Снігурському</i>	47
3. о. Йосиф Левицький, <i>Стих во честь Йоану Снігурському</i>	51
4. о. Антін Лужецький, <i>Do J. S. B. P. [Do Jana Śnigurskiego Biskupa Przemyskiego]</i>	61
5. о. Антін Лужецький, <i>В память напечатаня первой книги церковной Литургікон (Служебник званої) р. 1841 в типографіі Єн[иско]пскій в Перемишли</i>	65

II. Снігурський *memoria*

1. Теофіль Кміцикевич, <i>Łza poświęcona zwłokom Jana Śnigurskiego</i>	69
2. о. Йосиф Левицький, <i>Слеза посвященна памяти... Йоана Снігурського</i>	75
3. Теодор Леонтович, <i>Слеза над гробом Йоана Снігурського</i>	81
4. о. Антін Лужецький, <i>Надгробний вінець в памят... Снігурському</i>	87
5. о. Йосиф Лозинський, <i>Житє Йоана Снігурського</i>	95
Біографи авторів.....	131

